

E. 5x.mo J. de ... dra

A Compª de Jhs
L. 21.
C. Castilla

PARAPHRASIS SEV POTIVS Epitome, inſcripta

auctore damnato

Deſ. Eraſmo Rot. luculenta iuxtà ac breuis in elegantiarum libros Laurentij Vallæ, ab ipſo iam recognita, Cum Gallica tum dictionum, tum locutionum expoſitione.

Cui acceßit Farrago ſordidorum uerborum, per Cornelium Crocum.

LVGDVNI,

Apud Theobaldum Paganum,

M. D. XLVII.

DES. ERASMVS ROTE-rodamus Lectori S. D.

EO nunc rediſſe uidentur hominum mores, amice lector, ut quod cuique libuerit, idem ſibi licere putet: tantaq; ſit iniuriam inferendi licentia, ut nos pudeat toties queri, quum alios non pudeat ſine fine lædere. Adoleſcens annos natus plus minus octodecim, rogatus ſum à quodam ludi literarij magiſtello, ut ex Laurentij Vallæ Elegantijs quædam decerperem puerorũ rudium ingenijs accommoda: cui gemina facilitate, tum ætatis, tum ingenij morem geſsi, ac pluſquàm tumultuario ſtudio quæ uidebantur, enotaui. Scriptum literatori tradidi, nullo mihi reſeruato exemplari, de edendo nihilo magis cogitans, quàm de me ipſo ſuſpendendo. Id nũc prodiſſe uideo exemplaribus innumeris propagatum. An non hæc ſit atrox iniuria, & legibus uindicanda, iudicent boni uiri. Nec hoc ſatis uiſum eſt, affinxerunt titulum Paraphraſis, quod ludibrij cauſa factum uideri poteſt. Tolerabile fuerat Epitomen appellare. Ne id quidem iſtis uiſum eſt ſatis iniuriæ, admiſcuerunt nonnulla, quæ nec in Laurentio habentur, nec à me ſunt addita: rurſus quædam omiſerunt, quæ prætermitti non poterant. Hactenus iniuria poteſt appellari. Illud uerò nõ iam iniuria ſolũ eſt, uerumetiam extremi ſtuporis, quòd præter argumẽti naturã opus diſtraxerunt ordine literario. Atqui hoc non erat ordinare, ſed ſcopas diſſoluere. Tota ferè huius operis ratio cõſtat ſimilium ac diſſimilium dictionũ collatione, quæ ſi diſtrahantur, cæca eſt

præceptio. Veluti quum Laur. ius ostendit quid intersi inter ut, sicut, uelut, tanquam, & quasi: quid absurdius si quis horum singula in singulas distrahat literas? Atq; adeò in ipso statim huius operis initio, habes quid sit abstinentia: continentiam ac temperantiam ne in suis quidem literis inueniebamus. At Valla hæc tria inter se confert, continentiam, abstinentiam, & temperantiam. Quid? quòd quædam habent præceptiones generales, de datiuis in abus de ge... dijs & gerundiuis, de utroque supino, de com... & superlatiuis, de reciprocis, quæ per literas diuidi non possunt: nesi fortè asinabus quæram in a, filiabus in f, equabus in e, duabus in d, & item de cæteris. Vnde liquet quisquis hoc fecit, adeò nullum habuisse iudicium, ut caruerit etiam sensu communi. Proinde quoniam iam bis excusso libello uidebam typographum Gallum ad tertiam editionem accinctum, quod unum licuit feci, recognoui quod erat excusum: & additis, detractis, mutatis'que permultis, feci, ut aliquantò purgatius uersaretur in puerorum manibus: quandoquidem excuti non potest. Quid superest, nisi ut emittant & illos commentarios, quos ante annos trigintaquinque scripsi Lutetiæ, non homini, sed lapidi, eiq; adiurato ne cuiquam communicaret? Quod iusiurandum ita seruauit, quasi iurasset communicaturum. Neutrum scripsi ut ederetur, & tamẽ illud quod scripsi iam adulta ætate, multò tolerabilius erat, quàm illud quod adolescens enotaui. Sed precor istis mentem meliorem, qui tantum sibi permittunt in schedas & famam alienam: qui si nec humana iura norunt nec diuina, saltem illud perpendant, num quod mihi faciunt, idem uellent sibi fieri. Bene uale lector.

Epitome

EPITOME
DES. ERASMI ROTEROD. in Elegantiarum libros Laurentij Vallæ.

A PRAEPOSITIO iungitur omnibus consonantibus, nisi quòd interdum concinnitatis gratia, dictionibus incipientibus ab l, r, i, t, et q, præponitur ABS, ut, abs quiuis homine, hoc abs te peto. Lib.3.ca.66

Ab præponitur l, r, & i, consonanti, ut ab legatis, ab rege, ab Ioue. Quanquàm hoc perpetuū non est, sed pendet ab usu ueterum, & iudicio aurium. Lib.2.ca.29

Abdicat filium, qui priuat omni iure filij. Exhæredat filium, qui tantum submouet ab hæreditate. Itaque quisquis abdicatus est, idem est exhæredatus, non contrà. Abdicatio opponitur adoptioni, & transfertur etiam ad alia. Generum abdicat, qui repudiat sponsum: Magistratu se abdicat, qui deponit. Abdicationi contraria est & dedicatio, siue dicatio. Dicat, qui alteri proprium aliquid facit: abdicat, qui alienat. Lib.5.c.104

Abigimus quæ ubi accesserint expellimus. Arcemus quæ prohibemus ne accedant. Abigimus muscas iam insidentes, Abigimus aues sonitu. Arcemus easdem ne ausint accedere. Abigei, hinc Abactores dicti, qui pecudes ex agris alienis abducunt. Crimen abigea- Lib.6.ca.16

tus *dicitur*. Plagiarij, *qui a. ..na mancipia seu liberos abducunt.Crimen,* plagium *dicitur*. Peculator, *qui de principis,aut populi ærario suffuratur.Crimen,* peculatus.Sacrilegus, *qui sacra,siue de sacro loco tollit aliena.Crimen,* sacrilegium.Fur & furtum *generalia nomina sunt.* Prædo, *qui ui rapit.* Latro, *qui in belli specië ferro grassatur.* Pirata, *qui idē facit in mari.* Compilat, *qui clàm spoliat.Compilant serui domino... scrinia mea.Neq; enim rectè dixeris, Compilauit libros aut pecunias.* Expilat populum, *qui exactionibus spoliat.*

Abominari, *est dictum ueluti sinistri ominis auersari,deprecariq;. Veluti quum dicimus, Si quid tibi acciderit humanitus,quod Deus prohibeat.* Omen *enim propriè est diuinatio sumpta ex sermone cuiuspiam.Hinc malè ominari,& bene ominari.Sic* Augurium *ex auibus diuinat, &* Auspicium,Aruspex *ex pecudum extis.Vsurpatur abominari generaliter pro detestari.*

Abundat *non quod superfluum est, sed quod est copiosum & cumulatum.* Redundat, *quod superuacaneum est. Abunde mihi satisfactum arbitror. Abunde magnum fructum cepi. Redundans uerborum copia uitio datur. Relatiuè usurpatur: Hæc omnia in tuum caput redundabunt,id est, refundentur.*

Lib.4.cd.41 Abstinentia *uirtus est,qua temperamus ab alienis. Cui oppponitur* rapacitas. *alieni abstinens,sui prælargus.* Continentia *est uirtus qua ratio temperat affectui, præsertim circa uoluptates corporis, rursus propriè circa libidinem,quam Græci uocant ἐγκράτειαν. Cui contraria est ἀκρασία, incontinentia.* Temperantia, *genus est ad*

est ad omnium affectuum moderationem pertinens. Bifariam loquimur, Abstinuit uino & Venere, Abstinuit à uino, Abstinuit se ab illius commercio. Non abstines manum? Abstenti *dicuntur Christianis, quorum communio uitatur.* Continens, *& incontinens absolutè dicuntur. Non me contineo quin te admoneam. Non mihi tempero.* Continens *dicitur terra quæ non est insula.* Continen*ter uiuit, qui castè uiuit. Continenter loquitur, qui perpetuo loquitur, Græcè* συνεχῶς.

Acicula *diminutiuum ab acu, non acuscula, quemadmodum à manu manuscula, Vne espingle.* Lib. 1. cap. 3

Accedere *duo significat, primùm adire, inde accessus, aditus. Non patet tibi ad præceptorem accessus. Secundò sonat increscere, siue augeri, atque adiungi. Inde accessio pro incremento.* Accessus *maris & recessus dicitur, quum ad nos affluit, ac refluit.* Accessio *febris dicitur intensio, quæ Græcis dicitur paroxysmus. Cui contraria est* remissio. *Et quemadmodum dicimus,* Accessit *me, & accessit ad me, pro adijt: ita dicimus,* Hoc accessit *calamitatibus meis, & accessit ad calamitates meas.* Acce*dit his, & accedit ad hæc, & huc accedit, siue eòdem accedit, pro adiungitur. Cui contrarium est* Decedit. *Quantum tuæ accedet incogitantiæ, tantum meæ in te beneuolentiæ decedet. Tantus est meus in te amor, ut nihil possit accedere: uel, ut nulla fieri possit accessio. Dicimus & accessionem adiungere, pro addere incrementum. Et apud iureconsultos accessorium dicitur, quod principali adiungitur.* Lib. 4. cap. 2

Actus fabulæ, *est pars fabulæ.* Actio fabulæ,

 est

est ipsa per gestus repræsentatio. Quanquam & oratoris dicitur actio, pronunciatio cum gestuum ac uocis moderatione. Vnde histriones, fabularum actores dicuntur, non gestores: & qui consulis personam gerit, consulem agere dicitur. Et qui scurram imitatur, scurram agere. Apud iureconsultos distinguitur *actus à uia & itinere, item ire & agere.*

Lib.4.cap.9 Acta *possunt esse priuata, quæ codicillis aut testam[illegible]tis continentur.* Gesta, *publica sunt, ut ge[illegible]manorum: quanquàm elegantius dicuntur res gestæ. Interdum tamen actus pro gestis legimus.* Gestus *est ipsa moderatio motus, uultus & corporis.* Gestio *est rerum perpetratio. Gestus est oratoris aut histrionis, Gestio est ducum aut principum.* Gerere magistratum dicitur, *non agere.* Agere causam *dicitur, nõ gerere.* Gestor, *facinorum autor.* Actor *causarum aut fabularum dicitur, quanquàm in causis forensibus actor dicitur, qui intendit litem:* Patronus, *qui defendit reum. In anticategorijs uterque est actor & reus, unde & reum peragere dicitur, quem quis accusat.*

Lib.4.ca.18 Acini *densius nascuntur: ut grana uuæ, hederæ, sambuci, ebuli, mali punici, & similium, acini dicuntur non baccæ.* Nam baccæ *rarius nascuntur: ut fructus lauri, fructus oliuæ, myrti, iuniperi, corni, loti, quæ & faba Syriaca dicitur, lentisci, ac similium, baccæ dicuntur, non acini.* Poma *dicuntur quibus uescimur: ut cerasium siue cerasum, pyrum, pomum, mespilum, ficus, & si qua similia, non acini, neque baccæ.* Castanea, *pinus, corylus, siue auellana, amygdalus, iuglans, & his*

similes

ſimiles arbores nuces [illegible]*unt, non poma, aut baccas, aut acinos. Tametſi Vergilius caſtaneas nuces dixit. Et idem, Ebuli baccas dixit, non acinos. Quin & margaritæ, ſiue uniones ob rotunditatem, baccæ dicuntur. Pomum genus eſt, cui ſubijciuntur malum, ac pyrum. Quidam pomi uocabulo pro malo abutuntur. Malum & pyrum differunt ſpecie, ſed utrunque complectitur pomi uocabulum. Ab his* [illegible] *ſeparatæ ſunt* glandes.

[illegible]s *rerum minutarum eſt, ut frumenti & leguminum, aut pomorum, aut nummorum. Vergilius dixit aceruum ſcutorum.* Strues *lignorum.* Strages *cadauerum ſimul iacentium.* Sarcina *utenſilium ſimul compoſitorum.* Faſcis *item rerum ſimul colligatarum ad geſtandum.* Onus *eſt quicquid onerat portantem. Dicuntur & plauſtrorũ & nauium onera.* Congeries *generale nomen eſt.* Cumulus *eſt ingens uis rerum compoſitarum.* Theſaurus, *propriè rerum ſepoſitarum ad cuſtodiam.* Mundus *eſt compoſita uis earum rerũ quibus ad ornatum utuntur fœminæ.* Lib.4.ca.49

Accolæ *qui iuxta montem, flumen, lacum aut mare habitant, ut accolæ Tauri, aut Rhodani.* Incolæ *qui in urbe aut pago alieno habitant, qui Græcis πάροικοι dicuntur.* Indigenæ *qui illic habitant ubi nati ſunt, quos Græci uocant αὐτόχθονας.* Aduenæ *qui aliunde quopiam commigrarunt ad aliam gentem.* Inquilinus, *qui in alieno priuato habitat, præcipuè conducto.* Lib.4.ca.54

Actum eſt, *de rebus deploratis dicitur.* Actum eſt *de Rep. actum eſt de literis, id eſt nulla ſpes eſt. Itidem Græci dicunt πέπρακται.* Agere *interdum ad fortunam &* Lib.5.ca.102

a 5 condit

conditionem pertinet. Quid agis? id est, quomodo uales? Quid agunt tui? Græcis dicuntur εὐπραγεῖν, quorum res prosperè cedunt. Præclarè mecum actum putabo, si incolumis discessero. Bene, optime, melius, commodius, mitius, inclementius, durius mecum ageretur. Male, peius, pessime cum illis actum est, id est, pessime tractati sunt. Interdum actiuè. Melius cum illis egissent, si statim occidissent.

Lib.6.cap.13 Accusat *qui culpam impingit, siue* [illegible] *siue priuatim.* Incusat *qui de moribus queritur expostulatiue. Filijs ius erat patrem accusare dementiæ. Quid me incusas* Clitipho? *Cæterùm quòd Seruio autore, maior accusat minorem, minor incusat maiorem, non est perpetuò uerum. Interdum alterum pro altero ponitur, nisi quòd in iudicijs forensibus nemo dicitur incusari. Accusatio inimicorum est, Incusamus & amicos. Vtrunq; refertur ad rem & personam. Incusat tuũ silentium, Incusas me quòd nihil scribam. Accusat tuam contumaciam, accusat te de cõtumacia: quemadmodum* Excusare, *de quo suo loco.*

Acedia, *quam uulgus corruptè uocat accidiam, tædium est honesti laboris, contraria industriæ, quæ Græcis* φιλοπονία *dicitur.*

Lib.1.cd.44 Adeò *pro eo posuit* Terentius, *Adeón' rem redisse? Adeò absolutè ponitur pro ualde, Adolescentem adeò nobilem. Nonnunquam est corrigentis siue augentis. Pecuniam omnem prodegit, atque adeò uitam simul & famam in summum discrimen adduxit. Interim ualet idem quod intantum, in oratione quæ constat duobus uerbis. Rursus sic interdum præcedit, Adeò superbus est,* ut ne

ut nemini cedat. Interdum sequitur, Mirè ferox est, adeò ut nec patri cedat. Nonnunquam sequitur in oratione quæ non habet nisi unum uerbum, Nec parenti concedit, adeò ferox est. Totidem modis usurpatur, usqueadeò & usque eò, nisi quòd hîc plusculum est uehementiæ: Vsqueadeo'ne scire tuum nihil est? Cauendum hîc ne pro VT, *ponatur* QVOD, *quo nihil magis solœcum, utcunque [illegible]sitatum est. Adeò doctus est, quòd neminem habeat par[illegible].*

Patronus, *qui defendit reum in iudicio. Vnde patrocinari pro auxiliari, & patrocinium pro auxilio.* Lib. 4. ca. 12

Aduocatus, *qui adest periclitanti, auxiliaturus si quid opus sit. Quanquam & actor interdum adhibet aduocatos. horum officium* Aduocatio *dicitur. Qui seruos manumittunt, pro seruis habent libertos, ipsi pro heris fiunt patroni. Rursum qui sunt assectæ cuiuspiam & clientes, quoniam illius præsidio nituntur, patronos eos appellant.*

Aduenire *dicitur & qui iam in propinquo est, & aduenisse qui iam adest.* Aduentat, *qui longius abest in itinere. Nec is aduentasse dicitur cùm peruenerit. Vxor aduenienti uiro occurrit ad limen. aduentanti non occurrit.* Lib. 5. cap. 10

Ventitat, *qui frequenter uenit.*

Adorare, *quanquam ab orando dictum est, tamen adoramus & sine uoce, ueluti gestu corporis, quod tribuitur & mutis animantibus. Elephantus enim dicitur adorare Solem, & nos adoramus statuas diuorum, aut signum crucis, non oramus. Itidem* supplicare, *quum à plicandis genibus dictum sit, tamen & sola uoce* Lib. 5. cap. 11

suppli

supplicare dicimus, præsertim cum abiectioribus utimur uerbis. Hoc qui facit supplex dicitur, Græci προσεύχεσθαι, qui adorabundus aliquid petit. προσκυνῆσαι, qui gestu adorat. ἱκετεύειν, qui supplex genis ac genibus contactis aliquid petit.

Lib. 5. ca. 28 Addicit uenditor rem licitatori, quam illius esse iubet, dicēs, tuum esto. isq; iam ex licitatore fit emptor. id potissimùm fit in auctione. Venditor interdum addicit rem minus pretium offerenti, si uideatur emptor ma[illegible]. Ager addictus duobus. Eadem res duobus addici non potest. In diem addici dicitur, quod ita uenditur, ut non statim fiat tuum, sed ad diem præscriptum. Ita admensum uinum dicitur, quod mensura traditum est: & adnumeratum, quod numero traditur.

Addictus literis dicitur, qui totus illis deditus est, quemadmodum deuotus alicui dicitur. Morti deuotus, qui mori decreuit.

Lib. 5. ca. 66 Adulamur seruiliter, etiam gestu, quod nobiscum commune est canibus. Assentamur ad gratiam loquentes, eoq; assentatio non tribuitur mutis animátibus. Blandimur quoquo modo, dum placere studemus magis quàm uera dicere. Quanquàm & facto blandimur, ueluti qui pinxerat Venerem deformem, dicitur blanditus Mineruæ. Dicimur & blandiri uitijs nostris, dum ea excusamus, aut attenuamus. Blandiri calamitatibus, dum eas eleuamus. Palpamur manibus, dum blandimur equis. Id transfertur ad alia. Inde palpones adulatores dicti: & palpum obtrudit, qui blandiendo fallit.

Lib. 5. ca. 58 Aduersamur ei cui repugnamus. Auersamur cum

eum quem deteſtamur. Vnde aduerſa fata dicuntur quæ nobis obſtant: auerſi dij, qui precibus noſtris ſurdi ſunt. Preces *&* auerſum *ad* Iouem, Horat. Dicitur *auerſus à ſtudijs ac lucro, qui ab his abhorret.* Legitur *&* auertitur pro *auerſatur:* Eheu *quàm ſurda miſeros auertitur aure.*

Adeſſe *trifariam accipitur:adeſt qui præſens eſt, cui contrarium, abeſſe.* Gaudeo *me in illis turbis non adfuiſſe. Modò adeſt qui auxilio eſt, fauetq́ʒ:* Modò Iupiter *adſit.* Adſunt *qui præſtant aduocatos.* Huic contrarium *eſt* deeſſe. Tertiò *ſignificat aduenire.* Huc *ades ô formoſe puer, id eſt, huc ueni.* Totidem *modis accipitur* Præſto eſſe: In *quibus cauſis tu etiam* Brute *præſto fuiſti, id eſt, præſens. Sponde noxa præſto eſt. Multis præſto fuit, id eſt, multis fuit præſidio. Hirundines æſtate præſto ſunt, id eſt, adueniunt, hyeme recedunt.* Præſto *pro præſens uni tantùm uerbo iungitur* SVM, *ei'que ſimplici.* Lib.5.cap.5

Admoueo, appono: Amoueo, *aufero.* Admoue *manũ rotæ, ſi rem factam uelis.* Admoue *mihi aurem.* Amoue *te hinc, aufer te hinc. Sic admolimur quod adiungimus:* Amolimur *quod remouemus.* Aduertimus *animum, quum attendimus:* Auertimus, *quum ad alia uertimus.* Lib.5.cap.8

Aduerſa vulnera *quæ in pectore fronteq́ʒ accepta ſunt, & laudi dantur.* Auerſa, *quæ in tergo, & probro dantur.* Stabat *aduerſus,* Sedebat *auerſus, id eſt, oſtendebat mihi tergum.* Ibidem.

Ad ſummam, ſiue in ſumma, *quum paucis omnia complectimur.* Pro *eodem dicimus ſummatim, &* Lib.6.ca.10

ſumma

summa sine præpositione. Doct[illegible] facundus, formosus, diues, clarus, in summa omnibus de[illegible]um muneribus ornatus. Plinius pro eodem dixit, breuiter. Pro eodem inuenitur Semel, Vt semel dicam aut finiam. Quid plura? Vt finiam. Idem efficit Denique, quum multis commemoratis quod ultimum est addimus. Semel, non semper opponitur bis, ter, quater, sed summã ac finem declarat. Aegrota iam Polycharme semel, id est, fac ægrotandi finem. Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo. Semel at[illegible] me conuenit.

Afficis me iniuria, id est, facis mihi iniuriam. Summa me uoluptate affecere tuæ literæ. Qui iniuria affectus est, meminit: qui beneficio affectus est, obliuiscitur. Affectus morbo. Indifferenter, ut, Variè me affecerunt tuæ literæ, id est, uarios in me affectus genuerunt.

Lib. 4. ca. 78 Affectus siue Affectio, est omnis animi motus, & opponitur rationi. Tres enim sunt animi partes, ratio, uis irascendi, uis concupiscendi: Siue, ratio, uoluntas, & memoria. Voluntas hoc differt ab affectu, quòd illa rationi coniuncta est: hic ab impetu proficiscitur. Vnde affectus tribuitur & brutis. Motus animi Græci uocant πάθη, quos Latini tum morbos, tum cupiditates uocant, sed aptißimè affectus: quod genus sunt, ira, misericordia, amor, odium: sed præcipui, metus, spes, dolor, gaudium. Qui his carent, ἀπαθεῖς dicuntur: & ἀπάθεια quibusdã Stoicis probata est. quum alieno dolore dolemus, συμπάθεια dicitur. Leuiores animi seu corporis affectiones quidam διαθέσεις appellant: infixas uixq; mobiles, ἕξεις, id est habitus. ut ira affectio est: iracundia habitus.

Affecta

Affectatio *est æm[illegible]tio siue appetentia rei, ferè in malum sonans, quam G[illegible]ci κακοζηλίαν appellant. Sermo affectatus reprehenditur. Affectat laudem undiquaque, id est uenatur, & captat. Affectat uideri doctus. Affectat quietem, pro cupit, non rectè dixeris.*

Affatim *pro abunde.* Prudentius, *Fruimurq; mensis affatim plenis. Dicimus & affatim uini, quemadmodum satis uini.* Cicero *dixit, Nimis insidiarum, pro nimium.* Lib.6.ca.29

[illegible]uum *est hortantis, numero singulari iungitur.* Lib.2.ca.16 Agite p[illegible]di. Agedum *utrique. Eia age, rumpe moras. Agite iuuenes, expedite uires. Agedum conferte nunc cum illo uitam. Eandem uim habet* FAC. *Fac honestis studijs incumbas.* Et CEDO, *quum flagitamus aliquid exhiberi. Quis cedò te ista docuit? Cedò dextram. Sic &* Amabò *blandientis est.*

Ager *interdum declarat non unum aliquem, sed uniuersum territorium urbi circumiectum, quod Græci χῶραν dicunt: ea uox complectitur & saltus, & nemora, & flumina, & montes. Ager Campanus, Ager Mantuanus datus est pro stipendio militibus. In hoc sensu agros dicimus, sed plurium ciuitatum.* Gal. le terrouer. Lib.4.ca.55

Aliàs Ager *est locus in rure qui colitur, siue compascuus sit, siue aruus, siue floridus, siue consitus.* Consitus, *habet arbores:* Aruus, *aratro proscinditur:* Compascuus, *habet gramina:* Floridus, *seruatur apibus, & uoluptati. De eodem loco agros & agrum dicimus.* Horat. *Opera agro noua Sabino.* Idem, *Satis beatus unicis ager Sabinis.* Rus, *est omnis*

locus

locus in agris extra urbem. I. *e rusticari.* Campus, *est ampla planicies siue in urbe, siue extra urbem. Vnde campus Martius dictus, & regio campestris, quæ montes non habet.*

Agit *histrio fabulam, alius agit* Demeam, *alius* Thaidem, *alius* Aeschinum. Agit *consulem, qui fungitur officio consulis.* Agit *iudicem, amicum, patrem.* Agit *personam suam qui sui similis est.* Agit *causam* orator. Nihil agit *qui frustra laborat.* Aliud *agit, qui non est att... quod agitur.* Hoc *age, dicimus ei quem iubemus esse attentum.* Agaso *agit asinum, qui ducit.* Subulcus *agit porcos.* Agit *animam, qui morti proximus est.* Aguntur *pecora, ducuntur homines.* Agit *qui mouet & afficit.* Horatius.

Et quocunque uolunt, *animum auditoris agunto.*

Lib. 1. cap. 6 Aluearium *congregatio apum mellificantium: uel potius locus qui multos habet apum alueos.*

Lib. 1. cap. 8 Altilia *dicuntur animantia quæ inclusa aluntur, siue aues in corte aut auiario, siue quadrupedia in roborario, siue pisces in uiuario: Græci* σιτιστὰ, *siue* σιτεύτα *uocant.* Eadem *sagina dicitur, unde saginata.*

Lib. 2. ca. 48 Aliquantum *ad modum refertur.* Aliquot *siue* Aliquammulti, *ad numerum.* Aliquantisper, *ad tempus, sed cum significatione breuitatis, quemadmodum &* Tantisper. *Tantisper hic mane dum huc recurro. Interdum usurpatur pro non diutius. Tantisper te meum dici uolo, dum quod te dignum est, facis.* Paulisper *item ad tempus pertinet, ut* Paulum, *ad modum rei.* Paulisper *ausculta.* Errant *qui*

pau

paulisper usurpant pro [illegible]rum siue paulum.

Alius, *de pluribus [illegible]icitur.* Alter, *de duobus. Alius* Lib.5.ca.59
esurit, alius ebrius est, alios alia delectant. E' duobus filijs alter duxit uxorem, alter in bello perijt. Alter alterum subleuat. Alius, interdum sonat diuersum: Alia res est. Alius es multò quàm soles. Alter similitudinem: Alter Tullius, id est, Tullio simillimus. Alter, interim secundus [illegible]icitur: Tunc alter eris ab illo. Præterijt dies unus, alter, ter[illegible] aduerbium, Vocatus semel, iterum, ac tertiò, non comparuit.

Aliquis *&* Quispiam, *ferè idem significant.* Quidam *pro certo non nominato ponitur, interdũ & quis-* Lib.3.ca.16 & 61
piam. Vllus *ferè interrogatiuè, aut negatiuè, aut subiunctiuè ponitur: Non es ulli fidus. Vocat me ullus? Si quæret me ullus, dicito me esse domi. Eodem ferè modo usurpatur* quisquam.

Alleuare, *est in altum tollere, Gallicè, soubleuer.* Lib.5.cap.81
Quintilianus, Vidi multos, quorum supercilia ad singulos uocis conatus alleuarentur. Eleuare, *est minuere & extenuare. Quintilianus, Nec eleuare tanti beneficij autoritatem. Eleuatum est super limina templi, pro sublatum, ab Hieronymo dictum, ambigui uitandi causa.* Alleuiare, *est leuius reddere.*

Alere, *est nutrire paruos ut crescant. Inde alumnus.* Lib.5.ca.46
Transfertur autem plerunque ad incorporea. Puerile studium laudibus alitur. Id est, augescit. Memoriam ingeniumq́; aßidua exercitatio alit. Corporis uires labor modicus alit. Ouidius:

Lenis alit flammas, grandior aura necat.

b Alumnus

Lib.1.cap.11 Alumnus, *significat eum qui alitus est, non qui alit. passiuè significat semper.*

In Anton. Rauden.& Pog. Aliqualis & aliqualiter, *non Latinè dicuntur: sed,* aliquantus & aliquantulum.

Ala *significat etiam equitum turmam. Vergil. Dum trepidant alæ. Eò quòd ueloces sunt, siue quòd pedites eis tanquam alis protegantur.*

Alluuiones, *sunt uel fluminum, uel maris, uel pluuiæ aut demersiones, aut translationes locorum.* G[illegible] d'aues. Eluuiones, *fossæ pluuia factæ.*

In Raud. Alueus *est (ut ita dicam) lectus quo semper aqua sedet, aut decurrit, ad uasis similitudinem.* Gall. Le conduit d'une riuiere.

In eundem Allucinari, *est uisus caligine aberrare,* Gal. *estre tout esblouy, & prendre l'ung pour l'autre.*

Lib.5.ca.37 Amare *amplius est quàm diligere. Non modò te diligo, uerùm etiam amo.* Adamare, *est amatoriè amare,* Gal. *aimer comme se entraiment l'amoureux & son amoureuse.* Quintilianus: *omnes matres ament liberos suos tanquàm adamarent.*

Amamus nos inuicem, Amamus nos mutuo, Amamus nos pariter, Amamus inter nos. *idem significant. Sed in postremo non geminabitur accusatiuus: ut, amamus nos inter nos: sed amamus inter nos.*

Lib.4.ca.19 Ambitus *fit factis. Est captatio bonorum aut dignitatum, quam* Ecclesiastici *simoniam uocant in rebus sacris.* Corripit *penultimam: licet nostri* Grammatistæ *aliter garriant.* Iuuen. *Si te præcipitem rapit ambitus atque libido.*

Ambitio, *est in animo. Vel ambitus captatio quædā*

fauoris

fauoris & misericordiæ, ut mendici ostentantes fœditatem uulnerum, utuntur ambitu miseriæ suæ. Ouidius:

Sed tamen hoc factis adiunge prioribus unum,
Pro nostris ut sis ambitiosa malis.

Amicus, *semper in bonam partem accipitur.* Amica, *si ad uirum referatur, significat Gall. son amoureuse. Hinc ille non amicus eius dicitur, sed amator. Poëtæ confundunt hoc.* Lib.5. ca.37

Amiculum, *neutri generis, genus uestis, pallium ferè.* Lib.1. cap.5

Amodo, *non est uocabulum mundum, sed dicendum posthac.*

Anniculus, *unius anni, anniculus puer, anniculus episcopus. Gal. d'ung an.* Lib.1. cap.5

Antoniaster, *est aliquis imitans Antonium. Omnia nomina in aster pene imitationem significant. Philosophaster, imitans philosophos. Parasitaster, parasitos imitans.* Lib.1. cap.7

An, *ponitur interrogatiuè, ut, Gandêses estis, an Delfenses? Et dubitatiuè, Nescio an sileam, an loquar. Barbari ponunt* VEL, & AVT, *pro* AN: *ut, hoc est stannum aut argentum, aut aurichalcum?* AN *dicendum est.* Lib.2. ca.17

Antehac *uel* ante hoc tempus, *ad tempus loquentis refertur. Gal. par cy deuant. Tantum hodie didici quantum antehac nunquam. Id miraculi antehac uidi nunquam. Gallic. ie ne uis oncques par cy deuant tel miracle.* Posthac *post hoc tempus, Gal. cy apres. Caue posthac his de rebus quicquam ex te audiam. Gallic. garde toy bien que ie ne t'oye doresenauant parler ung seul mot de ce propos.* Lib.2. ca.56

Lib.3.ca.66 Animaduerto te, Galli[illegible]e prens garde a toy, intueorte. Nemo meam ærumnam animaduertit. Animaduerto in te, punio. Sed hoc tantùm couenit his quibus ritè conuenit punire, utpote iudicibus & magistris, prælatis. Vt, Quicunque quenquam ceciderit, grauiter in eum animaduertam. Gallicè, quicouques aura frappe quelcun, ie le puniray grieuement. Inde Animaduersio, punitio iudicis.

Lib.2.c.108 Annuus, Primò est quod fit per annu[illegible] labor, annuum spatium. Secundò, Gallic. une chose annuelle, quod fit singulis annis. Annua festa, annua febris, quæ singulis annis recurrit.

Lib.2.ca.17 An, componitur cum Ne, an'ne. Sed hoc ferè non nisi apud poëtas.

Lib.7.cap.8 Apertilis, est idem quod apertum, Gall. ouuert.

Apiastrum, est apium syluestre. Apium, herba est perpetuò uirens. De lache.

Apocrisarij, sunt legati. E` Græco uenit.

In Raud. Apotheca, proprie uini est, ung celier, ou caue, ut horreum frumenti.

Lib.4.ca.64 Apparare, appareiller. Sed magis ad pompam & ostentationem spectat. Apparatus conuiuij. Apparatus belli. Funeris apparatus. Nuptiæ summo apparatu celebratæ sunt. Præparare; est parare quæ necessaria sunt ad quippiam agendum. Miles præparat arma, Orator argumenta, Scholasticus scripturus calamum, & membranam. Dicitur & apparare fugam, & adornare fugam, seu migrationem.

Appropriare, improprium est uerbum.

Aquati

Aquatilis, *est quod agit in aquis.* Aqueum, *quod ex aquis constat.*

Armarium, *locus ubi reponuntur libri, cæteraq́; huiusmodi.* Lib.1. cap.6

Armamentarium, *ubi reponuntur armamenta & arma.*

Argutus, *actiuè, significat, qui callidè & solerter argutè.* Argutulus, *subtil.* Lib. 1. ca.30

Armentum, *congregatio animalium pascentium, sed maiorum, ut boum, uaccarum, equorum, mulorum, asinorum, camelorum, elephantorum, & similium.* Grex, *uide loco suo.* Lib.4. ca.42

Argentaria, *est domus in qua operatur argentarius faber.* Lib. 4. c.44

Argentarius, *Gal. ung changeur. Non ex his qui uulgò nũmularij & mensarij uocantur, Græcè* κολλυβισαὶ *& trapezitæ, sed ex his quos campsores uulgò uocamus.*

Armiger, *Gallicè, ung coustillier, qui in bello fert arma domini, hastam, scutum, aut tela: qui plerunque & ipsi principes sunt.* Lib.6. cap.1

Arcere, *engarder d'entre ceulx qui uiennent. Est prohibere ne accedant ij qui ueniunt. Arcemus hostem à muro. Flammea romphea arcet mortales à paradiso.* Lib.6. ca.16

Aruum, *est ager sementi datus.* Dicitur *& aruus ager, sicut compascuus.* Lib.6. ca.41

Arbustum, *& arbusta, sunt arbores multæ, ad fructum consitæ, ut oliuarium, pomarium, uel uites arboribus applicitæ.* In Raud.

Arbutus, *est arbor fructum ferens in morem cerasorum*

sorum, seu fragorum, Gal. une ro... e qui porte framboises.

Arbutum, *est fructus arbuti.*

In eundem Areopagus, *est locus Athenis quò iudices conuenie bant, audituri caussas capitales, Parlement.*

In eundem Architectus, *est princeps ædificantium, qui opus excogitat & ordinat.*

Artemon, *est uelum amplißimum in naui, siue antenna.*

Lib.5.cap.12 Assurgere, *est uel reuerentiæ, uel ch... caussa, Parenti redeunti assurgamus. Cano capiti assurgere adolescentem decet. Magistro te compellanti assurge. Assurgit & dicturus in senatu, aut in concione.*

Lib.5.ca.66 Assentor, *assentaris, est quempiam effusius laudare, & falsò plerunque utilitatis gratia. Gallic. accorder tout à quelcung pour luy cōplaire. Inde assentor. Adulari, blandiri, uide locis suis.*

Lib.5.ca.86 Ascíscere, *est remotum aliquid quasi scitè uocatum capere. Asciuisti tibi sodalem à tuis moribus non alienum, Gal. Tu as retiré auecques toy ung compaignon sortable a tes conditions. Plerunque refertur ad personam.*

Lib.5.ca.87 Asseuerare, *constanter affirmare, affermer obstinement, inter ipsa argumenta. Tu asseueras, hic inficiari perseuerat. Longa contentio est: hic dicit, non feci: ille, certè fecisti.*

In Raud. Astutus, *Gal. fin, ab ἄστυ Græco, quod est oppidū Latinè, & significat idem quod urbanus. Nisi quòd usurpatur pro uersuto. Et* Astus, *calliditas dicitur.*

Lib.5.cap.6 Atramentarium, *uasculum quo atramentum continetur. Gall. ung cornet la ou on met lencre.*

At tag

Attagen *attagen significat auem francolinum.*

Auricula, *non significat paruam aurem, sed cartilaginem circum aurium concauitatem, Gallic. Ce qui est hors. ou apparoist de l'oreille, Aues habent quidem aures, sed nõ auriculas. Auriti, dicuntur acuti auditus.* Lib. 1. cap. 5

Ausculto te, *id est, audio quid dicas.* Ausculto tibi, *id est, consentio & obtempero tibi.* Sum audiens te, *id est, audio te.* Sum audiens tibi, *id est, obedio tibi.* Lib. 3. ca. 42

Auxilium do, feroq́;, *dicitur,* Do opem *non dicitur, sed* fero opem. *Fer opem.* Lib. 3. ca. 65

Autor, *significat (ut ita dicam) factorem. Quis est huius libri autor? id est, quis fecit. Tu'ne es huius autor facinoris? id est, fecisti hoc facinus? Rumor fertur in populo, sed incerto autore, id est, nescitur quis primus sparserit. Item autor est qui autoritate sua approbat ut aliquid agamus. Terent. Id'ne estis autores mihi? Quicquid feci, patre autore feci. id est, patre approbante. Si res male euenerit, ne me autore factum dicas. Gallic. si aulcun mal t'en aduient, ne dis pas que ie t'aye conseillé de ce faire: uel, ne dis pas que ce soit de mon con sentement. Vnde tutores pupillorum autores uocamus, quorum autoritate illi faciunt omnia. Praeterea duces, militum autores uocantur.* Lib. 4. ca. 32 & li. 5. c. 30

Autorare, *est obligare militem stipendio: ut milites sub duce.* Autoramentum, *est obligatio illa, uel stipendium, quo obligantur milites. Inde exautorare.* Ibidem.

Auctio, *est publica uenditio supellectilis, aut aliarũ rerum. Gall. uente faicte au plus offrant.* Lib. 4. ca. 32

Ibidem Auctus, incrementum dicitur ab augeo.

Lib. 4. ca. 33 Actor, qui agit comoediam, uel orationem, aut simile aliquid: unde partes comoediarum, actus uocantur.

Lib. 4. c. 44 Aurificina, officina fabri aurarij. Gallic. louurouer d'ung orfeure.

Lib. 4. ca. 43 Auis, est quae parit uel ponit oua, pennisq; est praedita, praeter uespertilionem. Volucris, est generalius nomen, significat quicquid uolat: unde apes, muscae, etc. uolucres dicuntur.

Lib. 5. ca. 29 Audio, Primò significat ouyr: quae significatio nota. Secundò, credo uel pareo praecipienti: sed ferè negatiuè & cum participio. Nec uerò audiēdi sunt qui putant Grammaticae quàm minimum operae impendi oportere, sed continuò ad Logicen conuolandum. Audire capitur pro confiteri. Audio est confiteor.

Lib. 6. cap. 1 Auspicari, significat auspicium capere. Secundò auspicari significat incipere: capitur tum in malam, tum in bonam partem. Plin. Homo à lacrymis uitam auspicatur, id est, incipit. Hinc ergo hoc opus auspicamur. Auspicium, Primò est consultatio ex inspectione auium ante rei aggressum. Consul iturus in expeditionem, auspiciū capiebat. Aut similes simili modo. Secundò initium. Auspicatò, aduerbium aut participiū, ferè in bonum accipitur. Terent. Haud auspicatò me huc appuli, id est, auspicijs repugnantibus, & infeliciter. Inauspicata bella, id est, infortunata. Auspicatum exordium &c.

Lib. 6. cap. 1 Auspex, qui praeest alicui rei gerendae, ut nuptijs, bello, aut similibus. In nuptijs enim adhibebatur auspex pro mariti parte, ut pronuba pro foeminis: Iuno enim nuptijs

ptiis praeest: hinc pronub[a I]uno dicitur.

Axilla, est concau[um] sub brachio, ubi uiris pili nascuntur. Dicitur autem eadem pars nonnunquam ala. Lib. 1. cap. 5

B

Barba & barbae utrunque tam hominum quàm quadrupedum. Seruius quadrupedum docuit, sed falsò. Lib. 1. cap. 5

Baculus uel baculum reperitur, bacillum tantùm in [neu]tro genere. Iuuenalis,

[...] subeunte bacillo.

Bancalia, illiteratum uocabulum, dicuntur potius peristromata. Gal. Tapisserie, quanquàm haec à tergo magis sedentium haerent.

Barbitonsor, indignum uocabulum quo utamur, sed dicitur tonsor.

Benedico datiuum postulat, ut maledico, non accusatiuum. Qui male dicit, male audiet. Lib. 1. ca. 10

Bene, pro ualde inuenitur, Audistis orationem bene longam. Bene habeo, id est, bene ualeo. Melius cras fortasse habebit. Bene habet. Bene se res habet, Gall. la chose se porte bien. Lib. 2. ca. 52

Bellum significat ipsum cõgressum armatorum, uel tempus totum quo militia agitur, quod barbari guerram uocant. Praelium significat ipsum certamen armatorum, Gall. le combat. Pugna & certamen fiunt etiam sine armis, nonnunquam nudis uerbis: quam ego pugnam tutissimam puto, quia non uulnerat cutem: in quo certandi genere foeminae perquàm strenuae esse solent. Lib. 4. ca. 64

Bene, optimè, praeclarè mecum agitur, Gallicè, il me prent bien. Melius tecum agitur, Gallic. il t'en prent Lib. 5. ca. 102

mieulx qu'a moy. Male meecum agitur. Commodius tecum agitur, quàm mecum. Peius mecum actum est, quàm tecum. Pessimè. Nonnunquam actiuè. Pleriq; parentes liberos nondum adultos ad monasticam uitam impellunt: melius cum illis agerent, si se sibi sat cognitos paterentur deligere commodum uiuendi institutum.

Lib.4.c.114 Beatus, qui omnibus abundat ad uitæ usum pertinentibus: unde diuites beatos uocamus. Iuuen. Vetulæ uestæ beatæ, id est, diuitis uetulæ.

Bellus, primò bonus, hilaris & commodus ad conuictum. Extra iocum bellus uir es. Secundò pulcher, Bellus puer. Bella puella. Bella carmina. Inde bellè, pulchrè. Martialis:

Declamas bellè, caussas agis Attale bellè,
Historias bellas, carmina bella facis.

Lib.1.cap.5 Bimus, bima, bimum, duorum annorum. Trimus, trium. Quadrimus, quatuor.

Bimulus, trimulus, quadrimulus, diminutiua. uitulus amniculus.

Bimatus, trimatus, quadrimatus, spatium duorum, trium, quatuor annorum.

In Raud. Bipennis, est gladius utraq; parte acutus. Est autem generis fœminini.

Lib.5.ca.66 Blandiri, propriè ad tactum pertinet. Blandimur catulis, quum demulcemus eos. Transfertur autẽ ad alios sensus, & ad animum. Blandus sermo. Blandimur nobisipsis. Gal. nous nous flattons nous mesmes. Blandos uocamus qui placidi & comes sunt in sermone, & hilares.

In Raud. Blasphemare, Maledicere superiori, & dignitati ali

ti alicuius derogare. Gr[illegible] uox, non Latina. Gall. dire mal d'autruy.

Bonum, *extendit se tam ad bonum honestum, quàm ad utile, & commodum. Bonum animi, est uirtus. Bonum corporis, est sanitas. Bona fortunæ, opes.* Bonitas, *primò benignitas, clementia. Pro tua bonitate in optimam partem accipies. Secundò habilitas, uel excellentia quæ à natu[illegible] [illegible]intilianus: At in solo fœcundo plus cultor, quàm ipsa per [illegible]itas soli efficit.* Lib. 4. c. 100

Bundus, *est terminus abundantiam & uehementiam quandam significans: idcirco nomina in bundus non significant similitudinem, ut uult Priscianus, sed copiam, & abundantiam: Errabundus, lætabundus, cogitabundus: & ualent idem quod participia frequentatiuorum, Erritans, lectitans, legitans.* Lib. 1. cap. 9

Bractea, *Vide Lamina.*

C

Caussari, *est caussam rei gestæ afferre, & excusandi gratia afferre impedimenta. Non est quòd meam caussèris negligentiam. Gal. Il ne fault point que tu te excuse sur ma negligence. Ardea natandi nescia caussatur aquas natatui non esse idoneas. Caussari tempestatem, ualetudinem, aut fluminum uim. Pro eodem dicimus* Causificari. Lib. 5. ca. 67

Capio, *interdum habet reciprocum quendam usum, ut in eodem sensu nunc uni & eidem actio, nunc paßio attribuatur. Cepi uoluptatē, & uoluptas cepit me: idem significant. Fit autē ista reciprocatio in paucis actiuè, ut in hoc exemplo habito: sed in nonnullis paßiuè, ut, Cepi delectationem, & captus sum delectatione.* Lib. 6. cap. 3

Capio

Capio, *quando significat paßiuè delectari, ferè non resoluitur per actiuum, ut captus sum, uel capior amore, dulcedine, specie tua, specie bonorum, id est, delector.* Non *amor, dulcedo cepit me. Quando autem non significatur delectatio quædam, ferè actiuè utimur, non paßiuè.* Capio *dolorem,* Cepi *molestiam, laborem, &c.* Dicitur Cepit *me tædium, obliuio, & odium, &c. & non, cepi odium.*

Capio *seu* accipio, *significat interdum* [illegible] *accepi damnum, repulsam, contumeliam, ini*[illegible]*, uulnus: id est, passus sum. Et ferè nunquàm aliter dicimus, nisi per accipio. Accipere seu capere, significat suscipere: ut, Accepi uel cepi inimcitias, curas, sumptus. Sed usitatius suscipimus curam, aut negotium, quàm accipimus.*

Lib. 1. cap. 6 Calamarium, *& theca calamaria, uel pennaria, uel graphiaria, dici potest pro eodem.* Gallicè, *ung calemart.*

Lib. 4. c. 109 Capitalis morbus, *Capitale odium, Capitale supplicium,* Gal. *Peine de mort. Capitale crimen, capitale uitium, propter quod caput alicuius peti debeat ad pœnam. Inde Capitalis actio, capite plecti dicuntur.*

Lib. 6. ca. 6 Carpere, *Gallicè, cueillir. Carpimus linum, quum uellimus è terra. poma carpimus. Inde decerpo. Puellæ carpunt pensa. Gallicè. Elles tirent de leur phillace pour tordre. Carpere uiam, est ire. Carpere iter. Item carpere, est reprehendere.*

Lib. 6. ca. 11 Candeo, *es, ere. Gallicè, estre allumé & embrasé. Carbo, ferrum, æra liquefacta candent, sol candet. Animus excandescit, cùm uehementer irascitur. Secundò Candere, candidum esse. Gallicè, estre blanc. sicut albedine linum*

candet

candet. Candidus, *niueus.* *Gall. blanc. Candidus transsumitur ad animum, & significat benignum, commodum, minimeq; inuidum. Ouid. Quod precor acceptum candide lector habe. Est liberalis ingenij, quæ didicit, alijs candidè impertire. Gall. courtoisement, & benignement.*

Cauillatio, *est subdola ratio, quam nos conscij nobis mendacij, uincendi tamen caussa proferimus.* Cauillatores, Cauillor *cauillaris. Cauillatio, Cicerone autore, est ge[...]tiæ, quod fit mentiendo.* Inde cauillum, *iocum appellamus.* Lib.6.ca.49

Calūniari, *est falsa crimina intendere.* Lex duodecim *tabularū, Calūniator idem patiatur quod reus, si conuictus sit.* Calumnia *nonnunquam est dolus malus, & iniuria, quæ existit ex malitiosa & callida interpretatione.* Lib.6.ca.49 & 50

Catechisare *est docere quocunque modo.* Vox autem *Græca est.* Inde *cathecumeni, & cathechistæ.* In Raud.

Capillus *à capite, Gall. cheueil de la teste. significat non quemlibet pilum. Nam barba, capillus non est.*

Caniſtrum, *non canister. Gal. ung panier.* In eundem

Cauere, *est uitare, & regit accusatiuum. Caue illum, caue conuictores improbos, fuge, uita. Non autem Latinè dicitur, Caue te ab illo. Cauere, se donner garde. Caue tibi. Terent. Vt hosce instruxit, ipse sibi cauit loco. Inde cautiones in iure dicimus syngraphas siue codicillos, Cautions & asseurances. Caue, est & prohibentis: recidit autem in eundem sensum cum priore. Caue feceris, ne feceris: quæ idem significant.* In eundem

Calybs, *idem est quod ferrum, à Calybibus populis, unde optimum ferrum mittebatur.* In eundem

Cadu

In eundem Caducum, siue caduca, a plurali significant bona hærede carentium, non autem qui sit horum hæres. Nam nemo est hæres, sed fiscus, aut dux militum, aut publica persona. Iuuenalis.

Legatum omne capis, nec non & dulce caducum:
Commoda prӕterea iunguntur multa caducis.

In eundem Cadurcum, est uas quo aquam haurimus è puteo aut piscina, iumento rotam uersante. Gal. ung seau.

Canterij, sunt equi castrati. Gal. cheuaulx hongres.

In eundem Canere receptui, est signum dare militibus tuba, aut tympano, ut recipiant se è prælio in castra. Gallicè, sonner la retraicte.

In eundem Caterua, peditum est. Turma, equitum.

Lib.3.cap.81 Capio spem, Concipio spem, Ducor spe, Vocor in spem, Ingredior in spem. De tuo ingenio bonam spem capimus te breui in uirum euasurum. Colloco, repono in te spem meam omnem. Gallicè, ie mects toute mon esperance en toy.

Lib.4.ca.20 Castrum in singulari est domus muro, aut uallo, aut fossis uallata. Castra, in plurali, locus est ubi exercitus manet. Camp de gendarmes.

In Raud. Camelus, quamuis sit generis epicœni, reperitur nonnunquam cum fœminino genere adiunctum: Nam camelos fœtas legimus.

Lib.4.c.44 Caupona, Gallicè, ung cabaret, ou tauerne, ubi uenduntur res præsertim esculentæ, aut poculentæ. Inde Caupo & cauponari. Quidam tamen dicunt pro muliere quæ uinum uenditat.

Lib.4.ca.55 Campus, est grandis planities terræ, & ampla: unde spatio

ſpatioſas plateas, campos d[illegible]amus.

Ceus, *eſt terminus uocis ſignificans materiã, ut Herbaceus, betaceus, maluaceus, ferulaceus, roſaceus, triticeus, ordeaceus, uinaceus, &c.* Lib.1.cap.11

Cerebroſus, *qui habet peruerſum cerebrum.* Lib.1.cap.21

Certè, *primò capitur affirmatiuè. exempla nota ſunt. Secundò, pro ſaltem: ut, ſi me non amas, certè ne oderis. Si tibi uidendi nos facultas non eſt, certè ſcribendi poteſtatem dec[illegible]uto. At* CERTE *idem in hoc modo. Certè iunctum his uerbis,* SCIO *&* SCIS, *mutat e in o, ut Certò ſcis. Gall. tu ſcais certainement.* Lib.2.ca.27

Cenſor, *qui cenſuram, id eſt, qui magiſtratum talem gerit. Cenſorius, qui cenſor fuit. Cenſorius Cato.* Lib.1.cap.6 & li.2.c.84

Cœlebs, *qui uiuit extra coniugium, ſiue priuatus ſit uxore, ſiue nunquàm habuerit, ſiue continens ſit, ſiue incontinens. inde cœlibatus, eſt contrarium coniugio.* Lib.4.c.106

Celebris, *paßiuè ſignificat qui celebratur. Celebris locus, celebris homo, q frequẽtatur ab honoratis perſonis.* Lib.4.ca.96

Celebritas, *eſt frequentia honoratorum uirorum in maxima celebritate.* Ibidem.

Cæcutiens, *eſt qui parum uidẽs ſæpe offendit. Gal. qui eſt bigle, & ne uoit gueres. Idem dicitur luſcioſus, & allucinans. Cæſius, qui habet oculos glaucos more noctuæ.* In Raud.

Cenſus, *eſt quicquid fortunarum quis habet, aut id quod principi per capita ſoluitur, ut tributa, aut ſimile quiddam.* Ibidem.

Certum eſt, *in animo fixum eſt.* Vergilius: Lib.5.ca.27

Certum eſt in ſyluis inter ſpelæa ferarum
Malle pati.

Siccine

Siccine agis? Certum est: ne dissuade. Si usqueadeò certum est, dij bene uertant, Gallicè, si tu es ainsi arreste, Dieu le ueuille tourner en bien.

Lib.3.cap.5 Centum *adiectiuum est. Ter centum, bis centum, indeclinabilia sunt. Trecenti, trecentæ, trecenta: ducenti, ducentæ, ducenta, declinabilia. Trecentas oues pater meus possidet, uel ter centum oues.*

Lib.5.ca.45 Cedo tibi, *do locum. Gal. ie te donne lieu. & habet cessi in præterito, cessum in supino. Inde con[...] est neutrale. Interdum additur accusatiuus. Hanc prouinciam tibi lubens cedo.* Cædo te, *flagello te, uel occido, habet cecidi in præterito, cæsum in supino.*

Celo *te hanc rem, & celo te de hac re, idem significant. Gal. ie te cele aucune chose.*

Lib.4.ca.22 Cœnaculum, *est locus cœnandi, sed in superiore parte domus. Posteà cœpit significare totam superiorem domum. Gal. Chambres haultes. Vbi est pater? in cœnaculo. Gal. en la chambre haulte.* Cœnatio *est locus cœnandi, sed in ima parte domus, Sallette.*

Lib.4.ca.36 Ceruix, *la nucque du col, posterior pars colli in qua nerui. Duræ ceruicis, obstinatus, & pertinax. Obstiné & opiniastre.* Iugulus, *non iugulum, anterior pars colli. Gal. le gosier, ou sifflet, unde halitus exit.* Collum *complectitur uniuersa.*

Charta, *scribendum est, non carta.*

In Raud. Chirographus, *est scriptura propria manu scripta.*

Lib.4.ca.62 Charitas, *primò amor, sed tantùm hominum in homines, & quidem secundum personarum dignitatem.*

Secun

Secundò penuria: sed P[illegible]nuria *est omnium rerum, uini, uirorum, & aliarum rerum:* Caritas, *tantùm annonæ.* Item *penuria,* Gal. *disette, ut desit:* Caritas, Gal. *cherte, ut non facilè acquiratur.* Penuria *est contraria copiæ,* Caritas *uilitati.*

Citare, *est aduocare in testimonium.* Citantur *testes.* Nonius *malè pro laudare exponit.* Lib.6.ca.19

Cicercula, *nomen leguminis angulosi.*

[illegible] Gal. *enuiron, pertinet ad tempus.* Circiter *Calendas Martias huc ueni.* Et *ad numerum,* Circiter *duûm milliũ militũ.* Et *ad locum, ut,* In *media circiter urbe templum constitui solet.* Gal. *enuiron le milieu de la uille.* Lib.2.ca.7.

Circunscribere, *est fraudulenter aliquem bonis priuare, ut* Circumuenire, *fallere.* Lib.6.ca.10

Circunstare, *est circundare.* Circunstante *uniuerso populo dixit,* Circunsistere, *est undique aggredi terrendi causa, nonnunquam alia causa.* Circunsistebant *me milites armati, ut loculos proderem iubentes.* Mercatores *in oppidis uulgus circunsistit.* Lib.4.ca.49

Citra, *pro sine,* Quintiliani *seculũ posuit.* Plus *confert exercitatio citra artem, quàm ars citra exercitationem.* Hæc *omnia citra docentem assequutus sum, id est, sine docente.* Alioqui Citra & Vltra *opponuntur.* Cis *Rhenum,* Vltra *Alpes.* Lib.2.c.49.

Cicur, *dicitur esse animal natura ferum, sed mãsuefactum,* Gal. *apprivoisé, ut* Camelus *edomitus,* Elephantus *ad bella doctus,* Sus *domesticus,* leo *domitus, cicures dicuntur.* Cicurare, *mansuefacere.* Gal. *renger, & adolescentes indomiti, disciplina præceptoris cicurari dicũtur.* Lib.4.c.24.

c Ingen

Ingenium cicur, mansuetum.

In Raud. Clitellæ, *sunt basti iumentorum, super quas onus iumento imponitur.*

In eundem. Classicum, *propriè est sonus tubæ uocantis ad prælium.*

Lib.5.ca.40 Consulere *cum accusatiuo, consilium petere, siue interrogare. Consule uires tuas, priusquàm cum eo decertes. Consule aures tuas. Magistrum consulamus, interrogemus.*

Ibidem. Consulere *cum datiuo, significat consilium dare, uel potius prouidere. Fac tuæ saluti cõsulas. Ego meis rebus consului, uos uideritis de uestris. Consule famæ tuæ, Consule liberorum, & tuo commodo.*

Ibidem. Consultare, *est cùm aut plures de re, uel de rebus deliberant, aut unus secum de duabus, aut pluribus deliberat rebus. Senatores consultant. Gall. ilz consultent, Ilz sont en conseil. Virum horum malis aggredi, tecum consulta.*

Ibidem. Consultor, *qui alium consulit.* Nonnunquam *qui consulit alij. Consilio perit ipse suo consultor iniquus.*

Ibidem. Consultus *participium, significat interrogatus. Consulti medici, responderunt nihil morbi esse. Consultus Apollo, triste oraculum reddidit, id est, interrogatus. Cõsultus nomen adiectiuum, significat scientem, & peritum, à quo iure consilium petas. Iure uel iurisconsultus, iurisperitus. Horat. Insanientis dum sapientiæ Cõsultus, erro. Inconsultus adiectiuum, significat incõsideratum, imprudentem, & nullius consilij. O' inconsultam muliebrem semper amentiam.*

Conci

Conciliare, *est contrahere, uel comparare: Cupio tuam beneuolentiam officij mihi conciliare. Conciliamus amorem, laudem, famam, honores, id est, acquirimus uel comparamus. Conciliamus nobis & mala.* Nō autem di*cimus conciliare gratiam, sed inire gratiam, nisi addas datiuum. Conciliauit sibi odium. Magnam à me inisti gratiam.* Lib.5.ca.54

Reconciliari, *redire in gratiam, idem significant.* Nō [illegible] *amicorum esse diuturnas, redeamus in gratiam. Cum patre in gratiam redij, id est, post offensam reconciliatus sum ei.* Ibidem.

Cooptare, *est eligere inter pares, ut milites cooptāt quem uolunt ducem.* Lib.5.ca.60

Consternere, *& sterni est corporum. Equi in bello & homines consternuntur.* Consternari, *Gal. estre esperdu, & espouenté, est animi: ut, consternatus animo.* Lib.5.ca.91.

Conuenticulum, *diminutiuum à conuentus, mutat genus.* Lib. 4. ca.5

Coctilis, *idem quod coctus. Gal. cuict. Lateres coctiles. Gal. tuilles ou ardoises cuictes. Cibus tamen coctus dicitur, non coctilis.* Lib.1.cap.8

Conductitius, *a, um, quod conduci solet. Gal. chose de louage. Domus conductitia. Famulus conductitius, Gal. seruiteur gaignant gages.* Lib.1.ca.11.

Commentitius, *a, um, idem quod fictitius.* Ratio *commentitia, quæ excogitata, & conficta est.* Ibidem.

Continens, *est terra quæ non est insula, fœminini generis.* Lib.1.ca.33.

Ibidem. Confluens *masculini generis, est alueus in quem duo flumina conueniunt.*

Lib.2.ca.30 Continuò, *aut interrogatiuè, aut negatiuè ponitur: ualet idē quod non ideò, uel num ideò. Continuo ne si ille stultè dixit, tu stultius facies? id est, num ideò? Gal. Est il dict, pourtāt qui a follement parlé, que tu doiues faire encores plus follement? Qui nobis assentatur, is non continuò amicus putandus est. Eandem per omnia uim hab[et] protinus & statim. Citra negationem, aut[em] [n]egationem non eleganter hoc modo uteremur.*

Lib.3.ca.10. & lib.3.c.35 Commeatus, *tantùm singularis numeri, significat facultatem recedendi ab aliquo ministerio ad tēpus, quam imperator concedit militibus, aut prælatus subditis. Commeatus in utroque numero, significat cibaria ad uictum reposita.*

Lib.4.ca.45 Confero, *me in campum, ad campum, in urbem, uel ad urbem, id est, uado ad urbem. Hīc potest poni siue* IN, *siue* AD. *si autem personam dicas, non locum,* AD *utendum est. Contuli me ad patrem, non in patrem. Quoties autem significatur donatio,* IN *utendum est: ut, Multa in Ioannem contuli beneficia. Quicquid in ingratos confertur, planè perditur. Item confero, significat primò comparo. Non es cum illo conferendus. Gallicè, tu n'es point a camparer a luy. Quem tecum conferamus, habemus neminem. Secundò conducit uel prodest. Quid confert multa audisse, si pauca memoriæ mandes? Nehil æquè confert ad Latinè dicendum, ut quotidianus usus.*

Ibidem. Commendo te præceptori, Gall. *ie te recommande*

mande au maistre. Commendo te apud præceptōrem, *id est, laudo te apud eum.*

Committo, *trado. Gall. ie baille en garde.* Hanc *rem tuæ fidei committo. Secūdò pro admittere, uel facere: sed hoc modo semper ponitur negatiuè, & in malam partem semper accipitur. Postremò requirit post se* v t. q v a m o b r e m, *aut æquipollens. Non committam ut quæ in me contulisti officia, perdidisse uideare. Non committam ut apta literis adolescentia tibi inter digitos effluat.* Lib.3.ca.56

Conuenit, *id est, decens & conueniens est.* Non cōuenit *ætati tuæ colludere pueris, id est, maior es quàm qui pueris colludas.* Lib.2.ca.38.

Conuenire, *concordare & sine controuersia esse.* Et capitur dupliciter: *personaliter, ut,* Hoc cōuenit mihi tecum: *id est, in hoc concordamus. Impersonaliter,* Nō conuenit *senibus & iuuenibus. Gall. Il n'y a point de conuenance entre uieulx & ieunes. Ou ilz ne sont point sortables entre eulx. Aut certè sine apposito. Conuenerat olim, ut faceres tu quod uellet, ne non ego possem indulgere mihi.* Lib.3.ca.76

Conijcio, *coniecto, coniecturo, coniecturam facio, coniecturam capio, coniectura consequor, coniectura colligō, coniectura ducor, pro eodem ferè accipiūtur,* Gall. *estimer. Admodum iratus erat quantum coniectura consequi potui. Gall. il estoit fort courroucé selon ce que ie puis penser. Ex prudentis adolescentis frōte facilè bonæ indolis coniecturam capimus. Certò noscis? Gall. le congnois tu asseurement? Nō tantùm coniectura ducor. Gal.* Lib.3.ca.79

non seulemen ie le pense. Qualis quisque sit, ex oratione facilè coniecturam facimus. Gal. quel est ung chascun il se peult aisement æstimer de son parler.

Lib.4.ca.21 Commentarius, *uel commentarium*, *Commentarij, commentariorum*, *Commentaria commentariorum: significat librum in quo res non latè tractantur, sed tantùm tanguntur capita rerum, uel ad memorandum, uel ad alijs materiam suppeditandam.* Nonnulli *capiunt pro expositione autorum, ut commentaria in Vergil[illegible] Aristotelem.*

Lib.4.ca.32 Comicus, *qui condit comœdias, ut Terentius, Plautus.* Comœdus, *est histrio qui agit gestu, & uoce comœdiam conditam. Ita* Tragicus, *autor est Tragœdiæ, ut Seneca.* Tragœdus, *actor.*

Lib.4.c.34. Conclaue, *est locus secretior in penetralibus, in quo comeditur, aut cōfabulantur mulieres. Gall. ung cabinet, ou arriere chambre.*

Lib.4.ca.38 Comes, *est qui sequitur alterius ductum,* Comitatus, *dicitur clientela sequens dominum, aut ducem. Libido comes est gulæ: id est, sequitur gulam: Nō è conuerso. Diuitiarum comes est contumacia: id est, diuitias contumacia comitatur. Opulentia mater est superbiæ. Affluentia parens est superbiæ. Affluentia materia est superbiæ. Idem omnium sensus est.* Comitari, *est sequi ductum, alterius.* Comis, *huius comis, facilis benignus, Gal. courtois. Comiter excepit nos petrus.* Comitas, *facilitas, aut benignitas.*

Collis, *est monticulus siue sit per se, siue pars mon-*
Lib.4.ca.34 *tis.* Cliuus, *est procliuitas illa, & pronitas à uertice collis*

collis. Gal. la descente de la montaigne.

Concio, *primò est congregatio multitudinis ad audiendum concionantem oratorem. Gal. l'audience, ut nostro more loquamur. Græci concionem, id est, conuentum populi,* ἐκκλησίαν *uocant. Secundò, est oratio habita ad populum. Vbi fuisti? In concione, Gal. au sermon.* Lib.4.c.47

Coxa, *est pars supra femora, Gal. la hanche: uertebrumq; ipsum, quod quoties uitiatum est, tunc coxam uitiatam dicimus.* Lib.4.ca.57

Copia, *significat primò facultatem uel potestatem. Et iungitur plerunq; cum hoc uerbo* FACIO *uel* DO. *Vt faciam tibi copiam libri mei describendi. Latius his de rebus loquemur, quum primùm uiuendi tui copia dabitur. Secundò significat abundantiam: ut, Quibus largißimas rerum copias fortuna suppeditauit, eos plerunq; tardiores uidemus. Inde Copiosus, & Copiose. Tertiò significat multitudinem tam in plurali, quàm in singulari: ut Modicis copijs urbem munitißimam cepit.* Lib.4.ca.65

Condictio *à condico dicitur, est denunciatio, Gal. sommation. Item actio ipsa in personam, quam actor intendit sibi dari oportere. Condicere, denuntiare.* Lib.4.c.67.

Conditio *primò à condo, est sors, & pertinet ad fortunæ bona. Vir felicis conditionis, seruilis conditionis. Secundò est oblatio sortis uel electionis. Ita dicitur, Dare conditionem, accipere conditionem.* Ibidem.

Corpus, *Gal. le corps, notum est. Secundò est caro, sed tantùm hominis uiuentis. Vt febris qua iampridem laborabam, omne mihi corpus absumpsit. Vnde dicitur* Corpulentus, *non, carnosus.*

Lib.4.ca.83. Conterranei, qui eiusdem territorij sunt. Quos barbari nostri solita sua elegantia Compatriotas uocant. Brabantinus & Brabantinus cōterranei sunt. Gaudensis & Gaudensis ciues sunt.

Lib.2.ca.84 Consul, qui consul est. Consularis, qui cōsul fuit. Inde uiri consulares dicuntur.

Lib.4.ca.90 Complures & Cōplura caret singulari, idem est quod multi: est positiui gradus, non comparatiui gradus. A' compluribus grauibus uiris accepi, Gal. i'ay entēdu de plusieurs gens d'auctorite. Nostri rhetores (Barbaros loquor) quamplures pro complures dicūt. Et Donatus, ex quampluribus: ex compluribus dicendū est, aut ex quamplurimis, sicut declaratum est in QVA'M.

Lib.4.c.98. Corporeus, a, um, quod constat ex corpore: & iungitur tantùm cū hoc nomine res, aut substantia. Lapis est res corporea, uirtus incorporea. Corporalis, quod existit in substantia corporea. Pulchritudo, robur, bona corporalia sunt, quia in corpore sunt.

Lib.6.ca.4. Contendere, significat intendere, ut neruos contendimus, aut intendimus. Gal. nous nous y sommes emploiés ou efforcés. Vires & animū intendimus, aut contendimus. Gal. nous y auons estendu nostre puissance & courage. Nascitur autem hæc significatio ex priore. Contendere uerbis, Gal. debatre de parolle. Cōtēdere cursu, id est, concertare; & regit datiuum seu ablatiuum interuentu præpositionis CVM. Vergilius, Nec cellis ideo cōtende Falernis. Nolo tecum contendere.

Inde Contentio, Gall. combat. Contentiosus. Contentiosè agere, est pertinaciter se defendere. unde

unde dicitur, Peto abs te summopere contendoq́;:id est, pertinaciter peto,ita ut negari mihi nolim.

Conuitium, est maledictum.Gal. iniure. Hinc conuitiari & conuitium facere, Fœminæ solent cōuitijs agere,ubi ratione nihil ualent. Lib.6.ca.52.

Conuenæ, conuenarum, dicuntur qui ex diuersis populis in eadem mœnia conuenere, & coalescunt simul. In Raud.

Contentor, contentaris, non Latinè dicitur, sed, Boni consule. In eundem.

Cornicum, oculos configere, prouerbium, est configere oculos eorum qui se sapientiores uideri uolunt, & duces. Nam cornix dicitur dux auium esse. In eundem.

Comitium, est tantum locus: Comitia, actus est creandorum magistratuum, ut in creatione consulum, & prætorum, quæ in comitio fiebat. Vnde morbus comitialis. Aut comitia dicebantur electiones per suffragia. In eundem.

Cominus, non significat in loco propinquo, sed è loco propinquo. Cominus spectabat. Cominus pugnabat. Non cominus sedeo. Eminus, è loco remoto. Eminus iaculatur. In eundem.

Complices, non est Latinum uocabulum. Cicero corruptus est, ubi scriptū est complicium, pro comitum. Locus Cic. restitutus.

Attende pulcherrimam distinctionem Comparatiui, & superlatiui.

Comparatiui & superlatiui, quod ad casum attinet, apud Græcos nulla differentia (quoniam non habent ablatiuum casum) nisi quòd hoc refertur ad duo: & Lib.1.ca.13.

illud ad plura. Apud Latinos quæ sit, uide. Omnis comparatio aut fit inter duo, aut plu[illegible] Si inter duo, semper utendum est comparatiuo. Vt patri meo duo fuerunt filij: maior iam olim è uita decesit: minor ego sum. Dicendum fuit maior & minor, non maximus & minimus. Sin inter plura: aut sunt illa diuersi generis: tunc utendum est comparatiuo, non superlatiuo: ut, Hic adolescens, longè omnibus senibus doctior est. *Nam adolescens & senex diuersi generis sunt. Aut sunt illa eiusdem generis, si tres sint, aut plures gradus: id est, si etiam in [illegible] sit aliud alio superius, semper utendum est superlatiuo: ut,* Scholasticorum studiosißimus est Henricus. *Latinorum eloquentißimus est Cicero. Sin tantùm duo sunt gradus inter multa, ut si sint multa parua, & unum tantùm emineat quod si maius cæteris inter se æqualibus, utẽdum est comparatiuo cum ablatiuo: ut, hoc uas maius est cæteris. Sũt tamen qui more Græcorum usurpant comparatiuum loco superlatiui: ut Cato, Hesperequi cœlo luces iucundior ignis. Et, Cicero omnibus eloquentior. Quoties autem comparatiuus nõ accipitur distributiuè, ablatiuum habet: nemo te stultior.*

Lib.5.ca.21. Coniuratio *ferè in alterius perniciem fit: Scæuola trecentos* Romanæ *iuuentutis principes in Porsenæ necem cõiurasse aiebat. Et qui urbem incendere, aut perdere inter se iurauerunt, coniurati dicuntur.* Conspiratio *nonnunquam in neminem grassatur, sed interdum significat unanimitatem. Et conspirati dicuntur qui conspirarunt, quemadmodum coniurati.*

Lib.5.ca.22. Cordi est mihi, *Gal. il m'est aggreable.* Placet uel

uel delectat. Terentius: Vterque utriq; est cordi. Gallicè Ilz plaisẽt l'ung a l'aut[illegible] Omnia tua mihi cordi sunt fili. Vtinam tibi literæ tam cordi essent, quàm lusus. In animo est, id est, uolo, uel animus est mihi. In animo est mihi: In animo habeo, idem significant. In animo est mihi hyeme exacta Dauentriam petere. Animus est mihi reuisere.

Compertum est mihi, comperi, exploratum est mihi, [illegible]qui: id est, deprehendi & scio per inuestigationem, & experimẽto compertum habeo. Tua fides mihi satis explorata est. Gal. asses congneue & esprouuée. Lib.5.ca.24

Constitutum est mihi, deliberatum est, decretum est mihi, statutum est mihi, id est, apud me cogitando firmatum est, Gal. Ie me suis resolu, Ie suis tout deliberé. Constitutum mihi est aut mortem subire, aut his malis eripi. Si id tibi deliberatum est, sequar quocunq; noces. Deliberare tamen aliud est quàm deliberatum esse. Non potes deliberare ut non decernas. Deliberato opus est: Gal. il est besoing d'y aduiser. Deliberatum est diu quod statuendum est semel. Ibidem.

Crudus, a, um, primò qui difficilem habet digestionem, aut ut Latinius dicam, concoctionem, Gal. celuy qui ne faict bonne digestion. Crudus stomachus. Crudelitate stomachi laboro. Secundò est truculentus. Hominem crudum uocamus qui truci est aspectu. Tertiò, est recens. Crudus dolor, Crudum uulnus, aut odium: cum de integro resuscitatur. Quartò crudus, immaturus. Gal. crud, qui n'est encore meur. Cicero, Poma quæ cruda sunt, ui auelluntur: quæ matura, decidunt. Lib.4.c.116

Crepido

In Raud. Crepido, *est ora terræ quam aqua alluit: ex hoc appellata, quòd ui aquæ crepitet per metaphoram & os putei: id est, extremam oram quæ ad ipsum puteum respicit: & omnem extremitatem crepidinem appellamus.*

Lib.1.ca.33. Cras, *Gall. demain. Dies crastinus, Perendie, Gallicè apres demain. Dies perendinus. Perendinare, & comperendinare, differre de die in diem. Gall. delayer. Crastinus nō solùm significat eum diem qui hodierno est proximus, sed quemlibet alium futurum. Horatius, Quid sit futurum cras, fuge quærere.*

Lib.3.ca.32. Criminandi verba, *ut teneor, accuso, postulo, defero, condemno, arguo, & similia regunt genitiuum significantem crimen seu certum siue incertum. Accusatus, perlatus, damnatus repetundarum. Præter hæc nomina, ambo, utrunq;, neutrum, alterum. Nō enim rectè dicitur: Qui patriam prodidit, tenetur'ne sacrilegij, an parricidij, an utriusque? sed, an utroque, uel de utroq;. Cuius criminis accusas hunc? absentiæ, an insolentiæ, an de ambobus? non amborum. Similiter nomina generalia criminum in ablatiuo apponuntur, addita præpositione. Accusatus est de multis. legimus, & damnatus capite.*

Lib.3.ca.29 Crepitus, *est sonitus uiolentus ex impulsu resultās: qualis est ostij pulsati, cymbalorum, tympanorum, tubarum, cornuum. Inde* Crepitaculum. *Secundò crepitus est eruptio uentris, Gall. pet. nam ructus est oris, crepitus est ani. Stoici putabant non minus honestos crepitus esse, quàm ructus. Strepitus, Fremitus, Stridor, uide suis locis.*

Lib.4.ca.58 Crimen, *Gall. crime. Etiam est ipsa criminatio, id est,*

est impositio criminis. Cicero, *Vtinam hoc tantum uerum crimen esset: id est, utinam uerum esset in quo accusas me.*

Curriculum. *Primò significat cursum ipsum: ut, Longo temporum curriculo.Secūdò currendi locum.Stat intra curriculum non cursurus. Tertiò, ipsum currum. Curriculo proficiscemur.* Lib.1.cap.5.

Cum, *præpositio, comitem significat, aut modum actionis, non instrumentum.Scribo calamo: non,cum calamo.Pulsauit me pugno.Gal. il m'a frappe du poing.Sed summo cum honore me excepit,summa cum lætitia,id est, læte:non lætitia tanquam instrumento.* Lib.2.cap.6

Cum, *ualet primò ubi,uel quando:ut, Cum primum uenerit pater, dicito me esse domi. Secundò, quamuis. Cum nihil sit te sordidius,tamen liberalis tibi nomen uendicas.Tertiò,præpositio est,de quo suprà. Quartò iungitur huic particulæ* TVM. *ita ut* CVM *significet minus,* TVM *maius.Cum omnes bene de nobis meritos amare debemus,tum uerò præceptores nostros colere æquißimum est: id est, omnes quidem benemerentes amare debemus, sed maximè præceptores.Pudor cum omnem ætatem,tum adolescentiam maximè decet. Et iunguntur ferè semper uerbis indicatiuis.Aut si alijs modis iunguntur, saltem nō diuersis modis.Neq; enim Latinè diceretur: Cum omnes literatos semper amauerim, tum te charißimum habui. amaui dicendum fuit,non amauerim.* Lib.1.ca.17

Cursim, *currendo. Cursim perlegi.* Lib.6.ca.20.

Culcitra, *est tam lanea quàm linea,tam stupea quàm plumea* Lib.6.c.46.

plumea. Gal. coite, ou coutil. Nunc plumea est.

Lib.1.ca.52. Curia, *est locus consilij publici.* Gal. *parlement.* Iuuenalis, Vt curia Martis Athenis. *Aliud igitur est aula principis, aliud curia.*

D

Lib.3.ca.36. Damus *illi literas, cui perferendas tradimus.* Reddit *qui perfert.* Accipit, *ad quem dedimus.* Damus ad eum literas, *cui scribimus.* Tabellario damus: *ad amicum damus.* Nudiustertius *tabellario* [illegible] *ad te literas dedi, alteras fratris tui, alteras meas, quas puto tibi redditas esse.* Gal. *auant hier i'ay baillé a mon messagier deux paires de lettres adressant a toy: les unes de ton frere, les autres de moy, lesquelles ie pense t'auoir este presentées.*

In Raud. Dedititius, *Qui se in alterius imperiũ dedidit.* Gal. *ung prisonnier de bonne guerre.* Nulla seruitus infelicior, *quam meretricum dedititium esse.* Is planè liber esse desinit, *qui uitiorum esse dedititius cœperit.*

Lib.1.ca.30. Defectus *actiuè significat qui deficit, ut senectam defectam uocamus, quæ deficit.* Dulcia defecta modulatur carmina lingua, Cantator cygnus funeris ipse sui. *Defectus, absentia, ut ita dicam:* Defectu medicorũ multi periere: *non culpa medicorum, in hoc sensu,* Par default de medecins plusieurs sont morts. Defectus nummorum coget patriam repetere. Defectio, *est discessio militum à duce, aut ciuitatis à superiore.* Gallicè, *reuolte:* Vt, Ille suorum militum defectionem subitam conspiciens, expalluit, Gal. *iceluy uoyant ses gendarmes soy reuolter,*

eut

eut paour. Vel deficit discipulus à magistro, deserens sectam eius. Desciscere, unde suo loco.

Decus, est honestas quæ ex bene gestis oritur. Vt, Pueris quidem literæ nonnihil sunt molestæ: at senibus, summæ uoluptati, & decori. id est, ad decus. Dedecus, ignominia quæ ex turpiter gestis nascitur: ut, quod tu tibi laudi tribuis, summo dedecori est. A' decus dicitur Decôrare, ò correpta: honestare. Lib.6.c.21.

Dedecorare, ignominia afficere. Decor decôris, est quædam decentia rerum personarumque in locis & temporibus. Decôrum, decens Gal. chose conuenable, & bien seante à aulcun. Non est decôrum seni lasciuire. Non est adolescenti decôra impudentia. Impudentia nõ decet adolescentẽ. Honestum quoque appellamus decôrum. Decor ò producta, à decôro. Dedecôro similiter. Ibidem.

Declamator, Vide in Rhetor. Lib.4.ca.81.

Desipio, desipisco, desino sapere. Gall. radotter, deuenir sol. Resipisco, redeo ad sanam mentem, Gal. recouurer le sens qui a esté aucunement esgaré. Iuuenes qui desipuerunt, resipiscere possunt. Senes amentes nunquam resipiscunt. Desipere mihi uideris, Gal. il me semble que tu es fol. Lib.4.cap.3.

Descendere, quid uulgo significet, notum est. Præterea significat de loco tuto in locum discriminis uenire, etiam si sit æqualis. Descendere in prælium, descendere in campum, pugnãdi utique gratia. Descendere in forum, defendendæ caussæ gratia. Lib.3.ca.36.

Declarare fit tam factis quàm dictis: ut, Gaudeo Lib.5.ca.38.

me

me nactum esse opportunitatem *qua meum erga te amorem declarare poßim, id est, osten[illegible]ere.* M*allem meam in te beneuolentiam factis*, *quàm* oratione *declarare.* Id *est, indicare, uel ostendere.*

Lib.5.c.44. Deferre, pro *accusare, semper habet accusatiuum, aut expressum, aut subaudiendum.* Quintil. D*iuitem detuli reum pauper, id est, accusaui.*

Lib.5.ca.56. Deuenire, *est de loco editiore in planum, aut humilem, aut de rebus felicioribus ad infelicio*[illegible]*i, aut uenire. Deuenimus in planum. Italia deuenit ad nos. Deueni in paupertatem. En quò deuenêre literæ?* Gal. *uoyla en quel estat sont tombées les letres.*

Ibidem. Deuoluere, *à summo deorsum præcipitare.* Gal. *deualler aucune chose. Sæpe amnes à montium uerticibus ingentes rupes deuoluunt. Deuolue trabem, id est, deorsum præcipita.*

Ibidem. Despicere, *ex alto deorsum aspicere.* T*ransumitur ad contemnere.* Suspicere, *sursum aspicere.* S*uspice cœlum.* T*ransumitur ad uenerari & honorare.*

Lib.5.ca.60 Deligere, *est eligere quod ad agendum sit magis idoneum: ut, Rusticus deligit tauros quos aratro applicet, quos creandæ soboli destinet. Imperator deligit quos militiæ adhibeat. Populus deligit regem uel episcopum.* Delectus, *tantùm duobus uerbis iungitur.* AGERE, & HABERE: & *significat idem quod deligere, sed tantùm ex multis.* Cæsar *delectum habuit in prouincia, id est, ex multis elegit quos iudicaret idoneos militiæ. Præceptorem dispicere, & delectum agere ingeniorũ necessariũ est: ut nouerit, quid quos discere iubeat.* Eligere, *non*

non respicit rem administrandam, sed commodum priuatum, uel placitum. Habes optionem, utrum mauis, elige.

Cooptare, uide loco suo.

Debellare, est bellando uincere, seu capere: sed potius ad homines refertur. Vergilius: Lib.3.ca.62.

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Expugnamus autem naues, castra, urbes. Vide loco suo.

Desciscere, est deficere, Gall. se reuolter. Vt milites à [illegible] populus à rege, discipulus à secta magistri desciscit. Lib.5.c.86.

Deturbare, est deorsum cum uiolentia deijcere. Deturbat è turri, è puppi. Exturbare, è loco in eundem modum eijcere. Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te dominus. Disturbare, est diruendo deijcere. Disturbare domos, parietes. Lib.5.ca.89.

Decedere, cùm capitur pro recedere, tum propriè significat à mandato custodiæ suæ loco recedere. Prætores & huiusmodi, è prouincia decedunt perfuncto officio. Præsidia de urbibus, aut castellis decedunt, id est, desinunt tueri. Militia è castris decedit. Secundò decedere è uita, id est, mori. Excedere, si adiungas E' VITA, est mori. Inde Excessus, mors. Excedit modum, qui prætergreditur. Lib.5.ca.95.

Demum & deniq;, significat tandem. Gal. adonc, alors, ou or primes. Qum omnia perdidiceris, tum demum uel deniq; docere alios potes. Gal. Quant tu auras apprins toutes choses, or primes pourras tu enseigner les aultres. Deniq; autem solet nonnunquam multis enumeratis in extremo poni. Est sermone proteruus, factis Lib.5.ca.21.

ferox, sibi perplacens, aliorum fastidiens, denique talis, ut commodius sit bellue conuiuere, quàm huic monstro. Secundò, demum capitur pro omnino, uel solùm, præcipuè iunctum IS & ITA. *Ea demũ gloriosa laudatio, quæ à laudatis uiris proficiscitur. Ita demum me ab te amari sentiam, si huic homini mea caussa commodaueris. Ouidius pro* DEMVM *posuit* DENIQVE: *Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est. In lingua Gallica significatio hæc sonat seulement. Is dem*[illegible]*est, qui se uincit, Gal. celuy seul est fort, qui est uainqueur de soy mesmes. Ita demum te me amare credam, &c. Gal. or primes, a ceste heure la ie croyray que tu m'aimes.*

Lib. 6, c. 24. Deprecari, *significat ualde precari, Gal. prier instamment. Item deprecamur bella, morbos: optamus ne ueniant.* Naso:

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem.

Lib. 6, c. 32. Decurio, *dignitatis nomen est. Gallicè cheualier, capitaine, ayant charge d'hommes d'armes, quem barbari militem uocant. Nam miles est quisquis militat, Gal. ung souldart. Decurio Romanus, maior Equite Romano: Eques, maior centurione: centurio, maior decarcho duce decem militum: decarchus, maior milite: Ergo neq; decurio decarchum significat, neque miles, Gal. ung cheualier ou capitaine. Decuriones municipales aliarum sociarum urbium præter Romam, sunt ij qui Rome Senatores uocantur.*

Lib. 6, c. 63. Depacisci, *idem quod pacisci. Depacisci mortem cupio.*

Depectus, *idem quod pactus.*

Desi

Definire, *est terminare causa definita.*

Diffinire, *hoc ab illo finiendo ac partiendo distinguere.* In Raud.

Dies, *in masculino significat diem certũ, ut decimus dies Calẽdarum Nouembrium. Non rediit pater die praestituto. Abiit die praestituto rediturus, non die praefinita. Dies quando significat ipsum tempus, semper est generis foeminini. Ipsa dies facit hominem prudentem.* Lib.4.c.82.

Ips[illegible]ndoq; parens, quandoq; nouerca.

Horatius in Arte poëtica:

–Carmen reprendite, quod non
Multa dies, & longa litura coërcuit.

Id est, multum tempus, non multus dies. Inde diecula, breue tempus. Paediano autore. Dies bima, trima, quadrima, tempus duorum, trium, quatuor annorum. Sed hoc nostri iurisperiti non intelligunt. Dies hesternus, crastinus: non hesterna, crastina.

Diurnus, *Gal. chose qui se faict de iour. ut, Adolescentes diurnũ studium ament, nocturnos labores fugiant.* Lib.4.c.107

Horatius:

–Nocturna uersate manu, uersate diurna.

Diuturnus, & Diutinus, *idem significant: ut, Petrus diutini laboris odio à scholis defecit, Gallic. Pierre pour la fascherie du long labeur, a laissé l'eschole.*

Disco, *quod antè nesciebam, Gall. apprendre, pertinet ad discipulum.* Dedisco, *cùm obliuiscor, quod sciebam. Gal. desapprendre. Plerique, ita logicam discũt, ut Grammaticam dediscant. Dedidici linguam Latinam diutina insuetudine. Dedisce istos indecentes mores. Gal.* Lib.5.cap.1.

Desaprens ces coustumes mal seantes. Edisco, est memoria complecti, Gal. appren[illegible]re par cœur. Hi uersus nobis ediscendi sunt.

Lib.5.ca.10. Dicere, loqui, Gal. dire. Dic, si quid habes. Dic quod hic non inuitus audiat. Dicere est oratoris eleganter orãtis. Inde artem dicendi uocamus oratoriam. Hieronymus eleganter dicit, parum acutè arguit. Augustinus acutè arguit, sed obscurè dicit.

Ibidem. Dictio, est oratio facunda & or[illegible]

Lib.5.ca.10. Dictare, frequentatiuum significat dicere, ut alius calamo excipiat. Vt is qui legit epistolã, dictat, notarius excipit. Præceptor legens discipulis, materiam epistolæ dictat eis.

Lib.5.ca.10. & 50. Dictitare, frequentatiui modi, significat frequentibus & locis, & temporibus dicere, Gal. dire souuent, ou communement. Ita'ne est? nescio, id paßim dictitant.

Lib.5.ca56 Dispicere, est circunspicere mente, Gal. aduiser.

Dispicientia, id est, circunspectio.

Lib.6.ca20 Disimulatim, id est, dißimulanter.

In Raud. Diabolus, Græcè, Latinè criminator.

Lib.4.c.82. Diuersorium, hospitium meritorium, Gal. hostelerie.

Diuerticulum, digressus à uia publica, siue flexus uiæ. Gal. detour, ou detorse, ou coing de rue.

In Raud. Diploma, est epistola, uel scriptio alicui missa, Gal. ung brief, ou lettres patentes.

In eundem. Diffiteor, diffiteris, est negare, Gal. renier. Infiteri & defiteri non reperiuntur.

In eundem. Discolus, Græcè, significat Latinè hominem mali pern[illegible]

perniciosum,& toleratu difficilem.

Dictum, dicta dictorũ,sermones falsi,Gal. brocard. Lib.3.ca.10.
Non me latet in quem dicta ista iaculeris.Cõtorsi in eum dictum,quod illi perpetuò doleat,Gal. ie luy ay iecté ung brocard,qui luy cuyra tousiours.

Dicacitas, Dicaces dicimus qui callent lepida dicta Ibidem.
confingere,& iaculari,Gal. brocardeurs.

Domus, sic declinatur: Nominat.domus,genit.domi uel [illegible]tiuo domui,accusatiuo domum,ablat.domo. Lib.3.ca.15.
Domi significat ubi manemus,id est,in domo: & iungitur tantum his pronominibus,meæ,tuæ,suæ,nostræ,uestræ,& cum hoc nomine alienæ. Domus genitiuus quartæ declinationis significat ipsum ædificium,id est tecta & parietes:ut, Vis uentorum noctu magnam domus meæ ruinam fecit:non domi meæ.Sed domi erimus,id est,in domo. Domi & belli,Domi & peregrè opponuntur.

Dono tibi hanc rem, & dono te hac re, idem Lib.3.ca.43.
significãt.Hoc munus tibi donatum est à Petro: uel,hoc munere donatus sum à Petro. Eandem constructionem habet Impertior uel impertio.

Doceo, cognitionem do, Gallicè, enseigner. Dedoceo, secus ab eo quod quis doctus est,doceo,Gal.desenseigner. Quintilianus: Et quidem prius ac difficilius opus dedocendi,quàm docendi. Istam petulãtiam te facilè dedocebo, Gallicè, ie te feray bien desaprendre ceste insolence.

Domesticatim, id est,per singulas domus. Lib.6.c.20.

Docilis, qui facilè docetur.Docile ingenium. Lib.6.c.16.

Indocile, id est,durum & superbũ.Docilimus in su-

perlatiuo. Docibilis, uix inuenitur, nisi apud Ecclesiasticos, & id pro docilis: Docibiles Dei erunt. Priscianus dicit significare docibile quod facilè discitur, pro quo nos perceptibile dicimus potius.

Perceptibile non docibile dicēdū.

Lib.2.ca.34. Dudum, iandudum, de paruo tempore, unius horæ, duarum, aut trium: sed dudum significat actum transeuntem: iandudum, insistentem & manentem. Iandudum magister est in scholis, id est, nō diu fuit, & adhuc est. Dudum uenit, Gal. Il est n'agueres arriué.

Vide Vall. Nuper & pridem, de longiori tempore dicuntur.

Lib.2.ca.34. Vide hæc loco suo in NVPER.

Lib.2.ca.53. Diu, continuationem temporis significat, id est, per longum tempus. Diu in grammatico studio uersatus sum, priusquam ad logicam accederem. Diu est quòd urbē intraui (eò quòd DIV uerbis momentaneam actionem significantibus non iungitur) non dicitur, sed dudum, uel pridem intraui. Iandiu idem quòd Diu: nisi quòd Diu significat actum transeuntem: Iamdiu, insistentem. Iandiu uxor mihi ducta est, & adhuc uirgo est.

Lib.2.ca.41. Duntaxat, idem significat quod solùm: sed non recipit post se, SED ETIAM, sicut SOLVM, & MODÒ, & TANTÙM: non enim eleganter diceretur, Nō is duntaxat amicus censendus est, qui bene de nobis meretur, uerumetiam is qui bene nobis cupit. Sed sic, Studiosis interdum ioco & lusibus indulgendum est, sed in loco duntaxat.

Lib.2.c.48. Dum & donec, significant quādiu, usque dum. Tantisper tibi sum amicus, dum dico, quod non inuitus audias, id est, usquedum. Donec moriar, literis operam dabo, id

bo, id est, usque dum moriar. Naso: Donec eris felix multos numerabis amicos. Quantisper te meum filium dici uolo, dum quod te dignum est facies. Terentius in Heant.

E

Ecce, *&* en, *idem penè significant. En, duos casus habet, nominatiuum, & accusatiuum. Et capitur demonstratiuè, & exprobratiuè. Prius notū est: posterioris hoc exemplum est: En hominem, en mentem cum qua dij nocte loquuntur. Ecce, penè nunquàm accusatiuum habet, nisi fortè apud poetas, & id quidem rarißimè.* Lib.2.ca.15.

Eccum, eccam, ellum, ellam, *per aduerbia exponuntur, non per nomina: ut, eccum, id est, ecce hic: ellum, id est, ecce illic.*

Econtra, *non dicitur, sed* è contrario, *siue* è diuerso. In Raud.

Aedes, *pro domo priuata, nunquàm habet singularem numerū: diciturq; binas, trinas ædes, nō tres aut duas. Aedes pro templo, utrunq; numerū habet, sed ferè ponitur cum adiectione. In æde Iouis. In ædibus Mineruæ.* Lib.3.ca.7.

Aedituus, *custos sacrarum ædium, Gal. le marguillier. Propriè Aediles erant apud Romanos magistratus præfecti curandis ædibus deorum.*

Aedilitas, *nomen dignitatis: sicut consulatus.*

Edicere, *est imperare: sed tantùm ad magistratus, & reges pertinet. Inde* Edicta consulum. *Edictum* Augusti. *Edictum imperiale.* Ibidem. Lib.5.ca.68.

Edulium, *est quicquid edendi gratia apponitur.* E` *præpositio iungitur semper dictionibus ab* R *inceptis, nō* E X. E` *regione, id est, ex opposito, uel ex aduerso.* E` *re-* In Raud. Lib.5.c.19.

gione Boreæ flat Auster. Gal. Le uent de bise tire tout droit contre le uent de mydi.

Lib.5.c.19. E' re publica, id est, pro republica. Multos exilio damnare, è republica non est, id est, non est utile reipublicæ. Gal. Ce n'est point profitable a la republicque.

Ibidem. E' re mea, id est, ad utilitatem meã. E' re tua. E' re uestra. Quid mea? è re tua erit si quid labores. Id est, In rem tuam, Gal. qu'en ay ie affaire? ce sera ton prouffit, se tu y trauailles.

E' tua dignitate, id est, pro tua dignitate. Ex tuo usu erit, si facis quod hortor, Gal. ce sera ton bien, se tu fais ce a quoy ie t'enhorte.

Ex utilitate reipublicæ legem considerate. Deliberat ciuitas, utrum præliũ committi ex usu sit, nec'ne, Gal. si c'est le prouffit, ou non.

Lib.4.c.66. Elogium, est testificatio de aliquo in laudem, uel uituperium. Vnde dicuntur elogia sepulchrorum: ut si magister reddens discipulum parentibus, dicat: Prius asellus lyra canere disceret, quàm filius uester literas: planè turpe elogiũ est. Secundò elogium est aperta testificatio sententiæ suæ, ut regis cuiusdam Hierosolymorum, elogiũ est, Mallæ se diademate, quàm literis carere.

In Raud. Eminus, non significat in loco remoto, sed è loco remoto, Gal. de loing. Eminus uidebat. Eminus petebat me. Eminus iacula iactabat, id est, à longè.

In eundem. Energumenus, qui à dæmone agitur, ab ἐνεργοῦμαι Græco, quod est agor uel agitor.

Lib.4.ca.23. Epulæ, epularum, sunt cibi in priuatum usum comparati. Dapes, uolunt esse deorum, uel nostras in sacrificijs.

ficijs. Epulum, *est publicũ & solenne conuiuiũ,quod præstatur apparatus g[illegible]ia,uel in solennitatibus deorum, uel in funere diuitum,uel in alio quopiam simili.*

Eques, *est aliquis primò ex dignitate Equestri aura= tus,Gal. cheualier.Secundò ex equo militans. Gal. hom= me d'armes.* Lib.6.ca.32

Aequalis, *similis. Gal. pareil. Aequales amore, Aequales statura,pares amore. Aequalis,coæuus. Te in primis semper amaui,utpote adolescentē æqualem.* Aequabile, *idem quod æquale, Gal. esgal. Ius æquabile, sonus æquabilis,id est,æqualis & par.* Lib.4.c.102.

Ergastulũ, *est priuatus carcer,uel locus ubi seruos dominus includit noctu,unde manè ad opus emittat.* In Raud.

Aes alienum, *quod alijs debemus.Gal. debte. Con= flare,contrahere æs alienum, Gal. aller aux empruns.* Dissoluere *æs alienum, Gal. payer ses debtes.* Obstri= *ctus uel pressus ære alieno,Gal. ung qui est bien auant aux empruns ou fort endebté.* Lib.5.ca.94

Etsi, Quanquam, *in principio orationis indicati= uo gaudent.* Etsi,*uel quanquàm mihi semper fuisti cha= rissimus,tamen multò eris charior, si meis monitis parue= ris.fuisti:non,fueris,uel sis.* Licet autē & quamuis, *in principio subiunctiuum desyderant. Licet,uel quam= uis tu me odio habeas ,tamē ego nunquàm te amare desi= nam,habeas.non haberis. Sed in medio orationis omni= bus his indifferenter utimur. Feram te licet insolentem, quamuis insolentem.* LICET, *nunquàm iungitur indi= candi modo.* Et, *geminatum pulcherrimum est: ut,Fili & mihi morem geres, & tuæ saluti consules, si te stu=* Lib.2.ca.21.

 diosum

diosum præstiteris. Idem ualet Que, *sed frequentius in carmine.* Terentius:

Quod mihi, heræq; filiæq; herili est malum. *Id est, & mihi,& heræ,& filiæ.* ET, *pro* ETIAM, Quintiliani *seculum accepit,* Quicunque tibi inimicus erit,is erit & mihi: *id est,etiam mihi.*

Lib.1.ca.7. Euentus, *euentus,euentui, in singulari. In plurali eventa,euentorum, Narra nobis obsecro tua euenta, Gal. racompte nous tes aduentures: Similiter* iussus, *iussa.* permissus, *permissa.*

In Raud. Exoletus *ab exolesco,adiectiuum,significat adultum: sed non est usitatum.* Exoleta, *dicuntur & quæ in desuetudinem uenerunt.*

In eundem. Explicit, & Expliciunt *nusquàm inueniuntur.*

Lib.4.c.69. Excubiæ, *sunt diurnæ, siue nocturnæ.* Vigiliæ, *tantùm nocturnæ.*

Lib.5.ca.9. Explodere, *est cum pulsatione, & sono manuum eijcere è concilio,è theatro,è domo.* Exploditur & *sententia quæ reijcitur.* Cōplodere, *est collidere manus in indicium doloris,admirationis, & lætitiæ, aut similium.*

Supplodere, *est terram pede incutere.*

Exibilare, *est cum sibilo exturbare.* Vt pueri ignotos ludum intrantes exibilare solent. Vel qui in conuentu aliquo ridicula profert,exibilatur: *id est,cum irrisione expellitur.*

Lib.5.ca.2. & 20. Excogitare, *est inuenire ingenio.* Quis hoc excogitauit cōsilij? *Gall.* qui a trouué ce cōseil? Excogitaui argumenta duo. *Excogitaui ratione, causam. cogitat,q. quærit.*

Lib.5.ca.19. Ex tempore, *id est, impræmeditatè & subitò.*

Extem

Ex temporalis oratio, *est quæ domi elaborata non est. Ex tempore uenire. Ex tempore agere. Ex tempore capere cõsilium, Gall. sur le champ. Ex tempore, pro temporis conditione, hoc est, pro re nata.*

Ex equo pugnare, *id est, sedentẽ in equo pugnare.* Ibidem.

Ex vinculis causam dicere, *id est, alligatum.*

E renibus laborat, *è stomacho: id est, patitur infirmitatem stomachi.*

Existimare, *id est, iudicare. Exempla nota sunt.* Lib.5.ca.20.
Differunt æstimo, & existimo: sicut cogito & excogito. Seneca: Quem mihi dabis, qui aliquod pretium tempori ponat, qui diem æstimet? Id est, qui pretiũ diei supputet. Existimo te magnum, existimo te magni.

Exto, & Existo, *idem habent præteritum, quod est extitit: significant eminere, & superesse: sed existo cũ motu, exto sine motu. Cicero: Submersus equus uoraginibus non existit: id est, nõ emergit uel prodit. Gall. sortir & sourdre. Idem: Existit hoc loco quæstio subdifficilis. De exto, Capite extabat aquis. Vergilius: Et summis uix cornibus extant, id est, eminent. Opera autorum, dicuntur extare, id est, superesse. Tragœdiæ Nasonis non extant. Ciceronis de republica libri non extant. Varronis paucissimi libri extant, cæteri demortui sunt. Videant hoc grammatistæ nostri, qui dicũt extare & existere, idem significare quod esse.* Lib.6.ca.53.

Expugnare, *significat pugnando capere, sed frequentius refertur ad inanimata. Vrbs expugnata est. Castrum, inexpugnabile. In Psalmo, Sæpe expugnauerunt: expugnare dictum est pro oppugnare, uel impugnare.* Lib.5.c.62.

gnare. Sequitur, Neq; enim potuerunt mihi.

Lib.5.ca.67 Excusare, *significat, Gallis, se excuser, id est, purgare. Neoterici dicunt, habe me excusatum. Veteres dicebant, accipe excusationem. Accepit pater excusationem. Interdum excusare est afferre id quod fuit in causa, quo minus aliquid factum sit. Excusat ualetudinem. Heus tu, iam annus est quod ne literam quidem à te accepimus. At tu (scio) excusabis tabellariorum penuriam, occupationes, & huiusmodi mille: id est, dices penuriam tabellariorum impedimento fuisse. Ioannes quod ad diem non præstò fuit, tempestatem, uentosq; aduersos excusat, id est, accusat, & affert in purgationem, &c.* Causari, *uide loco suo.*

Lib.5.ca.70. Ex sententia, *id est, ad uotum. Quintil. Habes ne uxorem ex animi tui sententia? Quis tam fauentes habet diuos, ut omnia ex sententia habeat?*

Lib.5.c.101. Exhorreo, *regit semper accusatiuum. Exhorreo scelus istud. Aures exhorrent tantum nephas, id est, expauescunt.* Abhorrere, *regit ablatiuum, & significat prorsus alienum esse. Vita mea à moribus tuis abhorret.*

Lib.6.ca.26 Exitiale, & Exitiabile, *pro eodem accipiuntur, id est, mortiferum.*

Lib.6.ca.31. Exemplum, & Exemplar, *penè nihil differunt. Exemplum, est res quam imitamur in aliquo. Exeplar, ex quo sumimus quod imitemur: illud contentum, hoc continens: sed confunditur differentia, si tamen est differentia.*

Lib.6.ca.63 Exautorare, *est militem aut ducem ab officio absol uere. Exautorati milites, qui soluti sunt ab obligatione militan*

militandi, Gal. gens d'armes cassés : uide in Autor.

Exodium, *est ge[illegible]s cantus.* In Raud.

F

Facilè, *pro non dubiè omnibus superlatiuis pulchrè iungitur: præterea etiam his nominibus, primus, princeps, secundus. Facilè princeps. Facilè secundus. Adeò eruditus est Petrus, at magistro sit facilè secundus.* Lib.1.ca.18.

F[illegible]cio, pendo, æstimo, *& similia, uenustè iunguntur genitiuis, magni, parui, tanti, quanti, pluris, minoris, plurimi, minimi, maximi. Exempla sunt nota.*

Faber, *qui è quauis materia facit aliquid, excepto gypso, argilla, cera, & similibus: nam hi plastæ dicuntur, aut* figuli. *Gal. tout ouurier besongnant en matiere dure, comme en bois, fer, pierres, & autres semblables. Hinc faber ferrarius. Gal. forgeron, ou mareschal. Faber lignarius. Gal. charpētier, ou menusier. Faber lapidarius, Gal. tailleur de pierres.* In Raud.

Factio, *Gal. ligue, cùm ciues aliqui contra se æmulantur, ut potiantur imperio, aut magistratu, & ob id quisq; suas partes concitat. Vnde &* factiosi *dicuntur, Gal. faiseurs de menées.* Lib.4.ca.63

Fastidio, *is, ire, regit accusatiuum, non genitiuū: significat, Gal. ne tenir compte. spernere cum quodā fastu, & nausea; ut potentes, inopes: & diuites, pauperes fastidiunt. & potens amica amatorem tenuem fastidit.* In Raud.

Facies, *ad corpus refertur:* Vultus, *ad animam & uoluntatem. Dicitur à uolēdo. Facies & ad alia trāsfertur pro specie: Miseranda rerum facies.* Lib.4.ca.13.

Facio

Lib.4.c.75. Facio te certiorem, *non certum*, *Gall. ie te aduertis*. *Factus sum reru tuarum certi*. Facio iacturam, *damnum, naufragium, id est, passus sum, uel patior*. Facere iter, *proficisci. Gall. cheminer*. Facio tibi copiam mearum rerum, *id est, præsto*. Fac mihi tui carminis legendi copiā. • Facio lucrum, *id est, acquiro lucrum*. Facio stercus, *id est, caco*. Fecit urinam, *id est, emisit urinam*. Facio stipēdium, *id est, mereo stipendio*.

Lib.4.c.24. *Feræ, dicuntur omnia animalia, præter pecudes, leo, ursus, pardus, lupus, uulpes*.

Lib.4.c.57. Femora, *anterior pars feminum*. Femina, *feminū, femen feminis, est interior pars feminum, quæ se contingunt*. Feminalia, *femoralia, tegumina feminum. Gall. brayes*. Coxa, *uide suo loco*.

Lib.4.c4.59. Fœnus, *id est, quod prouenit ex cultu terræ. Vnde fructus terræ, fœnus dicitur. Trāslatum est autem ad usuram, quasi nummi per se fructum faciant*.

Lib.4.c.71. Fœtus, *auium, & piscium est: tamen fœtificare, & fœtus, omni animanti conuenit*. Catuli, *sunt ferarum, siue immanium, siue mitium*. Propriè *tamen filioli canis, catuli uocantur, qui & catelli uocantur*. Pulli, *pecudū sunt, boum, equorum*. Hinnulus, *est ceruorum, capreolorum, caprarum, damarum, leporum, & similium*.

Lib.5.ca.25. Fœnero, *as, are, actiuè significat dare ad usuram*. Fœneratur *deponentaliter, qui accipit ad usuram*. Deo fœnerat, *qui miseretur pauperi*. Non fœneraris mihi. Non *beneficium impendis, sed fœneras*. Fœneratus sum à nummulario mille aureos, *id est, ad usuram accepi*. Fœneratitius. *a, um, fœnore sumptus. Gall. chose baillée a usure*.

Ferre

Ferre acceptum, *est habere pro recepto ab aliquo quod debet, etiam si non soluerit. Inde* Acceptilatio, *quam Iustinianus per interrogationem & responsionem fieri uult. Vne quictance.* Lib.1.ca.11. Lib.5.c.100.

Ferrumen, *pro glutine accepit Plinius, quo aliqua agglutinantur.* Ferruminatio, *conglutinatio , Gall. souldure. Vt muri Babylonij ante calcem repertam, bitumine ferruminati leguntur.* Lib.6.ca.58. Ibidem.

Ferè, penè: *ut, Ferè mihi in caput decidit, id est, parum abfuit, quin in caput meum decidisset. id est, penè, siue propè, siue paulò minus, aut minimo minus. Capitur quando uniuersitatem aliquam designamus, siue loci, siue tẽporis. Hæc ferè sunt quæ te scire uolui: id est, ferè omnia. Ferè fit, ut adolescentes amentur: id est, ferè ubiq; fit. Romani ferè orbem subegerant: id est, ferè totum orbem. Pro eodem accipitur* Temere, *apud Quintiliani seculum: Præcox illud ingeniorum genus haud temere ad frugem peruenit. Ita est, ut qui magna loquuntur temere non faciant, id est, ferè nunquàm faciant magna.* Lib.2.c.49.

Felix, *cui accidit prosperitas.* Prosper, *qui dat felicitatem. Deus, sydera, fortuna prospera dicuntur. Homines felices. Prosperè nauigauimus. Gall. nous auons nagé heureusement. Vento prospero, amne secundo. Sed confunditur sæpe differentia hæc. Et ualetudinem prosperam dicimus.* Lib.4.c.87.

Festus, *festa, festum, feriatum & celebre. Gal. feste. ad diem pertinet.* Prudentius: Lib.4.c.92.

Salue festa dies. Vergilius:

Quippe etiam festis quædam exercere diebus

Fas

Fas & iura sinunt. Festiuus, *lepidus, & iucundus.* Terent. *O` festiuum caput.* Ora, o *festiua,id est,lepida.*

Lib.4.c.97. Ferus, *qui habet animum ferinum.Horatius: Nemo adeò ferus est,ut non mitescere poßit.*

Ferox, *animosus,elatus,Gal.felon & hardi.*Terēt. *Eo'ne ferox es,quòd habes imperium in belluas?*

Lib.4.ca.99 Fessus, *fatigatus,tam animo quàm corpore. Fessus sum deambulando : Gal. ie suis las de cheminer.* Defessus, *Gal. qui est si las qui se rend.* Lassus *ita ut desistat ab instituto opere.* Fatigari, *lassum fieri, Gall. soy ennuyer en aucune chose.* Defatigari, *prorsus deficere, Gal. se fascher totalement.Literarū studio fatigari quidem licet,sed non defatigari.*

Lib.5.ca.45. Fingere, *propriè figuli est,qui uasa format ex luto:sed translatum ad omne opus,quod fit ingenio humano,& artificiosè.Fingis te dormire,id est,simulas.* Finxit *se longius ire.* Effingere, *est ad exēplar aliquid exprimere,Gal. faire aucune chose a la semblāce d'une aultre: contrefaire.* Monendi *sunt scholastici,ut Ciceronis stylū studeāt effingere.* Effigies, *signū ad alterius similitudinem factū,Gal. image & representation de toute chose.*

Lib.1.ca.4. Fictitius, *a,um,adsimulatus.Gal. chose cōtrefaicte.*

Ficus, *tam pro arbore, quàm pro fructu duplicis est declinationis,secundæ aut quartæ. Pro arbore semper est generis fœminini.*

Ibidem. Ficulnea, *nō significat arborem,sed aliquid factum ex tali ligno. Scyphus ficulneus, adiectiuum, non substantiuum.*

Lib.5.ca.30. Fides, *fidei, fida commendatorum executio, Gal. foy,*

foy, credit. Fides tertiæ declinationis, est genus citharæ, uel chorda eius.

Fidicula, *diminutiuum. In plurali numero instrumẽtum torquendi sontes, in quo uinciuntur. Gal. le cep.* Lib. 1. cap. 5

Fidem dare, *est sanctè promittere.* Vergil. *Accipe daq; fidem. Dedit illi fidem se ducturum. Gal. il a promis, quil l'espouseroit.* Fidem habere, *est credere. Ne uerbis illius fidem habeas. Terent. Forsan paruam hic mihi fidem habet. Fœminis non est habenda fides.* Lib. 5. ca. 16

Fidem facere, *est facere ut quis credat. Gal. approuuer, & faire croire aulcune chose. Huius nunquam mihi fidem feceris. Fecit mihi pœnitentiæ suæ fidem, id est, fecit ut crederem illum culpæ pœnitere.*

Flagitium, propriè peccatum *est in libidine, quasi flagris dignum. Sed capitur non solùm pro quouis peccato, sed etiam errore.* Lib. 4. ca. 58

Flere, *fit lacrymis: dicitur lacrymare uel lacrymari. Gemere, fit sonitu præ dolore è pectore erumpente. transfertur ad bruta, & inanimata.* Lib. 5. ca. 52

Plorare, *fit uoce flebili, & dolorem testante.* Plangere, *fit percussu membrorum, regit accusatiuum. Littora dicuntur plangere fluctus.* Eiulare, *fit uoce sublata, quod proprium est fœminis.* Vociferari, *est immani uoce aut dolorem, aut indignationem ostendere.* Lamentari, *est uoce querula, & oratione tristi dolorem testari.* Lib. 5. cap. 52

Flagitare, *est uehementer exigere, & plus quàm postulare. Gal. demander instamment. Quintilianus: Efflagitasti quotidiano conuitio, ut iam emittere inciperem.* Lib. 5. cap. 58

Lib.1.ca.26 Fore, *id est, futurum esse: iungitur nominibus, aut participijs in nomina translatis, & non participijs futuri præcipuè temporis. Spero me amaturum fore, non dicitur, ne geminetur futurum.* Foret, *pro esset interdum rectè usurpatur.* Abfore, *id est, absuturum esse.* Defore, *id est, defuturum esse.* Profore, *id est, profuturum esse.*

Lib.4.ca.68 Folium, *& herbarum, & arborum, & florum est.* Frondes, *arborum tantùm sunt.*

In Raud. Frugi, *nomen indeclinabile, significat eum, qui temperatus est in uictu, & uestitu.* Et habet è regione LVXVRIOSVM.

Lib.3.ca.75 Fregit brachium, *id est, fractum est illi brachium.* Fregit nauem, *id est, passus est nauis fracturam. Fidei tesseram apud me fregisti. Tu as perdu tout ton credit enuers moy.*

Lib.4.ca.25 Fruges, *est quicquid ex fructu terræ in alimoniam uertimus, siue de uinea, siue de arboribus, siue de semente natum sit.* Vnde *arbores frugiferas dicimus, id est, poma, uel fructum quemlibet ferentes.*

Lib.4.ca.27 Frutex, *est lignum, quod non succrescit ad magnitudinem arboris, sed simile est herbis statura.* Dumus, *rubus, aut similia. Gallic. buissons, fraga qui ferunt, frutices sunt.* Inde Fruticetum. Fruticari, *pullulare, Gallicè, bourgeonner, getter force sourgeons: ut,* Ex arbore *excisa fruticantur ramusculi.*

Lib.4.ca.29 Fremitus, *est immanis sonitus, ut æstuantis maris, aut murmurantis populi, aut hominis excandescentis in iram.*

Lib.4.ca.69 Frequens, *significat passiuè, qui frequentatur. locus*

cus frequens,urbs frequens. Gallic. uille fort peuplée. Frequens actiuè, *significat qui frequentat, id est, qui aßiduus est. Rarus est in schola, in lusibus frequens, id est, aßiduus.* Tertiò Frequens, copiosus. *Frequens populus accurrit, Frequentes ciuis, Frequens Senatus. Circunstant dextra, læuaq; frequentes.*

Frui, *est re aliqua delectari, sine respectu ad alia commoda. Summum mihi tui uidendi desiderium incesßit, ut poßim tuo colloquio frui. Adolescens labora, ut sit, quo senex fruaris. Ita utimur libro non propter se, sed ut discamus. Fruimur iocis, uoluptatibus, &c. Sapiens iocis, & lusu utitur, stultus fruitur: ille iocatur ut non deficiat à labore, hic tantùm ut delectetur.* Vtor, *uide loco suo. Hanc differentiam D. Augustinus luce clarius exponit lib. primo de Doctrina Christiana, cap. 4. Frui enim est, inquit, amore alicui rei inhærere, propter seipsam: Vti autẽ, quod in usu uenerit, ad id quod amas obtinendum referre, si tamen amandum est.* Lib. 5. cap. 5

Fretus, *significat confisus, Tua humanitate fretus. Quare fretus hæc incepisti? Maximorum uirorum autoritate fretus, id est, confisus.* Ibidem

Fundus, *est pars agri aliquid continens. Singula enim prata, uineæ, horti, oliueta, pomaria, salices, arbusta, pascua, nemora, loca aucupatoria, piscatoria, uenatoria, siue uillam, atq; ædificium, siue piscinam, siue aluearia, siue uiuaria habeant, siue non habeant, singuli fundi sunt. Si autem tale aliquid sit in urbe, uico, aut castello, non in agro, prædium est, non fundus: quanquam & fundus prædium dicatur. Fundus igitur est rustica poßeßio:* Lib. 6. cd. 42

 prædi

prædium, & rustica & urbana possessio, duntaxat, qualem descripsi: nam uidetur possessio etiam significare tabernas, hospitia, & horrea, quæ non dicuntur prædia, neq; fundi. Fundus, siue fundũ. Gal. le font. Sed propriè eius rei, quæ aliquid liquoris continet, nauis, uasis, dolij, stagni, aluei, lacus, &c. Sera in fundo parsimonia est.

Futilis, id est, uanus, inutilis, à futio, is, ire, Gallicè, languart, bauart.

Lib. 5. cap. 5 Fungor, significat agere, uel administrare officium. Fungor legatione urbis. Fungor officio iudicis. Fungor prætura. Fungor episcopatu. Fungor uita, id est, uiuo. Non es probi uiri officio functus, Gal. tu n'as point faict en homme de bien. Ego amici semper officio functus, & cætera mille. Defungor, est usq; ad finem fungor. Defunctus uita, qui uita fungi desinit. Defunctus sum his laboribus, id est, finiui hos labores. Titus Liuius: Defuncta morbis corpora, salubria esse cœpêre, id est, finitis morbis.

G

Lib. 6. cap. 12 Gaudere, est secum, nec respicit alium.

In Raud. Gastrimargia, non castri. significat nimiam ingluuiem, gourmandise. Græca uox est.

Lib. 1. ca. 26 & 27 Gerundia, hoc differunt à participijs, quòd participia significant tempus sine administratione rei: Gerundia significant administrationem rei sine tempore: ut, Tenet me cura scholæ regendæ: non quæ olim regetur, non enim significat tempus: sed quam regere debeo. Ergo regendæ gerundium hîc est, non participium. Contrà, Cruciat me lectionis solicitudo dicendæ, participium est, id est, quam

quam dicturus sum. Gerundia habent omnes casus & genera: Nominatiuum: ut, Iusiurandum dabitur, Gallicè, on en iurera: Genitiuum: ut, patris uisendi gratia, patriam peto. Datiuum: ut, Auarus congerendis nummis inhiat. Accusatiuum: ut, Inter edendum, tuæ mihi redditæ sunt literæ. Ad irridendos nos uenisti. Ablatiuum, Tu litibus prouocandis delectaris.

Gena, est mēbrana illa qua oculus integitur, & qua conniuemus, Gallic. la paupiere. Cilium, dicitur quod habet pilos ad arcendum puluerem, ne cadat in oculum. Le bord des paupieres ou il y a du poil. Capitur etiam gena nonnunquam pro mala, Gallic. la ioue. Nonnunquàm pro ipsis oculis, continens pro contento. A` gena, dicitur adiectiuum genuinus, & est dens qui latet sub gena, Gallicè, la grosse dent macheliere. Mala, est rotunditas illa in modum mali infra oculos, quæ rubet cùm pudore afficimur. Cuius inferior pars, quæ dentes molares habet, maxilla dicitur. Bucca, est ille follis infra malam, qui concipit uentum, Gall. les ioues, ou babines, & in qua indicatur risus. Dicis quicquid in buccam uenit, id est, in os. Buccas habet tuba canentium similes, Gall. il a les ioues enflées comme ung trompeteur. Lib.4.ca.52

Generatim, per singula genera: nonnunquam generaliter, in genere. Lib.6.ca.20

Gemma, dicitur omnis lapillus pretiosus, siue perlucidus, siue non. Gemmæ autem non dicuntur lapilli, nisi per subintellectionem pretiosi. Nam si grandes essent lapides, pretiosi uocari possent. Margarita tamen non continetur sub gemma. uide loco suo. Lib.6.ca.64

In Raud. Gymnasium, *est locus palestræ, in quo nudi exercebantur. Finitis autem ludis, Philosophi in eodem garrire cœperunt.*

Lib.1.cap.21 Gloriosus, *primò, gloria plenus: ut, gloriosa uictoria. Secundò, cupidus gloriæ.*

Tẽpus in accusatiuo uel ablatiuo. Grammatici *nostri putant per ablatiuum significari tempus continuum: ut, multo tempore te expecto: in multo tempore, non per multum tempus. Sed planè falsum est. Nam pro eodem accipiuntur. Hic [illegible]it to[illegible]diebus, uel totos dies. Studet totis noctibus, uel totas noctes. Per accusatiuum tamen tantùm significamus spatium temporis, non speciem. Die dormis, nocte uigilas. Hyeme studes, æstate ludis, id est, illa parte anni. Totam noctem ludis, totam diem stertis.*

Lib.4.ca.37 Gremium, *est intra cõplexus femorũ fœminum'ue, in quo fœminæ concipiunt. Gall. le giron. Pande gremium. Gall. fais beau giron. Sinus, intra brachia & pectus supra cingulum, Gal. l'espace entre les bras & la poictrine. Pueri lactantes in sinu sunt: cùm gestantur, in gremio.*

Lib.4.ca.42 Grex, *est congregatio pecorum pascentium, sed minorum: qualia sunt hircus, porcus, porca, capella, caper, capra, sus, & similia horum, dicitur grex. Sed tamen uidetur grex nõnunquam accipi pro armento, præsertim apud* Vergilium:

Aut aliquam in magno sequitur grege.

Adiungit Horatius mugientium: *Aut in reducta ualle mugientium* *Prospectat erranteis greges.*

Lib.4.ca.89 Gratus, *acceptus, qui gratiam refert. Gallicè, agreable, & est etiam in aduersis:* Iucundus, *in prosperis.* Iu

ris. Iucundus, non qui lætus est, sed qui est alteri caussa gaudij: ut, inimicus uictus iucundus est nobis, sed ille non gaudet. In *iucunditate est gratia delectationis*: In *gratia, est etiam commodi delectatio.* Exemplum in quo utrunque uideas: *In secundis rebus, nihil mihi fuit tua familiaritate iucundius: nunc item in afflictis, nihil tua consolatione gratius.* Est quidem pueris remißior magister iucundior: sed in posterum gratior erit, qui seuerior fuerit.

Gradum facio, *siue, ut quidam, iacio: est facere gradum, unde ad altiora & maiora scandimus: ut, si quis cupiat fenestram ascendere, per saxum, aut tripodem gradum iacit, ex quo ascendat. Cùm Grammaticam didiceris, puta te gradum fecisse ad cæteras artes. Nondum me omnia confecisse, sed gradum ad alia iactum existimate. Gallicè, Ne penses que i'aye encores tout faict, mais seulement i'ay faict mon entrée pour paruenir aux autres.* Lib.5. ca.26

Gratiam habeo, *animo.* Gratias ago, *confeßione & dicto.* Refero gratiam, *facto: & capitur tam in bonum, quàm in malum. Et si tuis cumulatißimis in me beneficijs dignas gratias referre non poßum, agam certè, quoties licebit, habeboq; semper dum uiuam. Petro, meo nomine, maximas gratias age. Gall. remercie le en mon nom. Ei qui inuitus benefacit, nulla habenda est gratia. Barbari dicunt regratior, regratiamini: & quid ineptius? dicendum est, Habeo, uel ago tibi gratias, grates pro gratia, apud poëtas inueniri est, pro neceßitate metri.* Lib.5. ca.41

Gratulari, *est uerbo testificari te de aliena felicitate gaudere, uel gratulari ipsi de re pro uoto gesta. Itaque* Lib.5. ca.42

potest gratulari, qui tamen tacitus doleat: Sicut gratias agere potest, qui non habet. Gratulor tibi te incolumem rediisse. Gratulor mihi hoc me esse natum seculo. Gratulor his manibus, quæ me solæ hactenus aluerũt. Gratulamur etiam diis, id est, gratias agimus, pro felicitate accepta: ut in triumphis, aut similibus. Gratari, *idem est quod gratulari: sed usitatius apud historiographos.*

Lib.5.ca.76 Gratum facere, *est ferè obsequi*, *Gallicè*, *faire plaisir. Cicero: Si hunc iuueris, gratissimum mihi feceris.* Gratificari, *idem propriè significat: nisi quòd hoc paulò maius. Deus gratificatur hominibus, non gratum facit. Gratificari regit datiuum cum accusatiuo, sed accusatiuus sæpe omittitur.*

Lib.6.cap.8 Grauis, *propriè onerosus, Gal. pesant, graue saxum. Transfertur ad alia: Grauis labor, contumelia, damnum, iactura, morbus, & similia. Vnde & uiros constantes, graues dicimus, qui non facilè mouentur.* Leues *enim qui ad omnem flatum uentilantur. Accepi à uiro grauissimo, id est, honesto.* Grauitas, *est constantia, & probitas.* Leuitas, *est nimia facilitas.*

Lib.6.ca.20 Gregatim, *per greges, agminatim, turmatim.*

H

Lib.5.ca.97 & 98 Habere orationem, *non facere.* Facere sermonem, *uix unquam habere.* Facere verba, *non habere. Sed tamen nonnunquam Habeo nouo modo accipitur. Cicero: Tantum habeo polliceri. Idem: Audire habeo, quid hic sentiat, id est, audiendum, pollicendum est mihi. Habeo conuenire Petrum, id est, Petrus mihi conueniendus est.*

Hei

Hei, *interiectio dolentis, datiuum poscit.* Naso: Lib.2.cap.11
Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis.

Heu accusatiuum, siue nominatiuum postulat: Ibidem.
Heu miseram me. Vergilius, *Heu pietas.*

Eheu, sine casu ponitur. Vergilius,
Eheu, quid uolui misero mihi?

Hesternus, *non solùm significat diem qui heri fuit, sed quemlibet præteritum, Hesternum holus,* Gallic. herbes cueillies de deux ou trois iours, *trium aut quatuor dierum. Hesternum ius, quod remansit præteritis diebus,* Gallicè, le brouet des iours passés. Lib.2.ca.33

Histrio, *qui personatus in scena tragœdias, uel comœdias agit.* Idem dicitur actor. *De mimo uide loco suo.* Lib.4.ca.31

Hiare, *aperiri, deduci rimis.* Gal. estre entreouuert, ou bailler, *ut terra æstu, & ligna ariditate hiant.* Hiscere, *est os aperire ad loquendum, sed ferè per negationem: Hic quidem satis procax es, uerùm si soli simus, ne hiscere quidem audeas,* Gallic. Tu n'oserois ouurir le bec. Dehiscere, *est terram se aperire deorsum, ad absorbendum aliquid.* Vergilius, Lib.5.cap.15
Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiscat.

Hippodromus, *est uia lata, per quam multi possunt unà currere, uel potius in quo equi currere solent.* In Raud.

Holus, *est herba quacunque uescimur.* Holitor, *holitoris, est cultor horti, quem quidam hortulanum uocant.* Lib.3.cap.9

Hortus, Gallic. iardin, *habet tam singularem, quàm pluralem numerum.* Hortus, *quãdo significat locum arbo-* Lib.1.cap.6 & li.3.ca.9

ribus consitum, Gal. ung parc: caret singulari numero.

Lib. 4. ca. 82 Hospes, *est qui in aliena* [illegible] *domo, uel ciuitate est: significat autem tam eum qui excipit, quàm qui excipitur.* Ouidius: *Non hospes ab hospite tutus. Sed hospes propriè amicitiæ caussa accipit, non mercede. Inde* hospitales di *cimus.* Hospitium, *& priuatum, & publicum dicitur. Idem est diuersorium, uel taberna meritoria.*

Peregrinus, *uide suo loco.*

I

Lib. 2. ca. 47 Iam, *pro tunc, siue deinde: ut, Quum ommem Grammaticam studiosè percurreris, iam tibi ad cæteras artes eundum est. Quando pueri uoluptatem literarum gustare cœperint, iam ferula non opus est. Coniungit membra orationis. Vergilius, Iam maris immensi prolem, & genus omne natantum, Iam uarias pelagi uolucres. Consistere in loco nequis, iam Louanium proficisceris, illinc Romam abis, iam rursum huc redis. Iam uerò, idem ualet.*

Ibidem Iamiam, *pro mox, Gall. tout a ceste heure, desmaintenant. Comprehendit Ioannem fortè iamiam abiturum. Secundò, per indignationem, aut miserationem. Iamiam uideo, qui ueri amici fuerunt, Gallicè, or maintenant congnois ie.*

Lib. 3. ca. 62 Id quod, *interdum pro quod ponitur, & quidem eleganter. Video te literarum studiosum, id quod semper amaui.*

In Raud. Ignauia, *est uitium contrarium fortitudini, quo quis aggredienda præ formidine non aggreditur. Gal. lacheté.*

Ilex

Ilex, *multùm differt à* quercu. *Est tamen glandifera.* *In eundem*

Instituta, *significant primò accepta, & proposita. Non est prudentis facilè ab instituto deflecti. Ad instituta redeamus, id est, ad ea quæ cœperamus. Secundò mores bonos ratione & consilio sumptos. Optimum est nos iam inde ab infantia optimis institutis formari: id est, optimis uitæ moribus.* *Lib. 4. ca. 11*

Institutiones, *id est, rudimenta doctrinæ. Gallicè, enseignemens & doctrines. Vnde sunt libri Institutionum, id est, præceptorum ab ipsis elementis.* *Ibidem*

Indulgere. *est molliter, delicateq; tribuere, & sonat uitium: ut, fœminæ solent plerunq; indulgentius educare liberos. Indulgendum est pueritiæ, id est, concedendum. Gall. il fault supporter enfance.* *Lib. 4. ca. 18*

Indulgentia, *mollis permißio. Gall. bandon. Videte ne mea indulgentia abutamini. Pueri magistros qui indulgentißimi sunt, amant maximè. Gall. les enfans ayment les maistres qui leurs donnent plus grand bandon, ou qui leur souffrent tout faire.* *Ibidem*

Indulgere, *est dare operam, ferè in malum.*

Indulgere otio, *à negotijs uacare. Gall. s'abandonner a oysiueté.*

Indulgere somno, *suauiter dormire, Gall. s'abandonner a dormir.*

Indulgere inertiæ, *dedere se inertiæ, Gall. s'abandonner a paresse & nonchaillance.*

Indulgere vino, *gulæ, delicatè intendere potationibus. Gall. s'addonner au uin, & a gourmandise.*

Indul

Indulgere uoluptati, *sectari uoluptatem.*

Indulgere lusibus, *nugis, ludo, & friuolis intentum esse, Gall. S'abadonner a ieux, & a folies. Barbari tamen utuntur indulgere pro ignoscere. Sed rectißimè ignoscimus culpam iam factam: Indulgemus, uel concedimus, ut culpa admittatur.*

Lib.4.ca.46 Indoles, *est quædam generositas animi, indicans uel futuram, uel præsentem uirtutem. Adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur. Dicitur mala indoles, mala natura, Gal. male nature.*

Lib.4.ca.54 Incola, *est qui peregrinus habitat in aliena terra, seu urbe. Et sic opponuntur ciuis & incola. Inquilinus, qui habitat in domo conductitia, & quamuis sit ciuis, tamen quia in alieno priuato siue prædio, siue domo habitat, inquilinus est, Gall. ung locatif ou louagier. Atque idcirco dominus ædium, & inquilinus, contraria sunt. Accola, uide loco suo.*

Lib.5.cap.1 Instruere, *non significat, ut imperiti uolunt, docere, sed apparare, Gall. apprester, mettre en ordre, fournir, garnir. Instrue mensam. Instrue exercitum. Instrue classem, id est, para his necessaria. Sic & patronum instruimus ad agendam causam.*

Lib.5.cap.2 Inuenire, *comperire, Gallicè, trouuer, siue fortuito, siue consilio. Reperire, uide loco suo.*

Lib.1.cap.21 Inuidiosus, *paßiuè, significat cui alij inuident. Gallicè, homme fort enuié, a qui plusieurs portent enuie. Præstat inuidiosum esse, quàm miserabilem.* Inuidia *est dolor de aliena felicitate.*

Lib.2.ca.49 Interim, *pro aliquando posuit Quintilianus.*

Infra

Infra, *refertur ad dignitatem, & ad locum: Infra te est. Infra terram. Gallicè, soubz la terre. Intra refertur ad numerum & spacium. Intra uiginti dies, non infra. Intra muros, Gallicè, dedens les murs. Horatius, Iliacos intra muros peccatur, & extra. Intra relatiuum habet, Extra: Infra, Supra.* Lib. 2. cap. 53

Inuicem, *per uices, Gall. l'ung apres l'autre, chascun sa fois. Inuicem loquamur, id est, me loquente, uos tacete: uobis loquentibus ego tacebo. Secundò inuicem, id est, mutuò. Inuicem mordentes, Inuicem obloquentes, uel inuidentes. Tertiò inuicem, id est, uicißim, id est, è contrario, uel ex aduerso, Gal. de ton cousté, ta fois, Reddidi tibi tuum codicem, nunc tu meum inuicem restitue. Habes meas literas, fac inuicem ut tuas uideam.* Lib. 2. ca. 55 & 3. ca. 74

In æs incisæ *sunt literæ, leges, semper inuenitur: non in ære. Cætera omnia in ablatiuo, ut in auro, in lapide, in gemma.* Lib. 3. cap. 18

Interdico tibi aqua & igni, *non aliter dici potest in actiuo. In paßiuo dici potest, Tibi interdictum est aqua & igni. Aqua & igni interdictus es.* Lib. 3. ca. 39

Incumbere *dicimur, cùm intentè aliquid agimus, Gall. S'appuyer a quelque chose, soy mettre du tout a faire aulcune chose. Transfertur ad animum: ut incumbe literarum studijs: uel, in literarum studia: uel, ad literarum studia. Capitur & in malam partem. Incumbit in meam perniciem, Gall. il s'employe du tout a me faire desplaisir. Il est du tout intentif a me destruire.* Lib. 3. ca. 44

Incessit *mihi cupiditas uisendi patris: id est, subijt cupiditas. Incessit me Petrus, id est, offensurus me petit* Lib. 3. ca. 45

& ac

& accusat.

Lib.3.ca.61 In diem, *in horam, cum hoc uerbo* VIVIT, *iungun- tur, & significant sine prouidentia, uel sine solicitudine crastini, id est, futuri. Feræ in diem uiuunt. Formicæ non in diem uiuunt, quia æstate, hyeme duraturos reponunt ui- ctus. In dies, in horas, id est, subinde. Gall. d'heure en heure, de iour en iour: sed cum quodam incremento. Hoc inter uo- luptatem turpem & honestam interest, quòd illa in dies amarescit, hæc in horas fit suauior.*

Lib.3.ca.71 In primis, *id est, inter primos. Amo hunc, utpote ho minem in primis literatum, id est, inter primos.*

Lib.3.ca.73 Intercedere, *id est, medium esse, uel medium uenire. Summa mihi cum patre tuo familiaritas intercedit, id est, media est inter me & patrem familiaritas. Intercedit mihi tecum affinitas. Secundò, Intercessit tribunus, id est, me- dium se posuit, & impediuit. Iam matri persuaserã, nisi pa ter intercessisset.*

Lib.3.ca.82 In mentem mihi uenit huius rei, *uel hæc res, Oc- currit mihi parentis consiliũ, Succurrit mihi fratris abeun- tis admonitio, Subijt mihi, idem significãt: nisi quòd subijt, miserationem quandam habet præter cætera.*

Ouidius:

Cùm subit illius tristißima noctis imago.

Lib.4.ca.111 Infensus, *id est, ualde iratus. Omnes amicos tua cau- sa infensos habeo, id est, offendi omnes.* Infestus, *id est, mo- lestus. Quid me infestas? id est, cur molestia afficis?*

Ouidius:

Infestumq́; mihi sit satis esse Iouem. Offensus illi, *di- xit Suetonius pro iratus.*

Inuer

Inuertere, *in diuersum uertere, tourner a l'enuers. Solent uiatores, orta pluuia, inuersa toga ambulare. Inuertere uerba, in contrarium uertere. Gallic. tourner les mots a rebours, ut pro lauo uola. Interuertere, Gallicè, soubtraire, est rem commodatam, aut depositam, aut creditam, dolo, ne domino restituatur, efficere.* Lib. 5. cap. 23

In manu vestra, *In manibus uestris, id est, in potestate uestra, Gallicè, il est en uous. In manibus nostris uictoria est. Vita tua in manu mea est. In manibus est, Gallicè, il est entre mains. Duos libros absolui, tertius in manibus est. Seneca, Ingens negotium in manibus est, id est, agitur.* Lib. 5. ca. 34

Insignis, *nonnunquam in malam partem accipitur. Insigne scelus, id est, immane. Insignis stultitia. Insignis latro. Insignis audacia, &c.* Lib. 5. ca. 35

Ingredi, *primò intrare. Ingressus mare. Ingressus scholam. Secundò est ambulare, non ad locum, sed in loco. Hic prius mentiri nouit, quàm ingredi. Gallic. cestuy a premier apprins a mentir, que a marcher. Pueri ubi primùm ingredi cœperint, maximè nutricis custodia egent.* Lib. 5. ca. 39

Inuestigo, peruestigo, *significant uestigando inuenire. Nihil tam difficile, quin quærendo inuestigari poßit, id est, inueniri.* Vestigare, *est quærere, etiam si non inuenias. Gall. chercher a la trasse.* Lib. 5. ca. 45

Inire gratiam, *est assequi fauorem. Inire non iungitur ferè nisi rebus aliquid momenti habentibus, grauibus, & non minutis. Ineo rationem. Ineo fœdus. Ineo pacem. Ineo societatem, bellum, pugnam, uiam, &c. Nam ineo prandium, cœnam, dormitionem, non ita ritè dicuntur.* Lib. 5. ca. 54

Ineunte

Ineunte ætate, uere, hyeme, pueritia, & c. rectè dicuntur: sed non ineunte die, nocte, hora, & c.

Lib. 5. ca. 55 Ingurgitare, *est obruere, sed propriè cibo, aut potu intemperante. Cicero: Cùm se cibo ingurgitasset. Non usurpatur nisi reciprocè: non enim dicitur, Petrus ingurgitauit Ioannem uino.*

Lib. 5. ca. 59 Inelaboratus, *a, um, quod artificio non satis excultũ est, & uitio datur.* Elaborata oratio, *id est, exacta & pulchra.* Illaboratus, *quod sine labore factum uidetur. Gall. Chose faicte sans labeurs. Vt, Cicer[illegible] serm[illegible] cum nihil sit cultius, fluit tamen illaboratus.*

Lib. 5. ca. 61 Interrogamus *noscendi causa:* Percontam[illegible]ur *arguendi gratia:* Sciscitamur *sciendi causa.*

Lib. 5. ca. 68 Indicere, *est denuntiare. Indicere bellum. Indicere spectaculum, id est, denuntiare finitimis futurum spectaculum. Indixi bellum uoluptatibus.*

Lib. 5. ca. 69 Intercludere, *est impedire progressum. Gall. enfermer, ou couper le chemin.* Excludere, *est prohibere ingressum, aut eijcere. Intercludo, id est, iter impedio. Vergilius, Interclusit hyems, & terruit Auster euntes. pro eodem dicitur* intersepio, *intersepsi, interseptum.*

Lib. 5. ca. 79 Incedere, *est ingredi: sed propriè cum quadam pompa & fastu. Gallicè, aller le pas, se marcher. Seneca: Tenero ac molli passu suspendimus gradum, nec ambulamus, sed incedimus. Inde incessus, Gal. pas d'abbe ou d'euesque.*

Lib. 6. cap. 9 Inficias ire, Inficiari, *pro eodem accipiuntur: & significant negare dicto, non facto. Gall. renier.*

Inficiator, *est qui negat crimen obiectum, aut negat se pe*

ſe pecuniam debere quæ petitur. Vnde ſtatus coniecturalis dicitur inficialis, in quo reus ſemper inficias it crimen obiectum. Negamus etiam facto.

Inciſim, *id eſt, minutatim.* Inciſio membrorum, *circuitus, ambitus, ſiue comprehenſio, ſiue circunſcriptio, ſiue continuatio, quæ Græcè dicuntur commata, cōla, periodi. Inciſum, eſt ſenſus non expleto numero concluſus, plerūq; pars membri: ut, Domus tibi deerat? at habebas. Pecunia ſuperabat? at egebas. Fiunt autem ex ſingulis uerbis inciſa.* Membrum, *eſt ſenſus membris cōcluſus, ſed toto corpore abruptus, per ſe nihil efficiens.* Lib.6.c.10.

Innocuus *aut* innoxius, *id eſt, innocens, qui non nouit nocere, aut non nocuit. Seruius dicit innocuum eſſe, cui non nocetur, ſed errat.* Nocens, *eſt qui ab honeſto recedit, etiam ſi non noceat.* Lib.6.c.17.

Inſtar, *non ſignificat ad ſimilitudinem, ſed ad menſuram, & æquiparationem: regit autem genitiuum: nec habet* AD *ante ſe, ut quidam barbari ſomniāt. Ignis inſtar, fulguris inſtar, clypeus inſtar ſolis. Bucca inſtar mammæ, id eſt, tanta eſt quanta mamma.* Lib.6.c.18.

Infronitus, *non dicitur ſine fræno, ſed ſine prudentia, & ſenſu, Gal. imprudēt, indiſcret.* φρονῶν *enim Græcè, prudens dicitur. Eccleſ.* XIII. *Animo irreuerenti, & infronito ne tradas me.* Infrænis *ſiue* Infrænatus, *pro intemperanti inuenitur.* In Raud.

Inſula, *primò eſt quæ mari cingitur. Secundò domus quæcunq;, quæ uia cingitur: nec eſt alijs ædificijs contigua, ita &* Peninſula. In Raud.

Imputare, *eſt in rationem uocare, ſiue acceptum* Lib.6.c.44.

f ferre

ferre, Gal. mettre sus a aulcun. Et capitur nonnunquàm in bonum. Deputare, *est putare, Gal. faire compte.*

Lib.1.ca.21. Imperiosus, *qui ostentat imperium, ut tyranni.*

Lib.3.ca.95. Impono, *cum datiuo & accusatiuo significat suprà pono, Gal. charger. Ne imponas mihi tantum oneris, quia non feram. Imponere cum datiuo tantùm, aut sine casu, significat decipere. Quid negotij est deliro seni imponere? id est, decipere. Et in Genes. XXXI. Iacob ad Laban: Quare imposuisti mihi? Facile est barbaro imponere regi, Gal. il est aysé d'abuser.* Impostores, *per syncopen, qui pollicitationibus ingentibus, & arte alios fallunt. Abuseurs.*

Lib.5.ca.23. Impertio, *tis, tire, significat communicare & impendere. Gallicè, communiquer, & faire part. Et dicitur, Hanc rem tibi impertio: &, Hac re te impertio. Generosi animi est, ea quæ didicit, alijs candidè impertire. Hoc interest inter diuitias & literas: illæ si impertiantur amico, decrescunt: hæ impertiendo augentur. Dicitur, ut quidam uolunt, Impertior deponentaliter, sed elegantius & tutius actiuè impertio, paßiuè impertior.* Partior *ferè deponentaliter dicitur, & significat quæque in suas partes distribuere. Caussam partiri in digitos, est distinguere.*

Lib.4.c.61. Imbrex, *est tegula curua, per quam aqua effluit.*

Iocus ioci, *uel ioca iocorum, Gal. sornette, ieu, fit uerbis propriè. Nonnunquàm lusus dicitur.*

Iocari, *non seriò loqui est. Gal. dire sornettes, & habet contrariū serium. Seriò dicis, an ioco? Gal. dis tu a bon escient, ou si tu te mocques? Sanè seriò. Tu serio di-*

ctum

ctum accipis, at ego iocabar.

Iste, Ille, & Hic, hoc modo differũt, *Hic adolescẽs, id est, qui apud me est: iste, qui apud te est: ille, qui apud neutrum nostrum est, sed ab utroque remotus.* Eandem naturam habent aduerbia nata ab his pronominibus: Ab Hic, hîc, huc, hinc, hâc, horsum. Ab, iste, istic, istinc, istuc, istac, istorsum, istò. Ab ille, illic, illuc, illinc, illac, illorsum, illò. Vt si scribas ad quempiam habitantem Dauentriæ, & tu sis Gaudæ, Iam pridem istuc (Dauentriam) profectus essem, nisi me hîc (Gaudæ) occupationes meæ detinuissent. Sed tu matura istinc (à Dauentria) te mouere, atque huc (Gaudam) aduolare, ut possimus unà illò (Louanium) quò decreuimus ire. Lib.2.ca.4.

Is & hic, penè idem significant, & maximè utimur eis, si præcedat aut sequatur relatiuum QVI: ut, Qui uestrum est studiosissimus, is mihi charissimus. Qui nihil cupit, hic sanè diues est: non dicendum, ille diues est, nisi fortè à poëtis, uel à sacris doctoribus. Et hoc, uel, Et id, uehementiam significant: ut, Omnes liberales artes assequutus est, & id in pueritia, uel, & hoc. In masculino aut fœminino genere uidetur potius utendum ea, uel is, quàm hic & hæc: ut, Pauca mihi uestis est, & ea detrita, & sordida, potius quàm, & hæc. Lib.2.ca.5.

Is & Idem, hoc differunt: IS potest poni cum coniunctione copulatiua, IDEM non potest: ut, Quemcunq; ad locum secesseris, ad eum te sequar, non ad eundem: eò quòd IDEM, habet in se uim copulatiuam. Tamen hoc Laurentius non audet affirmare. Ibidem.

Item, Gallicè, aussy, id est, similiter. Nulla tibi à me Lib.2.ca.50.

orietur iniuria, nec item ego abs te feram. Itidem, *Gal. pareillement: id est, per omnia similiter. Liberi perditis parentibus perditè educati, itidem & ipsi perditè uiuant necesse est.*

Lib.2.ca.54. Ita, *inuenitur pro ualde. Quintilianus, Nec res est ita magni laboris, aut temporis.*

Lib.5.ca.71. Iter facere, *Gal.* Cheminer. Iter habere, *iter facturum esse.* Viam facere, *est ubi non erat transitus, uiam aperire.* Viam munire, *est reparare ac [illegible]struere, interdum lapidibus.* Munire alueum, *reparare.* Gal. pauer le canal du fleuue. *Munire ripam, fulcire & reficere.* Gal. faire dés chaußées: *ut fit in terra Hollandia sæpe, propter impetus aquarum.*

Lib.4.ca.36 & in Raud. Iugulus, *anterior pars colli,* Gall. le gousier. *Ferire iugulum, petere iugulum, est inferre mortem. Iugulus in masculino dicitur. Iuuenalis:*

_*Tenui iugulos aperire susurro.*

Lib.4.c.40. Iuuenta, *est ætas iuuenilis, seu dea iuuentutis.*

Iuuentus, *uel ætas, uel frequentia iuuenum. Læta iuuentus. Romana iuuentus uniuersa in bellum pergere iussa est.*

Lib.4.c.43. Iugum, *est ipsa arduitas mõtis, & procliuis ac prona supinitas.*

Lib.4.ca.48 Ius, *generalius est quàm lex, est enim ius gentium & Ius ciuile. sunt leges, plebiscita, senatusconsulta, decreta principum, responsa prudentum. Naturale diuiditur in religionem, pietatem, gratiã, uindicationẽ, obseruantiam, & ueritatem.*

Lib.1.cap.7. Iussus, *iussus, iussui, in singulari numero: Iussa, iussorum*

ſorum heteroclitum eſt. Quid confers in me culpam? iuſſu tuo eſt actum, Gallicè, pourquoy m'en charges tu? il a eſté faict par ton commandement. Iuſsis tuis libens parebo, id eſt, obediam, non iuſsibus dicendum. Iniuſſu meo factum eſt.

Iugerum, *heteroclitum eſt, in ſingulari neutri generis, ſecundæ declinationis, in plurali tertiæ declinationis. Eſt autem ſpatium terræ ducentorũ decem pedum in longitudinem, dimidium in latitudinem.* Lib.1.ca.7.

Iucundus, *uitæ Gratus.* Lib.4.c.89.

Iuſtitium, *eſt quando clauſo foro, ius non dicitur. Vacations.* Lib.5.ca.6.

Iubere, *ſignificat præcipere Gallicè, commander. Iuſsit magiſter ut abeas aliquò, Iuſsit ad ſe redire. Secundò monere. Iube Petrum bono animo eſſe. Iube fratrem ſaluere, Iuſsit me pater bene ſperare, id eſt, hortatus eſt, ut bene ſperem.* Lib.5.ca.68.

Iuba, *eſt id quod galeæ imponitur inſtar iubarũ aut leonis, au draconis, aut equi.* In Raud.

L

Labo, *as, are, prima breui, ſignificat repentè cadere. inde labaſcere, & labefactare, & labefacere, Terentius, Omnes dentes labefecit mihi.*

Labor, *lãberis, priore longa, ſignificat non repentè ſed ſenſim deſcendere. Aues labuntur, piſces in aqua, anguis, muræna, & quicquid motu lubrico eſt, labitur, Gal. gliſſer, ou eſchapper en gliſſant. Labi à labor laberis. Laborare, à nomine labor.* Lib.5.ca.59.

Lamentari, *uide in* Flere.

Lib.5.ca.14. Laceſſo, *is,ere,eſt prouocare, & capitur uſitatius in malum, elegantius in bonum. Laceſſere bellum dicitur qui prouocat ab bellum, Gallicè, ſemer diſſenſion, ou la guerre. Sapiens nemini nocet, niſi laceßitus iniuria.* Pro= *uoco, uide loco ſuo.*

Lib.4.c.99. Laxus, *Gal. laſche, flexibile, molle. Laxi funes, laxi nerui, laxæ chordæ, laxi loculi.*

Ibidem. Laxare, *Gal. laſcher, eſt remittere.*

Ibidem. Laſſus, *Gal. las. tam ad animum, quàm ad corpus refertur. Laſſus ſum te audiendo.*

Laſſare, *fatigare, Gal. laſſer. Non poteſt auaru pe= cuniarum ratio laſſare unquam. Gal. iamais ung auari= cieux ne ſe laſſe de compter argent.*

Lib.4.c.79. Latibula, *ferarum ſunt:* Latebræ, *hominum ſunt propriè: tamen confunditur ſæpe differentia hæc. Vide ne quæratur latebra culpæ, id eſt, excuſatio culpæ. Veri= tas non amat latebras.* Quod *barbari dicunt,* Veritas *non quærit angulos.*

Lib.4.c.44. Lamina, *eſt tabula æris, ſed denſior quàm ut crepi= tet, ut ex ſtanno, ære, plumbo, Gal. une lame.* Bractea, *idem: ſed tam tenuis, ut crepitet, aut certè tam tenuis, ut crepitare nõ poßit, ut qua nos inauramus libros, Gal. une plate d'argent ou dor, une feuille dor.*

In Raud. Laſciuus, *eſt ſermone, & uita molliculus.*

Lib.6.ca.11. & in Raud. Lætum, *quod aſpectu lætitiam promit.* Gaudens, *in animo eſt: unde uultus lætos dicimus, non gauden= tes. Transfertur autem ad inanimata, & bruta: læta ſegetes, oues, boues, uites, arbores, &c. pulchra, & u*

& ualentes.

Leges, *sunt regum institutiones, aut liberi populi scita: unde & rogationes uocantur, eò quòd de lege ferenda populus rogari, id est, interrogari soleat. Ius uide loco suo.* Lib.4.c.84.

Leuare. *primò in altũ tollere, Gal. leuer, notum est. Secundò, est molestiam minuere, Gal. soulager. Tu calamitatem meam tuo auxilio magna ex parte leuasti. Leuamur morbo. Fac sæpe scribendo, meum tui desyderium leues. Subleuare, est auxilium præstare. Omnes te grauant, ego paululum subleuabo: Gal. chascun t'en ueult, mais ie te soulageray ung peu.* Lib.5.ca.81.

Liburnæ, *sunt naues longæ, non ad impetus faciendos factæ, sed magis ad lacessendum & fugiendum, etiam celeriores cæteris. Horatius, Ibis Liburnis inter alta nauiũ Amice propugnacula.* In Raud.

Linter, *est nauicula ex una arbore cauata.*

Limus, *lima, limum, qui aspicit oculis semiclausis. Vnde prohibet Quintilianus, oratores oculos habere limos.* In Raud.

Libripens, *est qui libram tenet, cùm quis seruus manumittitur.* In eundem.

Litare, *est sacrificijs deos propitios impetrare, hoc est cùm aues addicũt, aut exta bene promittũt: ut frequentius legimus, duces cum sacrificassent, litare nequiuisse.* In eundem.

Lictor, *est minister Consulis, proconsulis, præsidis, prætoris, qui fascem uirgarum alligatum securi præferebat.* Lib.1.ca.6.

Licet, *idem quod quamuis. Vide de hac coniunctione in* Lib.2.c.21.

ne in ETSI.

Lib.3, ca. 6. Litera, *in singulari significat elementum, ut a & b: in plurali epistolam tantùm: atque in hoc differunt: dicimus unam epistolam, non unam literam, sed unas literas. Item duas epistolas dicimus, non duas literas, sed binas literas: & , ut breuiter dicam, literæ exigit numerum distributiuum, epistola cardinalem. Cùm autem sit oratio, literas efferimus per numerum pluralem, hoc modo: Accepi binas abs te literas, quarum alteris iam respondi, alteras nondum perlegi. Per epistolam sic: Accepi duas epistolas: quarum alteri pridem respondi, alteri nunc respondeo.*

Lib.3.cap.8. Liberi, *pro filio singularem omnino non agnoscit: non tamen dicitur, terni mihi sunt, sed tres liberi: non unos, sed unum in alienum familiam dedi: non alteros, sed alterum Louanium mandaui: non tertios, sed tertium mecum teneo. Propterea quòd subintelligatur hic in iteratione* FILIVM, *quod in* LIBERIS *non sit. Liberum tamen pro filio, Quintilianus, Paulus, & Caius posuerunt. Et liberorum nomine continentur & filiæ.*

Liber pro filio.

Lib. 4. ca.1. Libertus & Libertinus *differunt. Libertinus habet correlatiuum Ingenuum. Libertus Patronum. Cuius libertus? Cæsaris, meus: non, cuius libertinus? Libertinus conditionem significat, libertus etiam respectum priuatum. Item libertus, liberta, substātiuum est: libertinus adiectiuum, sicut & ingenuus. Libertabus dicitur: libertinabus non dicitur, sed libertinis. Præterea potest desinere esse libertus, scilicet mortuo patrono: libertinus esse*

esse desinere non potest. Libertinus, qui iusta seruitute manumissus est. Ingenuus, qui ex liberis parẽtibus natus nunquàm fuit seruus.

Licentia, in uerbis semper in malam partem capitur, scilicet pro temeritate loquendi quæ uelit. In factis penè semper in malum accipitur, nonnunquàm in bonum. Est autem licentia impunita facultas loquendi, uel agendi quæcunque placent. Terent. Deteriores omnes sumus licentia. Data est mihi facultas abeundi uel potestas, rectius dicitur, quàm licentia. Lib.4.ca.17 & 18.

Libertas, Gal. liberté & franchise de parler. Accipitur in bonam partem, quæ seruituti contraria est. Dic liberè, si quid te mouet. Gal. dis franchement s'il ya quelque chose qui te meut. Quintilianus, Quæ in alijs libertas est, in alijs licentia uocatur. Ibidem.

Liceri, seu Licitari, est offerre pretiũ, Gal. Offrir. mettre a pris quelque chose, ut fit in uenditioue publica supellectilis: id est, in auctione. Nihil emere cupit, qui rem minoris dimidio pretio licetur, Gal. il ne ueult rien acheter, qui offre moins de la moitie de ce quæ uault la chose. Lib.5.ca.28.

Polliceri, est sponte & ultro aliquid promittere: parum dissidet à liceri. Licetur res quæ uenditur.

Lotium, prima breui, significat urinam, Gallicè pissat. Lib.2.ca.2.

Loco fratris te habeo, id est, tanquam fratrem. Voluptatis loco mihi est literarius labor, id est, uoluptuosus. Sororis loco te amo. Lib.3.ca.88.

Luscus, qui orbus altero est oculo. Gal. qui n'a que ung oeil. Vnoculus, non significat strabum, Gallicè In Raud.

 louche

louche, sed, borgne.

Lib.1.ca.3. Ludicrum, *substantiuum, est quodcunque opus iocularе.* Ludicer, *secundæ declinationis iocosus uel ridiculus. Ludicra uerba, ridicula Gallicè, parolles de mocquerie.*

Ludus, *primò est res non seria, Gal. le ieu: quod fit interdum spe lucri: ut ludus dimicantium hasta. Secundò schola, Gal. lescholle. Ludus literarius. Ludus grammaticorum. Ludus rhetorũ. Ludus gladiatorius. Gal. lescholle des escrimeurs ou ioueurs despée.* Ludimagister, *qui*

Lib.4.c.26. *ludo præest. Gal. le maistre d'eschollе.* Lusus, *est uoluptatis gratia tantùm, non lucri. Lusus pilæ. Lusus tamen nonnunquam conceduntur pueris, non ludi.*

Lib.4.c.16. Ludere, *fit uerbis, iocari fit factis. Sed sæpe contrarium inuenitur.* Eludere, *est ioco euadere. Gallicè, gabber, ou mocquer.* Alludere, *est aliud uerbis dicere, aliud significare: ut adolescens, qui senibus in cœmeterio detinere ioci gratia nitentibus ait, Iniquum esse certamen, illos enim ante domos suas esse audentiores: allusit ad sepulchra, quæ senum domus sunt.*

Lucus, *uide Sylua.*

Lib.4.c.60. Luctus, *non tam dolorem significat, quàm ostentationem doloris, Gal. le dueil: qui ueste, habitu, uultuq; proditur.* Lugere, *ualde flere, Gal. porter le dueil.* Lugubres uestes, *pullæ. Gal. robes de dueil. Fœminæ sæpe lugent uiros mortuos, cũ tamẽ secũ oppidò gaudeãt.*

Lib.4.c.72. Lues, *generalius est quàm pestis, aut pestilentia: est enim lues aliquod genus morbi, quod siue homines, siue sata corrumpit.* Pestis, *aut citò occidit, aut citò abit,*

quam

quam nos Pestilentiam *uocamus.Transfertur tum & ad animum,& ad pecudes,& arbores.*

Luce, pro die dicimus. Prima luce, *id est,diluculo,non prima die.* Ante lucem, *non ante diem,* Gall. *deuant le iour. Luci studendum est libris uoluendis: nox somno danda est: ut uesperi pro uespere.* Gall. *au soir: & ruri pro rure.* Lib.4.c.80.

Lubricus locus, *in quo nequeas consistere,* Galli. *glissant. Anguilla,glacies,lubrica dicũtur.Et oculi dicuntur lubrici, eò quòd semper uoluantur. Adolescẽtia lubrica,eò quòd facilè in ea labimur.* D. Hieronymus,*Lubricæ ætati omnia etiam tuta timenda sunt.* Lib.4.ca.10.

M

Maturus, *primò,* Gall. *meur.Puella matura connubio. Non es maturus audiendæ philosophiæ. Secundò perfectus.maturus moribus,maturus ætate,id est,pfectus.* Lib.4.c.117

Præmaturus, *nondũ maturus. Poma quæ præmatura decerpũtur,minus sapida sunt,& noxia magis.Præmatura ætas, id est, immatura. Præmatura postulatio.* Præcox, Præcoquus, & Præpropera, *suo loco dicta sunt.*

Maturare, *id est,perficere uel festinare. Verg.Maturate fugam.Gaudeo te cœpisse:sed ut quantũ potes ma tures te etiam atq; etiam oro. Cur non maturius uenisti?* Gall. *pourquoy n'es tu uenu plus tost?* Maturescere, *maturum fieri.* Gal. *meurir.Sine maturescant mala.* Gal. *Attens que les pommes soient meures: laisse les meurer.* Ibidem.

Male, *pro ualde inuenitur.* Qui *male agit, male multabitur. Male mihi timeo, id est, ualde mihi timeo.* Lib.2.ca.52. & li.3.c.87.

Simi

Similiter peius & peßime. Nullum hominum genus peius odi, quàm aßentatorũ. Male precor tibi, male imprecor tibi, male opto tibi, male cupio tibi, Gall. Ie te desire du mal. Nemini male impreceris, qui tibi bene optat. Gal. ne soubhaites point mal à celluy qui te desire tout bien. Maledico, Gallicè, mesdire. Male audio. Gal. auoir maluais bruit. Qui maledicit, male audiet, Gallicè, Qui mesdit dés aultres, on mesdira de luy.

Lib.4.ca.95 Marinus, a, um, quod incolit mare, uel quod est in mari. Maritimus, a, um, quod ad mare habitat, uel fit, uel est. Nauis, piscis, rudens, periculum, sonus, marina dicuntur, nõ maritima. Ora maritima, urbes maritimæ, bellum maritimum. Transmarinus, quod trans mare est. Transmaritimum, quod trans marina loca est.

Lib.5.ca.68. Mandare, est alicui aliquid agendum uel perferendum committere. Vergilius: Multa patri mãdata dabat, Gal. il donnoit charge de plusieurs choses, Terentius: Huic mandes si quid rectè curatum uelis.

Lib.5.ca.39. Manere, significat futurum esse, & regit accusatiuum. Sontes æterna manent supplicia: pios æterna præmia. Inertes summa manet ignominia: Studiosos immortalis gloria manet. Apud poëtas inuenitur pro expectare. Terentius: Quem hic manes?

Lib.6.ca.55. Manipulatim, id est, per manipulos.

Lib.6.ca.55. Maiores, sunt quicunque ante nos fuerunt, atq; id in nostra ciuitate: ut, pater, auus, proauus, atauus, tritauus, & cæteri antiquiores, maiores dicuntur. Posteri, uide loco suo.

Lib.4.c.110. Mango, mangonis, est homo uendens pueros suos

&ca

& cæteros uenales homines.

Margarita, *siue margaritum, conchylium, eò quòd in conchis nascitur. Vnio, masculini generis, idem quod margarita, Gal. une perle.* Lib.6.c.66.

Mentastrum, *est menta syluestris.* Ibidem.

Meus, tuus, suus, mis, tis, sis, *semper possessiuè, aut actiuè accipiuntur: ut, Meus in te amor facit, ut nihil mihi sit tua consuetudine gratius, id est, amor quo te amo, non quo amor. Meus codex, non mei.* Lib.2.ca.1.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, *semper passiuè accipiūtur: ut, Tui desiderio tabesco. Nō potuit mei amor id abs te impetrare, id est, amor, quo amor abs te, nō quo amo te. Desiderium mei, quo à me desideraris.* Lib.2.ca.1.

Quòd *si possessiuis, meus, tuus, suus, iungendum sit aliud nomen uel participium, id semper in genitiuo ponendum est: ut, tua res non secus mihi cordi est, quàm mea ipsius mihi, aut tua ipsius tibi: non, mei ipsius, aut tui ipsius. Tua solius effecit industria, ut ab his malis emerserim, Gall. la diligence & solicitation de toy seul a faict que ie soye sorti de ces maulx. At possunt'ne in hunc modum poni quælibet partes orationis? Sola participia, aut gerundia participialia, & hæc tria, unius, solius, ipsius. Sub quibus comprehenduntur, duorum, trium, quatuor, cuiusque, omnium, & plurium. Vellem nosse quæ sit cuiusque sententia: non, sui cuiusque. Vestræ omnium uoluntati parere non possum, Gallicè, Il n'est possible que ie satisface au uoloir de tous uous aultre. Dicendum est, imago mei, an mea? Si dicis imaginem quam tu emisti, aut possides, dices, mea imago. Si imaginem uocas, quæ secundum te*

dum te picta seu sculpta est, dices, imago mei. Est uox ambigua, sicut multa alia, timor, amor, desiderium, memoria, &c. Da mihi orationem in qua actio & passio horum pronominum, & dictorum nominum possit simul intelligi: ut, Tui meum desiderium tuæ literæ magna ex parte leuarunt, id est, tui meum desiderium, quo tu à me desideraris: ut, tui meam memoriam nulla delebit obliuio: id est, meam de te memoriam.

Lib.2.ca.2. Meme, tete, geminata, uehementiam significant. Sese, idem ualet quod s e.

Lib.2.c.49. Meo nomine, id est, mea caussa. Tuo nomine, Suo nomine. Quo nomine, Qua caussa. Hoc solo nomine, idem est quod, ex parte mea. Amicos tuos meo saluta nomine.

Lib.2.ca.58. Memini, Gal. ie me recorde: regit tum genitiuum, tum accusatiuum. Meministi ne eius rei, quam dixi tibi nuper? Senes multa ex tempore meminisse possunt. Fac nostri memineris, Gal. ayes souuenance de moy. Secundò, mentionem facere, tantum habet genitiuum, Huius rei nunquàm meminit Vergilius, id est, de hac re.

Lib.2.ca.93. Memoria, in memoria, memoriter, Gallicè, par cœur. Complector, repeto, teneo, memoria, uel memoriter. Pronuncio, disco, narro memoriter. Pronunciandum est hodie, memoriter nobis discendum est, quod heri legit magister. Dic memoriter, complica librum, Gal. dis par cœur, ferme le liure.

Lib.4.c.24. Messis, est cum ipsa messio, tum seges matura meti.

Lib.4.c.110. Meritorius, a, um, quod quæstum corpore suo facit.

cit, Gal. chose qui gaigne argent.
Meritoria taberna, ubi mercede quid agitur. Gal. tauerne ou hostelerie, ou chascun est receu pour son argent.
Meritorium diuersorium, quod intrare cuique licet.

Meretrix, *puella, quæ præmio prostat.*

Merere, *est stipendium facere, Gal. estre a la soulde, gaigner loyer.*
Sub duce nostro decem annis meruit.

Mereri de aliquo, *est aut bene, aut male alicui facere. Bene mereri de aliquo, est bene facere: male mereri, est iniuriam facere. Nil de me neque bene, neque male meritus est.* Demereri, *est bene mereri, sed regit accusatiuum. Etsi plurima de me bene meritus es, tamen hoc uno beneficio me tibi perpetuò demereberis. At nostri barbari demerita uocant, mala merita, Gal. mesfaitz ou offenses.* Emereri, *est mereri.* Emeriti, *qui perfuncti sunt officio. Emeritus miles. Emeritus bos. Emeritus senex.* Lib.5.c.99.

Meo iure, *mea autoritate, uel merito. Terentius: Non necesse habeo omnia pro meo iure agere.* Lib.6.ca.3.

Membratim, *per singula membra, Gallicè, piece par piece.* Lib.6.c.10. & 20.

Membrana, *est charta pergamena, è pellibus animantum, Gal. parchemin.*

Migrare, *est ad habitandum ire, Gallicè, se remuer de lieu en aultre, pour habiter. Anima cùm morimur, migrat è domo corporis, ad campos Elysios.* Emigrare, & demigrare, *idem significant ferè.* Remigrare, *in pristinam domum redire.* Commigrare, *est uiciniæ* Lib.5.ca.95.

adun

adiungi. Sen aller auec ung aultre. Immigrare, *est in domum habitandi gratia ire.*

Lib.3.ca.4. Mille, *cùm substantiuatur, est singularis numeri, & regit genitiuum. Mille nummûm mihi debet. Mille hominum, & bis mille, ter mille hominum, uel nummorũ. Mille interdum est adiectiuum: Mille homines. Mille modis leti miseros mors una fatigat. Est autem indeclinabile. Milia pluralis numeri est, & substantiuum: non rectè dicitur milia homines, milia pecudes: sed milia hominum, pecudum &c. Milia passuum, non passus. Neque dicitur bis milia, ter milia: sed tria milia, quatuor, &c.*

Lib.3.ca.52. Mihi, & tibi, & nobis, *interdum ponuntur festiuitatis gratia, Hic helluo dormit mihi dies totos, nocte cum noctuis uolat. Hunc sibi suo iugulo gladio. En tibi tuus patronus. Hunc dicendi morem ac colorem & Gallica linga habet uulgò: ut Gall. parles moy bien a luy: hic moy, superfluum est: & similia mille.*

Lib.4.ca.31. Mimus, *qui uel extra uel intra scenam obscœnas gesticulationes facit. Mimi uocantur tam homines, quam poëmata obscœnos amores cantantia. Ista scurrilitas nec mimum decet, nedum scholasticum.*

Lib.4.ca.50. Mysterium, *est res arcana, sacris tantùm uiris cognita.* Ministerium, *est opera ministrantis, sed capitur pro quocunque opere. Ministeria in plurali capitur etiam interdum pro ipsis ministris: sicut seruitia pro seruis: & officia pro officium exhibentibus.*

Lib.1. cap.1. Morosus, *prima longa, à mos moris, Gallicè difficile a seruir, qui ne trouuerien bien faict a son gre. Cicero: At sunt morosi, & anxij, & iracundi, & difficiles*

senes

senes. Moratus bene, *Gall. bien moriginé: qui bonis moribus præditus est, pro quo Barbari morosus dicunt. Et male moratus, qui malis est moribus.*

Morigerus, *obtemperans, Gal. obeissant. Cupio tibi omnibus in rebus morem gerere. Decet uxores uiris morigeras esse: il est conuenable aux femmes endurer les meurs de leurs maris, & leur obeir.* Lib.4.c.104

Mollis homo, *significat hominem incōstantem & lasciuum: nam qui molli cute sunt, ij plerunq; & molli sunt animo, ut pueri & fœminæ. Molle etiā laudem sonat: nam quo materia fuerit mollior, eò opus aptius ducitur. Quintilianus: Illius opera duriora, illius molliora: de signis loquitur. Signa quid sint, uide loco suo.* Lib.4.ca.115

Morari, *pro expectare apud poëtas inuenitur, sed propriè significat detinere. Gall. amuser. Ne me moreris diutius, festinato opus est. Gallicè, ne me tiens point plus long temps: car il est besoing de se haster. Quæ te caussa tandiu morata est?* Lib.5.cap.51

Multò, longè, facilè, *pro non dubiè, pulcherrimè superlatiuis iunguntur: ut, oratorum longè facundissimus Cicero. Scholasticorum multò studiosissimus est Ioannes. Gal. Iehan est le trop mieulx estudiant entre les escholiers. Sodalium meorum tu mihi facilè charissimus es.* Lib.1.ca.16 & 18

Mulier, *significat fœminā non uirginē, id est, fœminā corruptam. Sed tamen nonnunquam significat etiam uirginem, quæ tamen sit in ea ætate, ut patiatur uirum.* Lib.6.ca.38

Munus, *primò donum. Martialis:* Lib.6.ca.39

Munera quòd senibus, uiduisq; ingentia mittis. Secundò *onus: ut, Munus militiæ. Inde immunis, est sine onere rei.*

Tertiò officium. Amici munus est amicum clàm arguere, palàm laudare. Munera militaria, id est, officia. Municipium. Municipalis, *qui ex urbibus est, quæ ciuilia munera accipiunt cum Roma, quas municipia uocant.* Municeps, *qui in municipio natus est: uel municipes conciues dicimus.*

Lib.6.ca.20 Municipatum, *per singula municipia, Gallicè, de uille en uille.*

Lib.2.ca.59 & li.3.c.74 Mutuò, *id est, communiter, Gall. l'ung l'autre. Amamus mutuò, id est, & tu amas me, & ego te. Mutuus amor, mutua beneuolentia. Inuenitur etiam pro uicißim & inuicem. Fac me mutuò diligas, id est, uicißim.*

Lib.4.ca.8 Murus, *urbium est, & urbis similium, castrorum, munitionumq́;.* Mœnia, *muri sunt urbis, & ædificia eius. Paries, domorum, Gall. la paroy.*

Lib.4.ca.42 Mulus, *qui propriè natus est ex asino & equa.* Hinnulus, *qui patre equo, matre asina genitus, quem quidam burdonem uocant.*

Lib.2.cap.25 Mutuo, *as, are, actiuè significat, Gall. prester, mutuò dare.* Mutuor, *aris, deponentaliter significat, mutuò accipere, Gallic. emprunter. Mutuatus sum à mercatore quodam uiginti aureos. Mutua mihi unum ducatum, uel mutuò da, utrunque uerbum regit accusatiuum.* Fœnero, *uide loco suo.*

In Raud. Muriceps, *pro cato, insuetum uocabulum est.*

N.

Lib.5.cap.2 Nactus sum, *id est, reperi uel offendi casu & fortuitò. Si quem nactus eris qui eò iturus sit, iube ut salutet parentes meos. Nacti sumus materiam risus, id est,*

inuenimus, uel potius obtulit se nobis materia risus.

Natalia *substantiuum*, Natalis *adiectiuum*, Natalitius *adiectiuum, idem significat. Iuuenalis:* Lib. 2. ca. 18
Natali Coruine die mihi charior hæc lux.
Natalis hora, est hora natiuitatis. Natalitius dies. Natales, *pluralis numeri & substantiuum, significat conditionem sanguinis & familiæ: ut, Hi qui obscuros habent natales, uirtute sibi famam parabunt. Illustres natales, maiores.*

Ne, *multis modis accipi solet. Primò interrogatiuè: Est'ne magister in scholis? Secundò dubitatiuè: ut, Incertus sum uiuat'ne pater, an non. Tertiò prohibitiuè, Ne feceris hoc, ne abeas uspiam iniussus, Gallicè, ne soyes pas si osé d'aller quelque part, si on ne le te commande. Quartò capitur pro* VT, *& hoc cum uerbis includentibus in se negationem, qualia sunt uerba prohibendi, & cauendi, & timendi: ut, Prohibuit me pater, ne redirem ad te, id est, prohibuit me redire ad te. Caue ne cuipiam dicas, uel caue cuipiam dixeris. Vereor ne magister omnia resciuerit, Gallicè, i'ay crainte que le maistre n'ait sceu le tout. Quintò, pro* VT NON: *ut, Disce studiose, ne magistro ueniente uapules, id est, ut non uapules. Sextò cum quidem, ualet ferè quod multò minus. Id uide in* QVIDEM. *Septimò, capitur pro certè affirmatiuè. Terentius: Faciunt næ intelligendo, ut nihil intelligant. Idem, Næ ego homo infelix sum, id est, certè. Interrogatiuè, Facturus es quod ego, an non?* Lib. 2. ca. 14 & 17. & li. 3. cap. 28

Nec'ne, *idem est quod an non, ponitur interrogatiuè & dubitatiuè. Dubius sum seriò dicas nec'ne, Gallic. ie* Ibidem.

suis en doubte, si tu dis a bon escient, ou non.

Non'ne, ergo'ne, ita'ne, *composita à* NE, *magis sensum extorquent, quàm interrogant.*

Lib. 2. ca. 18 Nedum, *penè est idem quòd non solùm, sed non uno modo eis utimur.*

Lib. 2. ca. 18 & 31. & li. 3. cap. 24 Non modò, & non solùm, (*quæ idem ualent*) *semper in priore parte orationis ponuntur: ut,* Non modò te diligo, *uerumetiam fratris loco amo. Non solùm pecuniam, uerumetiam uitam pro te impenderem. Nedum ferè semper in fine ponitur: Ita tamen, ut si oratio sit negatiua, id quod minus est ponatur in principio, & maius in fine: sin affirmatiua, contrario modo fiet: ut, Non solùm laborem pro te susciperem, uerumetiam mortem. Non crederem tibi obulum, nedum uitam meam. Non solùm non crederem tibi uitam, uerùm ne obulum quidem. Est item alia differentia inter nedum & non solùm: Nedum iungit partes inæquales: non solùm æquales. Vnde & hac causa, non solùm, nonnunquam in orationis fine reperitur. Cicero: Plura ne dicam, tuæ me lacrymæ impediunt, uestræq; Iudices, non solùm meæ. Hîc non rectè diceretur, nedum meæ. Nedum nusquam ponitur, nisi in oratione negatiua.*

Lib. 3. ca. 27 Neutiquam & nequaquam, *idem significant.*

Lib. 3. ca. 20 Ne dicam, *hæc clausula si sequatur substantiuum, adiectiuum ponitur in accusatiuo. Si interijcitur inter substantiuum & adiectiuum, relinquit utrunque in nominatiuo. Homo imprudens, ne dicam stultum, nō stultus: quia homo substantiuum præcedit. Crudelis, ne dicam impius & sceleratus Castor, non, sceleratum Castorem: quia substantiuum*

stantiuum Castor sequitur.

In alijs casibus nulla est ambiguitas, quia semper oportet conuenire adiectiuum & substantiuum: ut, Non faceres hæc magistro conscio, ne dicam præsente: non, præsentem.

Interdum tres negationes non plus ualent, quàm duæ: ut, Nunquam tibi nec fisus sum, nec fidam: nihil aliud est dicere, quàm, tibi nec fisus sum, nec fidam unquàm. Interdum duæ negationes ualent unam tantùm. Caue ne me prouoces. Caue, includit negationem: & NE, est negatio: nec est aliud dicere, quàm, caue me prouocare. Simile est de metuo, timeo, uereor, prohibeo, impedio, &c. Sed quando in dictionibus est quædam contrarietas, non potest tolli gemina negatio, ut rectè dicitur, Non modò stellæ, sed ne luna quidem ad solem seruat splendorem suum. uel sic geminata negatione, Non modò nullæ stellæ, sed ne luna quidem splendorem seruat. Sed Non modò stellæ non apparent, sed etiam luna ad solem obscuratur: hîc non posset tolli una negatio, quia apparere & obscurari sunt contraria, &c. Lib.3. ca.27

Nemus, uide Sylua.

Negotium, contrarium est otio. Quid tibi istic negotij est? Gall. quel affaire as tu cy endroit? Secundò negotium sæpe inuenitur pro labore seu molestia: Quid negotij est? id est, quid operis est?

Necatus, generale nomen: Veneno, ferro necatus. Lib.6.ca.26

Nectus, ferè non ponitur sine adiectiuo, nec tam significat mortuum, quàm propemodùm mortuum. Fame nectus, siti nectus, & similia, Gall. presque mort de faim ou Lib.5.ca.58

de soif. Bos est enectus arando.

In Raud. Necessarij, sunt cum quibuscunque nobis aliqua familiaritas & amicitia intercedit. Inde necessitudo. Vir mihi antiqua necessitudine iunctus, id est, amicitia.

In Raud. Nænia, est cantus lugubris in funere. Capitur pro ineptia siue cantus, siue sermonis. Horatius: Absint inani funere næniæ.

Næuus, est macula corporis, Gallicè, une tache du corps, comme une uerrue.

Lib. 2. ca. 19 & li. 3. ca. 29 & 54 Nisi, si in principio orationis ponitur, indicatiuum desiderat, aliâs etiam subiunctiuum. Nullam tibi iniuriam irrogaui, nisi fortè beneficia in te mea iniuriam uocabis. In medio sic, Vapulabis nisi caues, uel nisi caueas.

Lib. 3. ca. 40 Nihil ad te, id est, parum est ad comparationem tui. Est quidem bella urbs Traiectum, sed nihil ad Coloniam, Gall. le Trect est belle uille, mais ce n'est rien au pris de Colongne. Terentius, Est'ne Thais, ut fertur, forma? Sanè, sed nihil ad nostram hanc.

Lib. 2. cap. 3 Nostras, uestras, cuias cuiatis, non solùm patriam, nationem'que significant, sed etiam sectam & partes. Cuias es tu? Nostra'ne es, an externus? Ibi patriam significat. Cuias es tu? Epicureus'ne, an Stoicus? hîc sectam significat.

Lib. 5. cap. 35 Nobilis, nonnunquam in malam partem accipitur, id est, notabilis. Nobile scortum, Gallicè, une putain renommée.

Lib. 6. ca. 20 Nominatim, id est, expresso nomine, Gall. nommeement.

Noxa, primò pœna. Dedere noxæ, est dare seruum ad pœnā potius quàm præstare maleficium, quod admisit. Dedita noxæ mancipia. Secundò damnum. Ouidius: Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur. Lib. 6. ca. 35

Noualis, ager qui nunc primùm proscissus est, uel qui alternis annis seritur. Lib. 6. ca. 42

Nothus, Græcum est, significat quocunque modo illegitimum. Gall. bastard. In Raud.

Nudiustertius, est dies quæ est ultra heri. Nudiusquartus, Heri: non, nudiussecundus, Gallicè, hier. Nudiustertius, Gallic. auant hier. Nudiusquartus, Gallic. l'autre auant hier. Nec ultrà licet progredi. Quamuis Plautus dicat. Nudiusquintus, sextus. De Perendie & Pridie, uide loco suo. Lib. 2. ca. 33

Nuper, pridem, iampridem, de paulò longiore tempore dicuntur, quàm dudum & iamdudum, scilicet sex mensium, medij anni, ut longioris, seu breuioris, pro conditione materiæ. Quod pridem tibi scripsi, id ipsum nunc repeto. Iampridem tua mihi fides cognita est. Vnde PRIDEM gaudet uerbis præteritis, IAMPRIDEM præsentibus. Lib. 2. ca. 34

Numeralia distributiua, supra centum syncopantur præter mille: infrà non. Duceni, ducenteni. Treceni, trecenteni. Quadringeni, quadringenteni. Quingeni, quingenteni. Sexceni, sexcenteni. Septingeni, septingenteni. Octingeni, octingenteni. Noningeni, uel nongeni, nongenteni. Infra centum, Singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, septeni, octeni, noueni, deni, undeni, duodeni, terdeni, quaterdeni, quinideni, senideni, septenideni, Lib. 3. cap. 5 & li. 1. c. 14

 uel

uel deni quaterni, deni quini, deni seni, deni septeni, deni octoni, deni noueni. Viceni, [illegible]teni singuli, & uiceni bini, & uiceni terni, &c. triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni, non octuageni, nongeni, uel nonageni, centeni. Hæc numeralia non significant simpliciter numerum, sed singulis tantùm: ut, Olim bini consules creabantur: id est, singulis annis duo. Pater meus filijs dena pondo legauit. Tamen posset hîc dici decem.

Lib. 3. cap. 5 & li. 1. ca. 14 Item hæc rarò in singulari numero inueniuntur. Poëtæ uerò & sæpe, numero singulari utuntur, & pro suis cardinalibus accipiuntur frequenter, septena pro septem: bissena pro bis sex. Oratores non faciunt, nisi necessitate compulsi. Primò, ut si numeratum careat singulari numero: ut, Binas ad te dedi literas, non duas. Binos scripsit codicillos. Secundò, si aut habeat pluralem, sed diuersi generis, aut si sint diuersæ significationis: ut, ædes & ædes, litera & literæ. Trinum non est distributiuum numerale: Nam trinum est quod complectitur ternarium numerum: ut, trinum nundinum, trina diuinitas.

Ibidem. Nota, His nominibus, utrique, singulis, cuique, unicuique, iungi tam distributiua quàm numeralia cardinalia. Numeralia aduerbia infra centum syncopam habent, supra centum non syncopantur: ut, uicies, pro uiginties: tricies, pro triginties: quadragies, pro quadraginties: quinquagies, pro quinquaginties: sexagies, pro sexaginties: septuagies, pro septuaginties: octogies, non octuagies: nonagies, non nouagies. Supra centum: Centies

ties, ducenties, tricenties, quadringenties, quingenties, ſexcenties, ſeptingenties, octingenties, noningenties. Mille, bis mille, ter mille, quater mille, uicies mille, tricies mille, centies mille.

Regula numerorum.

Infra centum, & ſupra uiginti ſemper minor numerus præponitur, & maior ſequitur, & hoc cum copula: ut, quartus, & octogeſimus annus, quinque & uiginti. Sed ſi tollatur ET, maior præcedet, uiginti quinque, ſexaginta ſex, uiceni terni, uiceni ſeni, non, ſeni uiceni: niſi cum ET. *Supra centum minor numerus poſtponitur. Centum & nouenos uixit annos. Anni quadringenti & ſeptuaginta, &c. Mille & quadringenti. Infra uiginti, maior numerus præponitur, & minor poſtponitur: ut, Decem & octo, decem & nouem, &c. aut certè ſunt unica nomina, tredecim, duodecim, &c.* Ibidem.

Iſta autem nomina, duodeuiginti, undetriginta, undecentum, duodecentũ, duodequadrageſimus, &c. non ſeruãt prædictas regulas, quia ſunt nomina compoſita.

Nota.

Vir malus nulla laceßitus iniuria, ab amicitia recedit. Vir bonus nulla laceßitus iniuria, ab amicitia recedet. Hæ orationes propter uim negationis, eiſdem uerbis contraria ſignificant. Sed in poſteriore oratione, Laurentius non auſit dicere recedit, ſed recedet, uel recedat.

Nux, *eſt quicquid habet corticem durum, ut caſtanea, amygdalum, auellana, iuglans.* Poma, *uide loco ſuo.* Lib.4.ca.28

Nutriri, *eſt paruulorum, ut creſcant. Inde nu-* Lib.5.ca.46

trices, nutritij que dicuntur, qui aut alunt, aut aluerunt pueros.

Lib.5.ca.84 Nutare, *est magnæ molis ruinam minantis: ut, quercus annosa nutat, Gal. bransler. Transfertur ad animum dubitantem, quò se potißimum conferat.*

Lib.6.ca.15 Nuntius, *in masculino, significat tum id quod nuntiatur, tum eum qui nuntiat. In neutro, non inuenitur.* 4. Reg. 7. *Hæc est dies boni nuntij, Gallicè, ce iour est de bonne nouuelle. Nuncio de matris successu, nihil fuit acerbius.*

Lib.6.ca.27 Numen, *est potestas seu imperium, deorum duntaxat.*

In Rand. Nugæ, *nugarum, sermones leuium rerum, & nullius ponderis, Gallic. gaberies: ut sermones aniles, nugas uocamus.*

In Raud. Nunquid, *de uno interrogat:* An, *de pluribus, nonnunquam de duobus. Nunquid, interdum est nomen, non aduerbium: ut, Nunquid uis? Gall. ueulx tu rien.*

O

Lib.2.cap.13 O' *interiectio tribus casibus iungitur, nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo: significat autem uehementiam affectus. O' hominem perditum. O' te infelicem. Si autem affectus non sit tam uehemens, potest relinqui ò: ut, Indignum facinus: iniuriam irrogauit: insuper & conuicium fecit. Si affectus esset uehementior, dicendum esset, O' indignum facinus.*

Lib.2.ca.49 Obiter, *id est, specialiter, pro tali causa, uel statim, Quintiliani seculum posuit. Sed re uera significat interim, siue incidenter.*

O buius

Obuius fio tibi, *obuiam me tibi fero, obuius uenio, uel obuiam, obuius me tibi fortuna obtulit: idem significant. Habui illum obuium, uenit mihi obuiam: idem sunt.* Lib.1.ca.77 & li.5.c.107

Obseruo, *primò idem quod attendere, Gallic. guetter, uiser. Obserua quò abeat magister, Gallicè, guette ou va le maistre. Et capitur frequenter in malam partem. Obseruamus eum, cui parum fidimus. Secundò significat uenerari cum quadam admiratione uirtutis: ut, Mihi statutum est te amare, te colere, te obseruare. A priore significato uenit* obseruatio, *à secundo* obseruantia. *Pro mea obseruantia, id est, pro meo amore, uel reuerentia. Fratres de obseruantia, non dicitur, sed de obseruatione.* Lib.4.cap.3

Obire, *id est, exequi. Obeo legationem, obeo prouinciam. Vt apud Statium Chiron de Achille,* Lib.5.ca.44

Olim ferre minas, audita & obire solebat

Imperia: id est, exequi quod imperabam. Obeo mortem, id est, adeo, uel perago mortem. Cùm dicitur obiit, subintelligitur semper MORTEM. *Sicut defunctus est, subaudi, uita.*

Obruere, *opprimere mole, Gallic. couurir du tout. Obrutus undis, id est, submersus. Obrue terra, Gal. ensepuelis. Transfertur ad animum. Obruis me tuis beneficijs. Stomachus cibo obruitur, & uino immodico.* Lib.5.cap.55

Obses, *est qui traditur imperio alterius, ea conditione, ut si dator obsidis à fide recedat, recipienti sit ius in corpus obsidis: ut, reges ab urbibus in fidem pacis obseruandæ accipiunt, & dant obsides, Gallic. ostages.* Lib.6.ca.11

Obso

In Raud. Obſonium, *eſt cibus additus pani, præcipuè piſces, Gallicè, uiande.*

Obſonare, *lautis epulis profundere pecuniam, Gal. acheter uiandes.*

In Raud. Obnoxius, *non ſignificat obligatus, ſed expoſitus, ſubiectus: ut, locus obnoxius uento, Gallicè, lieu exposé a uent. Vrbs obnoxia fluctibus, Gallicè, une uille ſubiecte aux flots.*

Lib. 5. ca. 57 Occupare, *propriè eſt rem in medio poſitam ante cæteros capere. Matura emptionem, ne alius rem occupet, Gallic. affin que ung aultre ne preuienne. Nos occupati ſumus, quum detinemur negotijs, ut alijs non ſit locus. Occupare urbem, eſt ui capere. Præoccupare, uel occupare, eſt cùm præuenimus rem dicere, ne alij nobis obijciant: ut, Eſt homo ſubruſticus, & agreſtis, mei ſimilis: ſed ille ne dicere, præoccupauit, Gall. mais luy, de paour que ie ne le diſſe, il a anticipé. Vereor, ne nox occupet.*

Lib. 6. ca. 61 Otium, *eſt uacatio à labore: cuius contrarium eſt negotium. Scribam ad te, ubi primùm aliquid otij nactus ero. Et capitur pro ſtudio literario, unde otium literarium dicimus.*

Lib. 1. ca. 21 Odium, *interdum ſonat moleſtiam. Gall. haine, uel etiam moleſtia. Terentius: Nunquam tuo me odio uinces, id eſt, tua moleſtia.*

Ibidem. Odioſus, *paßiuè, ſignificat eum, qui odio habetur, non qui odit, id eſt, inuiſus. Vel odioſus, moleſtus. Cicero: In infirmo corpore odioſa eſt omnis offenſio. Pueris adhuc odioſæ ſunt literæ, id eſt, moleſtæ.*

Lib. 3. cap. 9 Odor, *quod olfactu percipitur, Gall. ſenteur, & ſen-*

tement

tement. Odores, *pluraliter odoramenta: ut,* Odores *Arabæi,odores Sabæi.*

Officium, *id quod facimus, ut debemus pro rerum, locorum, personarum exigentiæ. Officium discipuli est patris loco præceptorem uenerari, id est, debet. Gal. c'est l'office d'ung disciple. Vide ut tuo fungaris officio, quando ego perfunctus sum meo. Gallic. regarde a faire ce que tu doibs, puis que i'ay faict ce que ie debuoie. Secundò officia ferè accipiuntur pro beneficijs, siue obsequijs. Id tua in me faciunt officia, ut nihil tibi negandum putem. Tertiò, officium est functio. Gallicè, office, estat. ut Magistratus. Inde officiales uocamus. Quartò, officium, quod quisque debet præstare. Gallicè, l'office ou l'estat d'ung chascun. Officium medicinæ. Officium architecti. Officium fabri.* Lib. 4. ca. 30 & li. 6. c. 39

Officina, *est ubi opera opificum fiunt. Gallicè, l'ouuroir. Officina statuarij, fusoris, flatoris, uitrarij, pictoris, sutoris, cælatoris, excusoris, fabri.* Taberna, *uide loco suo.* Lib. 4. c. 44

Offendo, *primò ad iram prouoco, Gall. faire offense. Inde offensa: ut, Grauis offensa est mentiri. Secundò, reperio, uel obuium habeo. Si te uspiam offendero solum, dabis mihi pœnas. Gallic. si ie te trouue seul quelque part, ie te puniray.* Lib. 5. cap. 2

Oleaster, *est olea syluestris, Gal. ung oliuier saulaige. Olea, frugifera.*

Olim, *tam futurum, quàm præteritũ significat. Olim literæ in pretio fuerunt. Gallicè, au temps iadis les lettres furent en estime. Olim te pœnitebit inertiæ tuæ. Gallicè* Lib. 3. ca. 35

licè. Tu te repentiras quelque fois d'auoir esté paresseux. Secundò olim, idem est quod aliq ando. Horatius:

Vt pueris olim dant crustula blandi

Doctores, elementa uelint ut discere prima.

In Raud. Iam olim, *uel* olim iam, *Gall. depuis long temps en ca. Olim autem præteritum aut futurum poscit: Iam*

Lib.4.ca.76 *olim præsens. De olim exempla habita sunt. De iam olim exempla, iam olim mihi summa necessitudine iunctus es, id est, ex multo tempore, & adhuc. Iam olim Barbaris odio sunt literæ, id est, diu fuerunt, & adhuc sunt.*

Omnimodè & diuersimodè, *non sunt Latina.*

Omnifariam & multifariam, *Latinè dicitur.*

Opera, *operæ, significat ipsam actionē & laborem.*

Opus, *operis, significat ipsum, quod agitur, ut Faber cudendo galeam, impendit operam, id est, actionem cudendi.* Opus, *autem dicitur ipsa galea, quæ cuditur.* Opus manuum mearum, *dicitur liber à me scriptus. Itaque opus, est fructus operæ.* Operæ, *dicuntur ipsi, qui debent aut præstant operam.* Horatius: Accedes opera agro noua Sabino, *Id est, nouus fossor. Operæpretium ab opera dicitur, significat utile, ad rem pertinens, Gallic. proufit du labeur.*

Lib.1.cap.21 Operosus, *multæ operæ. Operosa structura, id est, multi operis, Gallicè, maßonnerie de grand labeur.* Operosè, *id est, laboriosè.*

Lib.3.ca.86 Opitulari, *id est, auxiliari, dicitur ab opem fero, quod habet tuli in præterito.*

Opinio, *nunc actiuè, nunc paßiuè significat, sicut omnia uerbalia in io: præter hæc, suspitio, obliuio, offensio, quæ*

sio, quæ ferè paßiuè significant. Dabo operam, ne unquam tua te de me fall[illegible] opinio, hic actiuè: Homo magnæ opinionis: hic paßiuè capitur. Venit mihi Petrus in suspitionem furti, id est, suspicor furtum de eo. Videor mihi post tanta in te merita in obliuionem uenisse. Obliuio tua, qua obliuisceris. Obliuio tui, qua alius tui non meminit.

Oppidum, *dicitur omnis ciuitas, præter Romam, quæ prima urbs uocari cœpta, fecit ut cætera oppida, urbes u[illegible]arentur.* Lib.4.ca.20

Opifex, *qui exercet artem manuariam, Gal. ouurier.* Lib.5.ca.44

Opificium, *exercitium artis, artificium, Gallicè, ouurage.*

Oppetere, *aut accusatiuum habet expressum, aut subauditum, & significat mori. Aiax maluit millies mortem oppetere, quàm semel mulieribus inseruisse. Innumeri in hac pugna oppetiêre milites: id est, perierunt, Gallicè, il est mort de gens de guerre sans nombre en ceste bataille.*

Oriundus, *iungitur primò ablatiuo cum præpositione à uel ab. Oriundus à Gauda, à Roma. Nos Hollandi à Troianis sumus oriundi, id est, originem ducimus à Troianis. Secũdò ablatiuo sine præpositione. Oriundum Alba sacerdotium. Tertiò aduerbijs: ut, Inde ego sum oriundus, unde tu.* Ortus, *genitiuum habet. Ortus Gaudæ, id est, natus illic.* Lib.3.ca.57

Ordo, *suo quicque loco disponit. Gall. renc, ordre, ut in acie, in supplicationibus.* Series, *Gallicè, suite, est rerum quædam continuata progreßio. Inter annos series* Lib.4.ca.14

ries est uerius quàm ordo. Equestris ordo dicitur, non series.

In Raud. Orchestra, *est locus ubi saltabatur publicè, & similia fiebant, circunsedentibus nobilibus, & plebe circunstante. Interdum usurpatur pro consessu honoratiorum.*

Lib.4.ca.48 Orator, *uide in* Rhetor.

Lib.4.c.106 Orbus, *a, um, qui priuatus est re admodùm chara: ut parens suis liberis orbus est. Inde* orbitas. *Secundò, orbus, a, um, pro orphano nonnunquam accipitur, & orbitas pro orphanitas. Filius dicitur orbus amißo parente. Orbum pro uacuum dixit Horatius, Forum litibus orbum.*

Lib.5.ca.29 Orare, *est rogare,* Exorare, *rogando impetrare. Sine, hac una in re te exorem. Nota sunt hæc.*

P.

Lib.5.ca.73 Pacificatus sum, *id est, pacem feci.* Pacatus sum, *id est, in pace sum, uel receßi ab armis.* Placatus sum, *deposui offensionem. Gall. ie suis appaisé.*

Lib.5.ca.74 Parem esse, *id est, sufficere.* Non *sum par tanto oneri.* Quintilianus, *Aspicio par laboribus corpus. Impar dolori animus.*

In Raud. Pariformiter, *non inuenitur, sed* pariter, *siue similiter, siue itidem.*

In Raud. Pancratiastes, *qui ad omne genus certaminis ualet.*

In Raud. Papula, *Gallic. quelque bourion en la face. Est pustula similis næuo.*

In Raud. Pabulari, *est pabula carpere manibus, aut falce, in*

pastionem iumentorum.

Parentare, *est m[illegible]ibus defuncti, uel potius occisi satisfacere: & producit primam. Inde Parentalia, honores funerales.* Lib.4.ca.13.

Paria facere, *est quod alibi omissum est, aliunde cõpensare: ut, Ille qui confitebatur se hominem necasse, rursum autem generasse hominem, paria facit. Item quando natura pusillos corpore magnos animo creat è contrario, paria facit, Gal. elle recompense. Ingenio pollens cum robusto, paria facit: Id est, æquat robustum.* Lib.5.c.47.

Passim, *id est, sparsim. Huius exemplum in ueterum scriptis passim reperies. Armenta passim pascunt. Vergilius:* Lib.6.ca.19.

Strata iacent passim sua quæque sub arbore poma.

Pannosus, *qui crasso ac uili panno opertus est: ut pauperes pannosos dicimus.* Lib.1.ca.21.

Parumper, & paulisper, *id est, paruo tempore. Imperiti accipiunt pro paulùlum, & parum, sed falsò. Sunt enim aduerbia temporis. Paulisper gaudere potest, qui tamen multùm gaudeat. Parum interdum sonat nõ satis. Quod tibi parum est, mihi minimum est.* Lib.2.c.48.

Parenthesis, *est interiectio orationis in sermone, qua remota, sermo manet integer. Ea quum semper uenusta est, tum plurimum uenustatis habet, quum fit per* QVI, *aut* IS, *aut per* VT. *Si modò culpam tuam fassus esses, pater (qua indulgentia est) omnia tibi ignouisset, Gal. si tu eusses confessé ta faulte, ton pere (ueu la grande facilité qu'il ha) le t'eust pardonné. Id flagitij si præsens uidisset parens (eius seueritatis est) te membra=* Lib.3.ca.11. & 84.

tim discerpsisset. Si hanc noxam Petro imponere pergis, ille (ut impudentißimus est) in te eam retorquebit.

Lib.4.c.20. Patronus, *qui accusatum defendit, uel quemcunque alium afflictum. Nisi tu mihi patronus adsis, nulla emergendi spes est.* Patrocinari, *id est, protegere quemcunque.* Patrocinium, *id est, tutela.* Aduocatus, *quicunque paratus uenit alium defendere, etiam si nihil agat.*

Lib.4.ca.51. Parasitus, *qui fuit les loppins: id est, qui omnia facit dicit'ue ad uoluntatem alterius, uentris gratia, qualis ille Terentianus Gnatho.*

Lib.4.c.53. Pastio, *non tam significat actum pascendi, quam ipsum cibum, sed propriè glandes, poma, hordeum, legumina. Gallicè, Glands, pommes pourries, orge. & est pecudum.* Pabulum, *id ipsum significat, sed est aliorum quoque brutorum: estque propriè cibus herbaceus, fœniceus, paleaceus, stramentitius potius quàm seminum.*

Pastus, *est hominum. Literarum consuetudo gratißimus animorum pastus est.*

Lib.4.c.53. Pasco, *actiuè, Gallicè, garder les bestes, Pasce oues meas. Sed pasco neutrale esse in pascuis, Gallicè, paistre. Vergilius: Pascentes seruabit Tityrus hœdos. Ouidius: Mille greges illi totidemq; armenta per herbas Pascebāt. Inde uenit* Pascua, *Gal. pasturages.* Pascor, *deponentale, uorare, comedere. Et uult accusatiuum: Pascitur herbas grex. Itidem depascor.*

Lib.3.ca.58. Petere, *primò poscere. Gal. prier, demander, faire requeste. Maiorem in modum abs te peto.* Petere consulatum

fulatum, petere dignitates, est ambire, Gal. briguer, pourchasser. Secundò accipitur in malum. Ouidius:
Summa petit liuor.
Petijt me lapide, Gal. il m'a tiré une pierre. Petijt me iaculo, Gal. il m'a tiré ung traict.
Malo me Galatea petit lasciua puella.

Appetere, *est qualitercunque & qualiacunq; petere, etiam turpia & incommoda.* Expetere, *est appetere tantùm petēda, id est, honesta.* Voluptatem *appetimus, nemo expetit.* Confunduntur *interdum, ut* Horatius: *Amore qui me præter omnes expetit. &,* Expetiuit uos *Sabinas.* Lib.5.ca.7.

Peruigil, *qui nunquàm dormit, nec noctu, nec interdiu.* Vigilare, *est ad tempus, non semper.* Pernox, *est qui noctem ducit insomnem.* Inde *pernoctare.* Lib.5.ca.30.

Perlegere, *Gall. parlire, usque ad finem legere, uel totum, uel partem.* Lib.4.ca.30.

Perferre literas, *ad eum cui missæ sunt, ferre, Gal. porter iusques ou elles s'adressent.* Ferre, *portare, Gal. porter. Multi ferunt, qui non perferunt.*

Peragere reum, *est usque ad illius damnationem agere, id est, accusare iuridicè.* Lib.5.ca.30.

Perorare, *est finem orationis dicere.* Peroratio, *est finis, & conclusio orationis.* Lib.5.ca.30.

Persuadere, *est facere, ut quis credat, Galli. faire croyre. Suasi illi multis argumētis, sed nō persuasi.* Suadeo, *id est, consulo ut facias.* Dissuadeo, *id est, consulo ne facias. Hic suasit, ille dissuasit, neuter persuasit: quia*

neutrum sequar, sed meam ipsius sententiam. ita non rectè dicitur, dissuasi, id est, reuocaui à sententia, sed persuasi ne faceret, siue reuocaui à sententia. Persuasio, *est firma sentẽtia. & fides propriè dicitur persuasio, qua certò credimus audita potius quàm uisa.*

Lib.5.ca.31. Periurus, *qui iusiurandũ uiolat.* Peierare, *est falsum iurare, periurer.*

Lib.5.ca.34. Perlucidus, *a, um, siue pellucidus, a, um, quod transmittit aspectum, Gal. chose per laquelle on uoyt à trauers. Et refertur ad corporea. Aqua pellucet ad imum.*

Perspicuum, *per cuius mediũ uidemus, Gal. chose clere: ut uitrũ, glacies, laterna, crystallus, gemma. Sed perspicuum refertur sæpe ad incorporea, pro manifesto.*

Lib.5.ca.31. Perditus, *est qui in omne scelus traditus est. Perditissimi mores. Perdita uita.*

Pertinax, *qui nimis est tenax suæ sententiæ, Gall. obstiné.*

Lib.5.ca.31. Perfuga, *generis communis, qui fugit ad hostes, Gallicè, ung qui s'est retiré aux ennemis. Idem transfuga dicitur.*

Lib.5.ca.13. Perfluere, *transmittere liquorem, Gallicè, s'escouler de tous costés: ut, lagœna malè cõpacta perfluit. Caue huic quicquam committas, quod tacitum uelis: nam undique perfluit, Gallicè, garde toy bien de luy commettre chose, que tu uueilles estre tenue secrete: car il s'escoule de tous costés.*

Ibidem. Perpluere, *transmittere pluuiam. Gal. receuoir la pluye. Tectum conclauis nostri perpluit, Gall. il pleut parmy la couuerture de nostre chambre. Domus perpluit*

pluit. Cœnaculum perpluit.

Persequor, id est, in[illegible]tor. Saule, Saule, quid me persequeris? Persequor, perseuero exequi, quod cœperam. Persequere, quod rectè cœpisti, Gal. poursuis ce que tu as bien commencé. Lib.5.ca.32.

Percontari, est interrogare, sed arguendi causa. Sciscitari, sciendi gratia. interdum confunduntur. Lib.5.ca.61

Perosus, & exosus, tantùm actiuè significant. Vergilius: Lucem [illegible] perosi. In Raud.

P[illegible]ile, est quod pendet. Vua pensilis, Horti pensiles, id est, in aëre pendentes. Lib.1.ca.8.

Peplus, non peplum, Græcum est, significans uestem. In Raud.

Perpendere, expendere, est exactè ponderare atq; examinare, Gallicè, penser & examiner. Cicero: Quæ contemplantes, expendere oportebit, quid quisq; habeat sui. Idem: Quid in amicitia fieri oportet, quæ tota uirtute perpenditur? Appendere, est per pondus tradere, Gal. mesurer ou bailler au poys. Appendi uuas, appendi pecuniam, &c. Cicero, ut iam appẽdatur pecunia, non numeretur. Impendĕre, à pendo, significat insumere, Gallicè, employer. Inde impendium & impensa. Impendēre, à pendeo, significat imminere iamiam casurum. Multa capiti tuo impendent, Gall. ta uie est en dãgier de beaucoup de choses. Mors omnibus horis impẽdet nobis. Nubes impendent. Lib.6.ca.82.

Penetrale, substantiuum, est anterior pars ædificij uel regiæ. Penetrabile, adiectiuũ, est quod facilè penetrat, aut quod facilè penetratur. Telum penetrabile, Frigus Lib.6.c.26.

gus penetrabile. Saxum ferro impenetrabile, quod non penetrari potest.

Lib.6. c.34. Persona, significat eam qualitatem, qua homo differt ab homine, tum in animo, tum in corpore, tum in extra positis: quæ à rhetoricis enumerantur in attributis personæ: ut, Hector ad Priamum persona filij est, ad Astyanactem persona patris, ad Andromachen persona mariti, ad Paridem persona fratris, ad Sarpedonem, amici, ad Achillem persona inimici. Sunt autem & personæ in diuinitate, & quidem qualitates non substantiæ, si Valle credimus, Pater, filius, spiritus sanctus. Sed, qualitas est ea, quæ possit abesse citra subiecti corruptionem, ... & Græcula est definitio. Calor enim & lux in sole nunquam abest. Secundò per translationem personas dicimus in scena, qui exprimunt gestu & habitu uel senem, uel amatorem, uel auarum, uel iactabundum, &c. Gnatho & Thraso personæ sunt. Inde personatus. Tertiò dicimus personas figuras eminentes, quæ aquas ore uel mentula fundūt, eoq; uarios uultus & gestus exprimunt, Gal. marmousets.

Lib.6. c.40. Peculium, est quicquid labore nostro partum est, & quod reposuimus nobis. Hinc peculium castrense: & serui habent peculium. Secundò est quod propriè est alicuius. Inde peculiare, id est, proprium. Peculiariter, id est, propriè & singulariter. Me uelim peculij iure utare. Quicquid meo officio præstari potest, id totum tibi peculiare ducas uelim.

Ibidem. Peculatus, est furtum rerum ad remp. aut ad prouentus principis spectantium. Inde Depeculor, quod quidam

quidam etiam ad sacrilegium transferunt.

Pellex, *est quæ miscet corpus cum uiro cui uxor legitima est, & refertur ad uxorem: neq; enim dicitur pellex adulteri, sed pellex uxoris.* Lib.6..c.48

Penes, *præpositio, non solùm locum, sed etiam dominium significat. Nonunquàm cum accessione laudis, aut uituperij, commodi, uel incommodi Fides penes autores sit,* Liuius, *Vt penes eosdè pericula belli, penes quos præmia essent. Nonunquàm penes pro apud accipitur. Penes scenam, id est, apud scenam.* Lib.6.c.54.

Perduellis, *idem est quod hostis, qui cõtra nos belligerit:* Duellum, *enim idem est quod bellum.* In Raud.

Perduellio, *perduellionis, qui aut reipublicæ, aut principis læsit maiestatem.*

Penuarium, *siue* Penarium, *ubi reponuntur edulia,* Gall. *ung gardemanger ou despense. à Penu siue penus, qui commeatus est domi repositus.* Lib.1.cap.6.

Permissu, *in singulari numero, quartæ declinationis: in plurali secundæ est, permissa permissorum. Permissu magistri id feci.* Gal. *ie l'ay faict per la permission du maistre.* Horatius, *Vtar permisso.* Lib.1.cap.7.

Per, *iunctum nominibus adiectiuis, aduerbijs, siue uerbis, uehementiam significat.* Perplacet, *id est, ualde placet.* Perbenignus, Perpulchrè. Lib.3.c.64.

Perquàm, *idem ualet quod quàm, & simili modo iungitur: ut, Nuntius matris tuæ defunctæ mihi perquàm acerbus fuit. Cauendũ ne ista duo* Per, & Perquàm, *superlatiuis, aut comparatiuis iungantur. Non enim dicimus perquàm optimus, sed peroptimus.* Lib.1.ca.17.

Lib.2.ca.50. Perinde, primò ualet idem quod ITA, & poscit post se AC SI, uel ATQVE SI. Perinde in ista re tua faciam, ac si mea res esset. In negatiua oratione potest sequi QVAM. Nulla mihi res perinde dolet, quàm tui perditio. Secundò capitur pro AEQVE, Legi literas tuas suaues, ac perinde eruditas. Nactus sum praeceptorem eruditum, ac perinde grauem, id est, aequè honestum. Tertiò capitur pro ita, id est, multùm, sed cum negatione. Nihil attulit: quare aduentus illius non perinde gratus fuit, id est, non multùm gratus.

Lib.3.ca.46. & li.4.c.18. Poenitet, Primò doleo factũ, Gal. soy repētir. Poenitet me conuicij quod in te dixi. Secundò, pudet uel [illegible]det. Liuius, Nec me eorum esse sententiae poenitet: id est, pudet. Vergilius, Nec te poeniteat calamo triuisse labellũ, id est, taedeat. Quidam exponunt pro parum uidetur, sed falsò, si Vallae credimus, Terentius tamen dixit, Me quantum hîc operis fiat, poenitet. Inde poenitendum dicimus, Meruit sub praeceptore non poenitendo.

Lib.4.ca.35. & li.6.c.56. Penus, dicitur omne id, quod repositum est ad uictum priuatum duntaxat. Gall. la prouision pour la famille. Commeatus, uide loco suo.

Lib.4.c.42. Pecus pecudis, significat animal, quod pascitur sub imperio hominum: ut bos, uacca. Pecus, pecoris, primò significat idem quod pecus, pecudis. Secundò significat multitudinem pecudum, sed propriè gregalium minutorum, porcorum, caprarum, ouium, hircorum. Tertiò significat ouem. Quintil. Cur in usum uestium saepe pecori lanae detrahuntur?

Lib.4.ca.82. Peregrinus. Gall. estrangier. qui ex nostra ciuitate

non

non est. Inde Peregrinari. Porrò quòd Grammaticuli nostri forenses, uocant peregrinos, suo more loquuntur barbarè.

Pergameni, ex Pergamo oppido Asiæ prouinciæ. Vnde Pergamenæ dictæ sunt mēbranæ: eò quòd illinc ab Attalo rege, membranarum copia missa est. Lib.4.c.85.

Perfidus, Penultima correpta, qui fidē uiolat: à fides dicitur. Inde Perfidia. Perfidis non æquum est seruare fidem. Infidus, penultima producta, est cui non fidendum, siue qui fidem non seruat. Venit à fido, is, ere. Gal. desleal. Fidus, cui fidendum est, Gal. leal. Fidelis inferior erga superiorem. Fidelis seruus, fidus amicus. Hoc tamen non est perpetuum. Lib.4.c.130.

Peruenire, est uenire eò, quò ibamus. Peruenimus in urbem, in montem. Lib.5.ca.56.

Pituita, est omnis humor, qui ore, naribus'ue fluit. Catarrhus Græcum, idem significat. Pituita Latinū est. Nisi quòd pituita generalius est. Catarrhus est humor ex alto defluens. In Raud.

Pileum dicitur, non pileus.

Pignus, pignoris, significat aliquid, quod datur gratia certitudinis: ut creditori datur pignus. Et qui decertant, deponunt pignora. Secundò, pignora, non pignera, dicimus filios, eò quòd sint pignora coniugij, aut charitatis inter maritum & uxorem. Repignerare, dicitur recipere pignus. Nec mirum pignoris, o habere in genitiuo, cum uerba ab eo nata habeant e, quando à fœnus fœnoris, dicitur fœnero: à frigoris, refrigero: à penus penoris, penetro: à temporis, tempero, non temporo: à Lib.6.c.57.

littoris, oblitero, mutata semper o in e. Oppignerare, *est dare aliquid arraboni, quam quidam arram uocant. Idem significat pignero pigneras.* Pigneratitius, *a, um.* Res *pigneratitia, opposita pignori.* Gal. *chose engagée, ou baillée pour les arres.*

In Raud. Pinna, *est fastigium turrium, aut ædificiorum,* Gal. *creneaux. Inde pinnaculum.*

Pinaster, *pinus syluestris.*

Plangere & Plorare, *uide in Flere.*

Lib. 5. c. 73. Placatus sum, Gallicè, *ie suis appaisé. uide in Pacificare.*

Lib. 5. ca. 92. Placere, *quoties reciprocè ponitur, in uitium accipitur: id est, pro superbire & mirari sese.* Tu tibi places *opum fiducia.* Hic *omnes contemnit, se unum miratur, sibi uni placet, de se solo magnificè sentit.*

Lib. 6. ca. 58. Plumbatura, *est glutinatio, uel oblinitio, quæ plumbo fit,* Gal. *souldure.*

Plantarium, & Planta *idem sunt.*

Lib. 1. ca. 6. Plenus, *tam genitiuo quàm ablatiuo iungitur.* Res

Lib. 3. ca. 33. *plena doloris, uel dolore: plenus uino uel uini.* Impleo *ablatiuum regit, tamen Liuius iunxit genitiuo. Idem fecit Vergilius.*

Lib. 3. c. 40. Pluit, *ablatiuo iungitur,* Pluit *sanguine.* Pluit *lapidibus.* Ningit, *nullum casum admittit.*

Lib. 4. c. 90. Pleriq;, *significat penè omnes.* Plerosq; *dignitas accepta facit contumaces. Secundò, nonnullos.* Non *attenditis, multi uestrum fabulis uacant, plerique dormitant, id est, nonnulli.*

Ibidem. Plerunque, *aduerbium, id est, penè semper.* Ita

plerunque fieri solet, ut qui maximè desipiunt, ij soli sibi sapere uideantur.

Poscere, est rem debitam petere. Gal. demander. Reposcere, repetere quod debetur. Gall. redemander. Tu'ne reposcis, quod donasti? Reposce librum à Petro, quem commodato accepit. Lib.5.ca.58.

Postulare, est exigere rem honestam & conuenientem. Res postulat, locus non postulabat: tempus, causa postulat. Expostulare, est cũ querela accusare, & declarare officium amici. Hieronymus ad Augustinũ: Ne iure expostulares, & diceres, &c. Iungitur autem ferè cum ablatiuo, intercedente præpositione CVM: ut, Neq; scribis quicquam, neq; quæ scribo facis. Itaque quanquàm habeo quod tecum iure expostulem: tamen malo rem non tuæ inertiæ, sed occupationibus imputare. Quid enim habes, quod mecũ expostules? Gall. qu'as tu, dont tu te puisses plaindre de moy? Flagitare, quære loco suo. Lib.5.c.68.

Portitor, est custos portus, pontis, uel ripæ, qui uectigal à transeuntibus applicantibus'ue exigit, Gal. garde de ports, ou passeur. Vergilius: In Raud.
Portitor ille Charon.

Possessio, est ipsa proprietas rei, Gallicè, possession: Vel res possessa. Vnde possessiones uocamus bona soli, seu immobilia, domos, agros, areas, prædia, &c. Transfertur & ad res animi. Lib.6.c.41.

Portare, est baiulare corpore iumenti, aut suo, Gal. porter. Portamus ea, quæ iumẽto nobiscum ducimus. Portamus & ipsi, cùm imitamur iumenta: ut, Rusticus portat humeris agnum, uitulum, aut porcum. Ferre, autem Lib.6.ca.51.

in

in proprio corpore est, sed minus. Ferimus annulũ, librũ. Atlas portat cœlum.

Lib.6.ca.55. Posteri, *siue minores (quæ idem significãt) sunt quicunque ex nobis, & post nos nati sunt: filius, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, & cæteri, qui nomine carent, posteriores seu minores uocantur.*

In Raud. Popina, *est locus ubi caro cocta publicè uenditatur, Gallicè, rotisserie, cabaret. aut ubi priuatim gulosa familia extraordinariè liguriro & obsonare consueuit, Gal. la cuisine.*

Lib.1.ca.6. Pomarium, *Hortus arboribus pomiferis consitus, Gallicè, une pommeraye, uel locus ubi reponuntur poma.*

Pomœrium, *est locus extra uel intra mœnia urbis ad deambulandum, in quo ædificare non licet: quasi pone, id est, iuxta mœnia.*

Lib.6.ca.6. Portorium, *uectigal quod exigit portitor, Gal. le peage.*

Lib.2.ca.24. Porrò, *idem significat quod autem & uerò: sed ista non ponuntur in initio orationis: illud ferè semper. Item inuenitur apud quosdam pro longè, certè, posteà, ultrà: ut apud Vergilium & Hieronymum.*

Lib.2.ca.10. & 35. Postridie, *id est, sequente die, Gal. le lendemain. refertur tam ad tempus futurum, quàm ad præteritum. Postridie, quàm tu uxorem duxeras, ego certior factus sum, Gallicè, le lendemain que tu euz espousé femme, i'en ay esté aduerti. Aut certè iungitur genitiuo. Postridie eius diei quo feci hoc.*

Lib.2.ca.56. Postridianus, *non dicitur.*

Posthac, *post hoc tempus, Galli. doresnauant. Aduerbium*

uerbium temporis est, uide in Antehac.

Pondo, *indeclinabile neutri generis.* Duo millia *pondo, ubi est genitiui casus. Mille pondo, nominatiui est,* Gal. *mille liures. Bis mille pondo, genitiuus non est, quia mille adiectiuũ est. Caret singulari: tamẽ nõ dicimus, bina, trina pondo, sed tria, &c.* Lib.3.ca.13.

Potior, *tum tertiæ, tum quartæ coniugationis est, potior poteris, uel potiris. Regit hoc nomen* RERVM, *semper ferè in genitiuo, cetera penè in ablatiuo: ut* Hac *tempestate ut quisque sceleratißimus est, ita rerum maximè potitur, id est, imperium obtinet. Augusto rerum potito totus quieuit orbis.* Lib.3.ca.34.

Potior votis, *potiêris optato. Potimur rebus expetitis, ac uelut obtinemus.* Fruimur, *quibus nos oblectamus. Venit à potis. Vnde compos & impos. Terentius dixit, Patria potitur commoda.* Lib.4.ca.4.

Potus, *est eorum quibus uiuimus: ut uini, aquæ.* Potio, *est medicorum. Tamen nonnunquam inuenitur* pro potu. Poti, *dicuntur, qui affatim biberũt.* Potionati, *qui hauserunt uenenum.*

Porta, *murorum urbis est.* Ianua, *parietis ac domorum.* Ostium, *etiam.* Lib.2.ca.8.

Pomum, *est quicquid habet corticem mollem inter fructus maiores, quibus uescuntur homines: & est nomen generale: ut cerasa, mala, pruna, pyra, mespila. Pomũ non significat,* Gal. *une pomme: sed malum. Exempla in promptu sunt.* Pyrum, Gal. *une poyre.* Malum, Galli. *une pomme. Nam pomum generalius est.* Lib.4.ca.28.

Pompa, *est quædam ostentatio apparatus, qui circunfer* Lib.4.c.39.

cunfertur, Gall. monstre. Et fit tam in aduersis, quàm in prosperis: ut pompa triumphalis, pompa nuptialis, &c. Pompa triumphalis, est ostentatio triumphantium: pompa nuptialis, &c. Pompa funebris, est apparatus qui fit in funerum exequijs. A` πέμπω, quod est duco.

Lib.1.c.33.et Lib.4.c.112. Præsens, id est, in præsentia, refertur ad præteritũ: Cicero: ille præsenti potius dignitati consulebat, quàm futuræ. Ad præsens, Præsens hic dies, præsens uita. Cui opponitur absens. Ad quoduis tempus pertinet, significatq; opportunum. Horatius:

Pleraq; differat, & præsens in tempus omittat. id est, quæ aptè dicentur. Secundò præsens, id est, subitum. Præsens mors, præsens uenenum, præsens medicina, quæ aut citò occîdit, aut citò sanat. Præsentaneus, Vnde & præsens pro excellens capitur, & potens, & impauidus. Tertiò in rem præsentem, nõ tempus, sed locum significat. Cicero, Vt si constitueris cuipiam te in rem præsentem esse uenturum: id est, ad locum de quo controuersia est.

Lib.5.ca.4. Prohibere, est ante rem incœptam. Prohibui illum domo mea, Gal. ie luy ay defendu ma maison, ie l'ay gardé d'y entrer. Prohibuit, ne abirem uspiam se ignaro: id est, ne irem. Inhibere, est rem incœptam, ne procedat, impedire. Inhibemus loquentẽ, ne plura dicat. Vergilius: Et uos tela inhibete Latini, Gallicè, repoulsés. Inhibemus scalmum, cùm impetum remo sistimus. Vetamus & factis.

Lib.5.ca.14. Prouocare, tum in malum, tum in bonum accipitur. Vide ne ubi satis conuicijs hominem prouocaris, placare nequeas. Cicero, Tuis amantißimis literis prouocatus

catus ſum: id eſt, incitatus. Laceſſo, *in malum frequentius.* Irrito, *rarò in bonum, ſed eleganter.* Irri*tant ſtomachum.* Vt: *Irritarem calamum tuum: id eſt, excitarem.*

Præ me fero, *præ te fers, præ ſe fert, id eſt, uultu & geſtu oſtendit, & confitetur. Præ ſe fert hominem ferocem, & rixæ auidum. Gal. il monſtre d'eſtre homme fort felon, & hargneux. Ioannes plurimum comitatis & humanitatis præ ſe fert. Meliores ſunt qui iniurias acceptas præ ſe ferunt quàm qui diſsimulant. Præ ſe fert optimæ indolis ſpeciem. Et ſimilia mille. Præ me duco, præ me gero: in eundem ſenſum recidunt.* Lib.5.ca.17.

Præcludo, *Claudo ne pateat ingreſſus.* Lib.5.cap.3.

Præcido, *Cædo, id eſt, prius amputo, aut primas partes amputo.*

Præcingo, *Cingo, anteriora cingo.*

Premorior, *Morior, id eſt, prius morior.*

Reſeco, *ab alio ſeco.*

Recido, *ab alio cædo.*

Recingo, *Cingo ab alio.*

Repugno, *Pugno, id eſt, obſiſto.*

Refodio, *Fodio, quod foſſum eſt effodio.*

Repromitto, *Promitto. Quin & cæterorum compoſita pro ſimplicibus interdum uſurpantur.*

Proſequi, *eſt oſtendere affectum in aliquem, & ferè non caret comitatu: ut, Proſequor te laudibus, id eſt, laudo. Proſequor te amore, charitate, id eſt, amo, charum habeo. Proſequitur me capitali odio, id eſt, capitaliter odit. Proſequitur, qui deducit. Proſequitur, qui quod inſtituit,* Lib.5. ca.32.

instituit, dicere pergit.

Lib.5.ca.35. Præditus sum, id est, hab[illegible], capitur ferè in bonum: nonnunquam in malum. Adolescens pulchra indole, suaui ingenio, multa uerecundia præditus. Summa immanitate præditus, multis uiribus, multo robore præditus. Sed non debet addi secundus ablatiuus cum præpositione, sicut in affectus. Dicitur enim, A rege magno honore affectus sum. Sed non, Ego à Deo magnis uiribus præditus sum.

Lib.5.ca.51. Præstò non admittit uerbum præter sum, [illegible] est, & significat primò præsentem esse, & comparere. [Se]cundò auxilio & fauori esse. Tertiò aduenire: uide Adesse.

Lib.5.ca.65. Præsul, olim dicebatur princeps Saliorum, id est, sacerdotum Martis: Romæ duntaxat, quia præsultabat, Gallicè, il menoit la dance.

Lib.5.ca.65. Præesse, est præfectum esse alicui rei administrãdæ. Vnde commodius est præesse, quàm subesse, Gallicè, il est plus expedient d'estre maistre que subiect. Is omnibus rebus non modò interfuit, uerumetiam præfuit. Præsidere, est ad opem præstandam præesse: ut, Mars præsidet bello. Musæ præsident studijs. Medicinæ præsidet Apollo, utiq; ad auxiliandum: Inde Præses, id est, auxiliator. Inde Præsidium, id est, auxilium principale. In singulis urbibus præsidia reliquit, id est, constituit milites, qui ex parte præsidis tueantur eas. Subsidium, quod in auxilium principale succedit. Milites conspicati neminem ferre subsidium, fugêre.

Lib.5.c.68. Præcipere, est magistrorum præcepta tradentium. Inde

Inde præceptiones Rhetoricæ. *Præcipere est etiam superiorum, magistratuum, iudicum.* Imperamus *etiam nobismetipsis, id est, impellimus, aut cohibemus animum.* *Imperaui mihimet assentari omnia. Iussi mihi: non dicitur.*

Propinare, *à Græco uenit, est ad bibendum inuitare, Gallic. boire a quelcun. Potest alius propinare, alius porrigere poculum.* In Raud.

Procus, *qui fœminæ nuptias ambit, Gall. amoureux qui pourchasse aucune pour femme.*

Præiudicium, *est factum aliquod, quod tamen ad iam habeat aliquid momenti. Duo scribæ contendunt de officio. Iubet iudex alterum officio fungi, dum lis terminetur: præiudicium factum est pro altero contra alterum.* In Raud.

Prostibulum *non significat lupanar, Gall. le bordeau, sed ipsum scortum, Gall. la putain. Exemplis plena sunt omnia.* In Raud.

Profiteri *est liberè, ac publicè fateri.* Inde Professores, *medicinæ, militiæ, quæstus meretricij.* In Raud.

Præfractus, *id est, rigidus, inflexibilis.* Præfractè, *aduerbium id est, rigidè & pertinaciter. Cato fuit præfractior.* In Raud.

Presbyter, *Græcè, significat seniorem. Sacerdos Latinum nomen est.* In Raud.

Precari. *cum solo accusatiuo, significat orare, Gall. requerir. Hoc unum abs te precor. Cum datiuo & accusatiuo significat optare, Gallic. souhaiter.* Bene precari: *souhaiter bien.* Male precari. *Nubentibus,* Lib.5.ca.96 & li.6.c.24

nauigaturis, & aliquid noui aggreßis, bene precari solemus, Gallicè, *beneir, bien desirer*. Imprecari, *idem quod precari: sed ferè in malum accipitur*, Gallicè, *desirer mal*. Deprecari, *auersari, precari ne ueniat*. Non deprecor *supplicium si merui*, Gallicè, *prier que aucune chose n'auienne*.

Lib.6.ca.16 Præstare, *est exhibere uel dare*. Si quid putabis mea opera præstari posse, me peculij iure utaris licebit. Virum te præsta. Qualem tute mihi præstiteris filium, talem tibi me præstabo parentem. *Secundò* [illegible] *ius esse* [illegible] *antestare regit datiuum*. *Terentius*, Homo homini quid præstat? *id est, antestat, & melior est*. Quanto aurum [illegible] præstat, tanto literæ auro. *Quintilianus tamen in hoc sensu iunxit accusatiuo. Tertiò est prohibere, & efficere ne cui fiat aliquid incommodi, alioquin satisfacere: ut*, Venditor debet præstare uitium rei quam uendidit. *Cicero*, Cum id quod ab homine non potuerit præstari euenerit: *id est, uitari, uel prohiberi, uel caueri*.

Lib.6.ca.20 Properatim, *id est, properanter*.

Ibidem. Priuatim, *id est priuatè*. Publicè, *& priuatim opponuntur*. Priuatim diues, publicè egens.

Lib.6.c.44 Probrum, *flagitium & dedecus pro crimine: ut*, adulteria, stupra, probra sunt. *Ignominia est nata ex flagitio: & capitur sæpe pro conuitio*.

Exprobrare, *probro obijcere*. Improbrare, *idem*, Gallic. *reproucher*. Opprobrium, *idem est quod conuicium*.

Lib.5.ca.50 Præuaricari, *est quocunque modo à præscripto officij sui deflectere*. In iure Præuaricatio *est, cùm aut*

aut accusator latenter reum adiuuat, aut iudices corrupti alterum horum. Plinius, Arator, nisi incuruus præuaricatur. Plinius Iunior, Alioquin præuaricatio est transire dicenda.

Præpes, præpetis, id est, uelox. Præpete penna. In Raud.

Profusus actiuè, significat prodigum qui profundit: ut, Sui parcus, alieni profusus. Lib.1.ca.30

Pridie, & postridie, genitiuo iunguntur, & nonnunquam accusatiuo: ut pridie eius diei quo tuæ redditæ sunt mihi literæ ad te proficisci statueram, Gallic. le iour de deuant que ie receusse tes lettres, i'auoye deliberé d'aller uers toy. Pridie eius diei quo Romam ueni, febri laborare cœpi, Galli. le iour de deuant que i'arriuasse. Cum accusatiuo: ut, Pridie Nonas Iulias. Pridie, pertinet tam ad futurum, quàm ad præteritum, Vt, Pridie quàm has literas scripsi, tuas recepi. Pridie quàm Louanium petas, indicium facito. Inde Pridianus, Gallic. du iour de deuant. ut, pridiano cibo stomachus meus torquetur, Gallic. mon estomach est trauaillé de la uiande de hier. Non confertur ad tempus præsens: non rectè diceretur, adhuc ebrius est pridiana potatione. pro crastina. Lib.1.ca.10 & 33

Procul, apud quosdam casui seruit. Procul urbem. Lib.2.cap.11

Proximè, propius aduerbia, regunt accusatiuum sicut propè. ut proximè Hollandiam Brabantia est. Lib.2.cap.12

Proinde, ideo, uel potius, ideoq́; semper enim dependet à superiore sententia. Proinde mihi charus es, quòd literas amas. nō rectè dicitur. sed, Audio te delectari studijs, proinde mihi charus es. Lib. 2. ca.50

Prior, prius, primus, & primum differunt. Nomina Lib.2.c.13.et lib.3. cap.31

 referun

referuntur ad personam, aduerbia ad tempus. Quanquam uterque te iam olim amauimus, tamen ego te prior. Ad te prior scripsi, tu fac ut posterior scribas. non, prius uel posterius. Non prius desines ludere, quàm ego te uirga compescam. Hic malè diceretur prior: quia non sunt personæ, sed tempus. Eodem modo utimur cæteris comparatiuis, & superlatiuis, ultimus, ultimò &c.

Lib.3.ca.54 Præter, præterquàm, hoc differunt, quòd præter semper regit accusatiuum: Præterquàm, illum casum habet, quem habuit uerbum præcedens. Nulli rei auarus sum, præterquàm laudis, uel præter laudem.

Lib.3.ca.69 Propediem, breui, Gall. en brief. Spero nos propediem simul futuros, Gallic. I'spere en brief que nous serons ensemble. Fac te propediem ad nos recipias. Confido propediem barbariem extirpandam esse.

Ibidem Propemodùm, id est, propè, Gallic. presque. Adeò Ioannes eruditus est, ut propemodùm magistrum æquarit, id est, ut penè sit par magistro.

Lib.4.ca.43 Promontorium, locus in mari prominens: mons, aut simile aliquid.

Lib.4.ca.84 Primipilus, qui primipilatum gerit. Primipilaris, qui gessit.

Ibidem Proconsul, qui extraordinariè cum potestate consulari aliquò mittitur.

Ibidem Proprætor, qui cum autoritate prætoria aliquò mittitur, non qui pro prætore prouinciam tenet.

Ibidem. Proquæstor, qui quæstoria autoritate accepta mittitur.

Lib.4.ca.86 Priscus dicitur de priori ætate, qui sunt extra nostram

stram memoriam, ut prisci reges, prisca tempora, priscis se culis literati honori habebantur. Prisca ætas sapientes coluit, nostra bene nummatos colit.

Pristinus, *dicitur de rebus quæ sub nostram memoriam cadunt. ubi est pristinus ille amor quo me complectebaris? Recipe te ad nos, ut pristina consuetudine fruamur: id est, quæ prius inter nos fuit. Sed quando loquimur de rebus quæ non senescunt,* PRISTINUS *semper utendum est, non priscus. Pietas nunquam in pristinum statum redit... est, nisi Deus nos peculiariter respexerit.* Ibidem

Præclarus, idem quod clarus. *Clarißima uel præclarißima tua uirtus, ac modestia. Secundò bonus.* Cicero, O' *præclarum custodem ouium (ut aiunt) lupum: id est, probum, & bonum.* Præclarè *actum est.* Præclarè Vergilius *ait, id est, bene.* Lib. 4. cd. 92

Prudens feci, *id est, sciens, Gallic. ie l'ay faict a mon escient. nec habet laudẽ, nec uituperium.* Prudenter feci, *Gal. i'ay faict saigement: semper in laude est.* Imprudens feci, *id est, insciens, Gal. ie ne l'ay faict a mon escient. nec laudem, nec uituperium habet, nisi pro rerum qualitate, ut* PRUDENS. Imprudenter feci, *semper uituperium habet, Gall. i'ay faict follemẽt. Qui imprudens peccat, ueniam meretur: qui prudens, flagris dignus est. Eandem uim habẽt sciens & scienter, insciens & inscienter. Nunquàm sciens committam, ut te lædam.* Terentius, *Ne fortè imprudens faciam quod nolit, sciens cauebo.* Ignoranter, *rarißimè inuenitur, sed,* Per ignorantiam, *sicut* Per imprudentiam, *& inscientiam dicimus.* Lib. 4. cd. 49

Proteruus, *minori contumelia.* Procax, *maiori licentia* Lib. 4. cd. 105

centia. Petulans *maxima iniuria: hæc tria significant & libidinẽ, & contumeliam.* Procacitas, *Gal.effrontement,Est licẽtia turpiũ conuitiorũ,qua meretrices & scurræ utuntur.* Petulantia, *etiam est intemperantia linguæ, Gall insolence.Petulantißimè multa dixit inter pocula.*

Lib.4.c.107 & li.5.ca.31 Præcox, *maturus, ante tempus,Gall. meur deuant la saison. Solent enim (quantum experimento colligimus) crebræ pluuiæ præcoces fructus facere.Præcox ingenium, quod ante ætatem maturuit.* Præcoq[illegible], *a,um,* [illegible] *eodem accipitur.Præcoqua mala.*

In Raud. Prænomen. *Romani singuli habebant terna nomina: Prænomen, nomen, cognomen.* Nomen *quidem atque* cognomen *commne erat omnibus familiæ eiusdem: sed* prænomen, *proprium erat.* Agnomen *acceßit ex bene gestis rebus: ut, Aphricanus, Creticus, Caligula:sed usitatius dicitur cognomen.*

Lib.5. ca.68 Præripio, *uide in Rapio.*

In Raud. Pugil, *qui cæstibus pugnat.*

Ibidem. Puerpera, *est fœmina quæ recenter peperit: sed puerperium est tempus, seu partus ipse, Gall. le temps de la couche, gesine.*

In Raud. Punctum *dicitur, non punctus, est breuißima pars temporis.* Momentum, *est breue tempus. Punctum propriè in lineis est, Momentum in tempore. sed confunditur differentia.*

Lib.6.ca.47 Pulsare *est frequentibus ictibus percutere, sed propriè breui, & rotundo instrumento, ut pugno, calce, malleo, saxo, aut etiam mortario: quemadmodum uicinus Laurentij, qui uxorem mortario pulsauit, multò crebrioribus*

ictibus

ictibus, quàm ipsum mortarium. Dicitur autem à pello quod est ferio.

Pugillares, *caret singulari, significat tabellas ceras, siue ligneas, siue cuiuscunque materiæ, in quibus stylo scribimus.* Lib. 3. ca. 38

Pupillus, *qui caret parente, sed in ea tantùm ætate qua uiuit sub tutoribus.* Orphanus, *qui caret patre, & illius opem desiderat, cum sine eo male habeat. Græcum est.* Lib. 4. ca. 33

Q.

Quisque, *iungitur superlatiuis, non positiuis, aut comparatiuis.* Vergilius. Lib. 1. ca. 14

Optima quæque dies miseris mortalibus æui
Prima fugit. *Eruditißimus quisque Grammaticus hæc tradit. iungitur etiam nominibus numeralibus: ut, decimus quisque, millesimus quisque. Septimo quoque die repetendum nobis est quicquid tota hebdomada didicimus, id est, omni septimo die. Quinto quoque die ludendi nobis datur uenia,* Gallic. de cinq en cinq iours on nous donne congé de iouer. *Iungitur huic dictioni* QVOTVS, *ferè interrogatiuè: ut, quotusquisque hominum est, qui non magis lusibus quàm studio delectetur? quot sunt ex nobis.*

Quàm, *tantùm superlatiuis præponitur: ut, gratias habeo tibi quàm maximas. Sed cùm loquimur figuratè, hoc est, admiranter aut ironicè, iungitur etiam positiuis. Quàm pulchrè curasti quod cõmiseram.* Gal. O que tu as bien exploicté ce que ie t'auoie commis. *Quàm multi sunt qui magis commodi ratione, quàm amore amicos colunt.* Lib. 2. cap. 17 & 18

Lib. 1. ca. 17 Quàm, pro que Gallicè, comparatiuum sequitur. Charior mihi est quàm quem [illegible]fendam. Nequior es quàm cui fidem habeam, id est, credam. Iunior es quàm ut abs te docear, & similia. Quàm pro qu[illegible] positiuis iungitur, aut uerbis, aut aduerbijs. Tam te diligo quàm fratrem.

Lib. 2. ca. 20 & 37. & 19 Quòd causalis coniunctio est, qua Barbari sæpe abutuntur pro VT: sed ea est differentia: VT, significat causam finalem: QVOD, c[illegible]m eff[illegible]ientem: u[illegible] Parentes obiurgare liberos solent, non quod odio ha[illegible]nt, sed ut corrigant. Volui ad te scribere, non quòd q[illegible]quam esset, quòd te scire tua magni referret, sed ut intelligeres me tui semper memorem esse. Post ADEO, TANTVM, ITA, &c. semper sequitur VT, non QVOD, quod Barbari non obseruant. Pro VT, potest poni QVO: pro QVOD, poni potest QVIA, nisi quòd QVOD, tam indicatiuo quàm subiunctiuo iungitur: QVIA, tantùm indicatiuis, ut opinor.

Lib. 2. ca. 13 Quidem, capitur primò pro coniunctione distinguente res uarias: ut, Ego quidem Rhetorica magis delector, tu uerò Logica, hic autem Grammatica. Secundò pro exceptione illius quod affirmas: ut, Si negligenter egeris, me quidem summo dolore afficies, sed te ipsum perpetuò perdideris. Tertiò pro coniunctione encletica, id est, causa ornatus: aut pro certè: ut, Petre quid tibi istic negotij est? Gallic. quel affaire as tu icy? Nihil quidem mihi hîc negotij. Vltimò iungitur NE, sed interiecta semper una dictione, & hoc cùm aliquid uehementer negare cupientes, id quod minus quoque est negamus.

Vt,

Vt, cupientes negare nos aliquem Romæ pulsasse, nos Romæ fuisse negemus. Tu'ne illum Romæ pulsasti? Ne fui quidem Romæ. Tu'ne huius es flagitij autor? Ne conscius quidem fui. Interdum una tantùm pars negatur, & altera negata intelligitur, ut in exemplis prædictis. Interdum utraque exprimitur: ut, Non solùm homines non times, sed ne Deum quidem uereris. Non solùm non scribis quicquam, sed ne significas quidem.

Quæstor, qui curam agit. Quæstorius, qui quæstor fuit. Lib.1.cap.6

Quippe, vtpote, quoniam, coniunctiones causales, sic differunt: Quippe, potest habere suum proprium uerbum: Vtpote, non habet uerbum nisi intercedente QVI, uel CVM: aut certè iungitur adiectiuis sine uerbo. Exempla de QVIPPE, primò cum suo uerbo, Honestior est mors, quàm uita sine amico: quippe qui amicitiæ expers uiuit, feræ propior est quàm homini. Sine proprio uerbo: Scio te omnia amicißimè curaturum, quippe cui amicorum negotia non aliter curæ esse solent quàm propria. De VTPOTE exempla cum QVI: Pueri nisi uirga arceantur, ad omnes ineptias prolabuntur, utpote quos natura ad uitia quàm ad uirtutes pronior impellit. Cum CVM: Plinius, Vtpote cum quidam annuo & biennij spacio durauerit. Cum adiectiuis sic, Semper te mihi colendū statui, utpote uirum tum literatum, tum probum. Lib.2.ca.27

Quoniam, hoc habet priuilegij quòd potest causam præponere toti orationi. Quoniam unum esse quoties libet, non licet, cura frequentius ad me scribas. Lib.2.ca.27

Quatenus, quando, quandoquidem, idem significant Lib.2.ca.42

ficant, id est, quoniam. Sed quatenus ita accipitur duntaxat apud seculum Quintiliani quod incipit à Liuio, Vergilio, Horatio. Nam Cicero utitur pro inquantum: Sicut eatenus, pro intantum.

Lib. 1. ca. 45 Quin, *primò ut non. Non potui committere in tanta tabellariorum facultate, quin ad te scriberem. Secundò, quinetiam: ut, Petre ego tibi omnibus in rebus adero, quin patrem meum spero non defuturum. Tertiò, cur non. Quin huius nequißimi conuictum fug[illegible] aut [illegible]micum [illegible]tare desinis esse?*

Lib. 2. ca. 40 Quoties *pro quando posuit Quintilianus.*

Lib. 3. cap. 12 Quæstus, *quod habet in datiuo & ablatiuo quæstubus per u, significat querelam, à queror uel conqueror. Quæstus quando habet quæstibus per i, significat lucrum nummarium, Gallicè, gaing, acquest: à supino quæstum per syncopen.*

Lib. 3. ca. 16 Quisquis, & quicunque *idem significant: Nisi quòd quicunque non semper requirit suum uerbum: ut, Sat erit quocunque modo tentasse.*

Ibidem Quidquid, *uel sic, quicquid: substatiuum est. Quidquid uirtutis, quicquid gaudiorum.*

Ibidem Quodcunque, *adiectiuum est: ut, quodcunque telum, quodcunque donum, &c.*

Similiter differunt quod & quid.

Lib. 1. cap. 13 & li. 3. ca. 16 Quid, *primò in quo: ut, Quid te læsi? Quid de te male merui? id est, in quo. Secundò, cur. Quid tristis es? id est, cur. Simili modo capitur Nihil, id est, in nullo, uel ob*

Lib. 3. ca. 16 & 63 *nihil. Nihil me læsisti.*

Quidam, *unum certum hominem significat. Vocat*

cat te quidam, non aliquis. Quisquam, quispiam, aliquis, *significant unum quemlibet*, Gallic. quelcun. *Veniat huc quispiam, uel aliquis uestrum, non quidam uestrum.* Quisquis, amat orationem interrogatiuam, aut negatiuam. *Num debeo tibi quicquam?* Non reperies quenquam. *Eiusdem ferè naturæ est Vllus.*

Quotannis, *id est, singulis annis, uel de anno in annum.* Non autem *usitatè dicitur, quot diebus, quot horis, quot mensibus, pro, singulis horis, diebus, mensibus.* Lib. 6. ca. 64

Quilibet, *non uniuersale, sed particulare est. Quintilianus, Quandiu quilibet unus ex ciuibus superfuerit, id est, unus aliquis, quicunque sit ille. Voca quemlibet, id est, unum quem uis.* In Raud.

Qui, *quum est ablatiui casus, duobus tantùm modis ponitur: Aut cum præpositione postposita* CVM: *ut, Qui cum loquitur Petrus? Nemo est qui cum uiuere malim quàm tecum, id est, cum quo. Aut interrogat, quod exponitur per quomodo, Qui potuit dißimulare?* In Raud.

Quadruplator, *est qui ex delatione, quartam partem bonorum damnati expectat.* In Raud.

R.

Rationem habere, *cum genitiuo significat respectum habere. Hactenus honestatis rationem habui, nunc commodi habenda est ratio. Habe famæ tuæ, habe salutis rationem*, Gallic. *ayes regard a ta renommée & a ton salut. Et hoc modo capitur semper in bonum.* Rationem habere, *cum præpositione* CVM, *significat habere commercium. Quando hominum fides periit, cum solis literis* Lib. 5. ca. 18

ratio

rationem (id est, commercium) habebo. Cum nemine, nisi cum Deo rationem habe, qui solus fallit neminem, Gallic. n'ayes affaire que auec Dieu. Ratio constat, id est, *facilè ratio ostensa est, aut posse ostendi apparet. Plinius, Mihi & tentandi aliquid & quiescendi illo autore, ratio constat.*

Lib. 5. ca. 83 Rapere, *primò auferre.* Inde rapina. Secundò *uitiare, etiam si non auferat uirginem, Gall. uioler, prendre a force. Seneca, Rapta, raptorem aut mortem, aut dotatas nuptias optet.*

Lib. 5. ca. 68 Præripere, *est eripere, Gallic. emporter, sed in suos usus. Præripuit illi palmam, gloriam, laudem. Præripere interdum significat antè capere, sed ferè in paßiuo. Immatura morte præreptus. Mane illi surgendum censeo, qui tibi partes præripiat tuas: de priori significato exemplum.* Eripere, *idem significat, sed nō in suos usus. Cicero. Eripuisti mihi omnes bene uiuendi facultates. Eripuit illi uitam. Eripere cum ablatiuo significat liberare, Vergilius, Eripe me his inuicte malis.*

Lib. 1. cap. 5 Recaluaster, *Gall. chauue.*

Lib. 1. ca. 34 Repetundarum & repetundis, *tantùm dicitur: nec habet plures casus. Accusatus est repetundarum, supple pecuniarum, uel de repetundis pecunijs, aut intellige quascunque res pretiosas. Competit in eos hæc actio qui in magistratu gesto eripuerunt pecuniam, aut alia.*

Lib. 2. cap. 1 Refert & interest *impersonalia, iunguntur ablatiuis his, mea, tua, sua, nostra, uestra, cuia. Cæteris in genitiuo. Adduntur nomina mensuræ in genitiuo hæc, tanti,*

quanti

quanti, magni, parui. Cætera aduerbialiter iunguntur, Cuiæ refert de hoc pronuntiare? Mea, uel Petri. Quanti tua refert? Gall. Combien y as tu d'interest? Mea magni refert quibus adolescens assuescat moribus. Plurimum interest omnium cuiusmodi sit princeps.

Relatiuum *nonnunquam dißidet à suo antecedente, sed conuenit cum substantiuo sequenti in genere & in numero. Est locus in carcere quod Tullianum appellatur. Omnes barbari (quæ maxima hominum turba est) literas rident. Item relatiuo nonnunquam respondet dictio, cum debeat respondere sequenti substantiuo. Vergilius, At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo, pro Iulus. Scipio cui Africano fuit cognomen.* Lib. 3. ca. 19 Ibidem, ca. 2

Relatiuum *nonnunquam causa uenustatis conuenit cum antecedente in casu: Sed hoc modo ferè præcedit relatiuum antecedens: ut, Quas ad me dedisti literas, fuêre suauißimæ. Quem mihi cõmendasti hominem, fratris loco erit, hominem pro homo. Poëtæ relatiuum postponunt. Vergilius, Vrbem quam statuo, uestra est.* Ibidem

Refero tibi, *id est, narro tibi. Referam tibi euentum meum, Gallic. ie te racompteray ce qui m'est aduenu. Secundò, Retulit mihi literas tuas, id est, pertulit, Gall. il m'a apporté tes lettres. Tertiò,* Refero ad te de his rebus, *id est, pono in consultatione, Gallic. ie demande ton conseil sur ces affaires. De grauibus causis ad magistrum referte, id est, magistrum consulite.* Lib. 3. cap. 38

Refero tibi acceptum, *id est, fateor me abs te recepisse. Et capitur tum in bonum, tum in malum. Si quid in me uirtutis, si quid literarum, &c. tibi debeo, tibi acceptum* Lib. 5. ca. 100

ceptum refero. Omnia mala in quibus iam olim hæreo, tibi accepta refero.

Ibidem Retuli expensum, *id est, rationem de impensis confeci, uel exhibui: ut, œconomus euangelicus expensum iubetur referre, Gallicè, rendre compte, ou faire compte de la despence.*

Lib. 5. cap. 2 Reperire, *est casu offendere non quæsitum. Vt, reperi Petrum hodie in foro, i'ay trouué d'auenture: id est, offendi, uel obuium habui. Res multùm diuq; quæsitæ, sæpe ubi quæri desierint, ultrò reperiuntur.*

Lib. 6. cap. 5 Repere, *notum.* Reptare, *sæpe accipitur pro lentè & tardè ire, ut qui spatiantur in hortis. Plinius, Frequentior currentibus, quàm reptantibus lapsus est. Horatius, Et syluas inter reptare salubres.*

Lib. 6. ca. 20 Regionatim, *per singulas regiones:* Oppidatim, *per singula oppida:* Prouinciatim, *per singulas prouincias.*

Lib. 6. ca. 20 Summatim, *id est, in summa, uel per summas.*

Lib. 6. ca. 23 Rescifcere, *est rem postquàm gesta est scire, quam nesciebas cùm gereretur, Gallic. estre aduerti, sçauoir puis apres. Si magister resciuerit, uterque uapulabimus. Resciuit omnem rem, il a esté aduerti de tout.*

Lib. 6. ca. 42 Restibulus ager, *qui singulis annis seritur. Cui contrarius est* noualis.

In Raud. Reus *est, non qui nocens, sed qui accusatus, atque in iudicium uocatus. Vnde, &* actor & reus *uocantur in iure, pro accusatore & accusato, etiam si sit innocens. Inde* reatus.

Lib. 5. ca. 63 Refigere, *est quod fixum est educere, Gall. arracher quelque*

quelque chose fischée. Horatius, *Quamuis clypeo Troiana refixo Tempora testatus.* Pythagoras *enim in templo clypeum fixum muro columnæ, detraxit, dicens se illum illic fixisse olim cum anima sua habitaret in* Euphorbo, *tempore belli Troiani.* Et Cicero *legitur tabulas Clodiacas refixisse, id est, fixas eduxisse uel detraxisse.*

Retegere, *est aperire quod tectum erat*, Gallicè, *descouurir.Caue retegas quæ nobiscum gesta sunt.Iuuenalis.Sibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.* Lib.5.ca.63

Retexo, *xis, xere, quod textum est dissoluo*, Gallic. *faire ce qui est tissu. Quid facias? hic homo est, non potest retexi,aut recudi*, Gallic. *il est tel, on ne le sçauroit refaire ou reforger.* Ibidem

Recludo, Gallic. *ouurir.quod clausum erat aperio.* Domum *reuertens, arcam meam reclusam reperi, furtum suspicabar.* Lib.5.ca.63

Reuelare, *est tollere uelum.* Ibidem

Resigno, *quod signatum est relaxo uel patefacio.* In lib.de reci proc.cap.5

Reciprocum *dicitur quod eò redit unde prodijt. Spiritus reciprocatur cùm rursum resorbetur: Et unda à litore excussa,rursus litus alluens,reciprocari dicitur. Et horæ reciprocantur, cùm expleto legitimo cursu, rursus ad pristinum ordinem redeunt. Haud aliter pronomina reciproca ad id unde prodierant reuocantur.*

Duo sunt pronomina reciproca: Alterum primitiuũ, quod uocant. Sui, *sibi, se, à se,generis omnis,& utriusque numeri. alterum possessiuum,* Suus, *sua,suum. Reciproco pronomine nunquam Latinè utimur, nisi aliquod* Ibidem

præcesse

præcesserit nomen in eadem oratione aut altera unita per copulam, ad quod referatur. Nam, Vis patrem suum, Pone ad pedes suos, Dedit sibi, &c. pro illius, eius, & ei, barbarè dicuntur. Dixi, aut altera unita per copulam: Nam obsecrauit me ut se adiuuarem: Petijt me ut suo filio opitularer: Latinè dicitur. Sed si tollas copulam, barbarißimum erit. Vt, Petrum semper amaui, filio suo non tam bene cupio: non Latinè dicitur.

Ibidem *Error uulgi utentis uel potius abutentis* SVI *pro* EIVS & ILLIVS, *partim inde profectus est, quòd nonnulli autores his abusi uideantur: partim quòd ita obscurè usi sint, ut minus periti nequeant perspicere, quod fiat reciprocatio. Interdum tamen Latinè pro* SVI & SVVS, *licet uti* IPSIVS, EIVS, *uel* ILLIVS, *& maximè amphibologiæ uitandæ caussa: nonnunquam uarietatis aut ornatus gratia. Omnes optant quod sibi utile est, tibi, ipsi. ille repetit quod suum siue ipsius est. Hæc indifferentia sæpe fit interuentu præpositionis, sed crebrius per* IPSE *quàm* IS. *Quintilianus. Quanquàm aliqui reperiuntur, qui ne id quidem quod in ipsos recidere posset, euitent.*

In lib.de reci proc.cap.8 *Hæc autem præpositio* INTER, *id habet peculiare, ut si antecesserit genitiuus, datiuus, aut ablatiuus, semper liceat uti* IPSE & SVI. *Si præcesserit accusatiuus, aut nominatiuus, reciprocum postulat. Cicero. Nec mihi cæterorum iudicio uidetur solum, sed etiã ipsorum inter ipsos consensu. id de genitiuo exemplum est, Nunc de datiuo. Quintilianus, Circa quam inexplicabilis & Grammaticis inter ipsos & Philosophis pugna est. De ablati*

ablatiuo, idem. Nam in magnis quoq; autoribus incidunt uitiosa aliqua, & à doctis inter ipsos etiã mutuò reprehensa. Exempla de nominatiuo, & accusatiuo. Cicero, Quòd inter se omnes partes quodam lepore cõsentiunt: non, inter ipsas. Idem, Damonem & Pythiam Pythagoreos ferunt hoc inter se fuisse animo: non, inter ipsos. Id quod dictum est de primitiuo, itidem fit in possesiuo SVVS. Tamen hic nonnulla differentia est. eam uide.

Si substantiuum reciproci SVVS, respicit ad suppositum uerbi, id est, nominatiuum, qui præcedit uerbum: tum elegantius utimur SVVS quàm IPSE, aut EIVS: miseretur nostri Deus propter suam clementiam. Inclamat me ante domum sua, m, potius quàm eius. Si substantiuum respicit ad oppositum uerbi, id est, obliquum, qui sequitur uerbum, tum præstat uti IPSE, aut IS quàm SVVS. ut, eieci columbam è nido ipsius. Alloquutus sum Petrum ante domum eius: potius, quàm suã. Tamen nec ratio, nec autoritas uetat contrarium fieri. Si tamen apposito adiũgatur adiectiuum aut uerbum, ad quod fiat reciprocatio, SVVS utendum est, non IPSIVS. Video columbam tristem in periculo pullorum suorum.

Suus, possesiuum non semper reciprocè accipitur, sed interdũ pro proprius: ut, suus cuiq; mos est, sua cuique sententia. Trahit sua quenq; uoluptas. Phœbo sua semper apud me Munera sunt. Sua cuiq; reddenda sunt. Viuit cum suis. Iuuentus est inter suos, &c. In lib. de re cip. 4. ca. 12.

Rhetor, qui profitetur Rhetoricam artem, sicut & grammaticus, &c. Orator, qui causam agit in Lib. 4. ca. 81.

concione, aut in iudicijs, qualis fuit Cicero noster. De- clamator, *qui aut in scholis, aut secum, fictam caussam agit, ut possit ueram rectius agere.* Declamare, *est exercere se in orando fictè. Inde declamationes Quintiliani.*

Lib.1.cap.5. Ridiculus, *a, um, adiectiuum, non substantiuum. Res ridicula, id est, digna propter quam rideatur.* Iuue. *Nil habet infelix paupertas durius in se, Quàm quòd ridiculos homines facit.*

In Raud. Ripa, *est extremitas terræ, quam aqua flum[illegible]um, torrentium, riuorumq́ alluit. Et potest esse alta.* L[illegible]s, *est maris.*

Lib.1.ca.6. Rosarium, *uel rosetum pro eodem, locus rosis consitus. Gal. ung iardin plein de rosiers.*

Lib.2.c.56. Rursus, *iterum, uel è contrario. Olim te oraui, rursum te oro. Improba muliere nihil nocentius: rursum proba nihil lenius.*

Lib.4.ca.7. Rumor, & fama *idem significant, scilicet aliquos sermones in populo incerto autore, de re noua. Fama tamen interdum inueterata est, ut Ausonius: Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem. Rumor Latinum est. Fama, è Græco ductum.*

S

Lib.2.ca.27. Sanè, *id est, certè, affirmat. Ita sanè est. Secundò ualde. ut, Vir sanè literatus, id est, ualde. Adolescens sanè nobilis. Tertiò permissiuè accipitur. Sit sanè ita ut ais. Sim sanè malè de te meritus, id est, esto. sit ita ut uis.*

Lib.4.c.49. Sarcina, *res simul compositæ. Gal. paquet. ut qui iter*

iter faciũt, sarcinas portant. Qui in aliam domum immigrant, sarcinas componunt.

Saltus, est sylua inuia, nec uiatori peruia, in qua pecudes [illegible] solent. Sylua, generalius est nomen, & solet esse cædua. Lucus, non cæduus, id est, qui non cæditur, aut succiditur, sed est consecratus alicui deo, aut funeri. Lucus Martis, Lucus Dianæ. Solebat enim apud ueteres esse magna religio lucorum, quod & Iudæis uetitum erat. Nemora, [illegible] tatis gratia comparata sunt, [illegible] uoluptatum, ut fontium, umbraculorum, aut si[illegible]. Lib.4.c.56.

Saluber uel Salubris dicitur qui præbet sanitatem. Aër saluber, Gall. air sain. Potus salubris. Sonus saluber. Vinum male habentibus salubre non est, sanis saluberrimum. Sed Sanus, qui accipit & tenet sanitatem. Sanus homo. Sana mens. Sanum corpus. Dicitur tamen salubre corpus, bonæ ualetudinis, non homo saluber. Lib.4.ca.85.

Satiare ad omnes sensus attinet, & transfertur sæpe ad animum. Saturare, ad gustum tantùm pertinet. Lib.5.c.78.

Salio, salis, salire, est saltum facere, Gal. saulter, fretiller. Et cicada salit, Catus salit. Tamẽ inuenitur pro salto. Saltare, ducere choros, Gall. danser. Ouidius: Si uox est, canta: si mollia brachia, salta.
Inde saltatio, & saltatus. Chorea, Gal. danse. Nem saltus à salio significat aliud. Gall. ung sault. Lib.5.ca.103.

Salue, dicitur tam aduenıẽtibus, quàm quos relinquimus. Salue pater, saluum te aduenisse gaudeo. Gal. ie suis ioyeux de ce que tu es arriué sain & saune. Salutamus Lib.6.c.30.

etiam in fine epistolarum.

In Raud. Scaber, bra, brum, id est, sor[illegible]dum, etiam si non sit asperum contactu. dentes, ungues sordidos, scabros dicimus.

In eundem. Scorpius scorpij, & scorpio scorpionis: utrunq; inuenitur: ut pauo & pauus.

Lib.5.ca.51. Sciscitari, percontari, Gal. enquerir. Sciscitare ex patre quomodo se habeat, Gal. enquiers toy de ton pere comment il se porte.

Lib.4.ca.51. Scurra, Gal. ung plaisanteur, qui captat ris[illegible] ab audientibus, non salua dignitate personæ. Ceulx qui di[illegible]t mots pour rire affin d'auoir la repeue franche, scurræ di[illegible]cuntur. Inde scurrari scurram agere.

Lib.2.c.60. Scilicet & videlicet, significant certè: sed frequẽter cum quadam amaritudine & irrisione usurpantur. Id patri curæ est scilicet. Gal. il est bon assçauoir que mon pere s'en soucie. Tu alios docebis scilicet, qui ipse docẽdus es. Secundò capitur affirmatiuè, Petre, tu ne cras rediturus es huc? Scilicet, Gal. bien le saches, ouy. Tertiò, cùm enumeratis multis cõfusè, definimus per SCILICET. Quatuor sunt uirtutes cardinales, scilicet Iustitia, &c. Sed hic modus uix apud doctos reperitur.

Lib.3.ca.13. Scalæ scalarum, tantum pluraliter dicũtur, licet quidam singularem usurpent.

Lib.1.cap.8. Sculptile, quod sculptum est, Gal. chose entaillée. Statua sculptilis, Gal. une statue entaillée.

Lib.1.ca.30. Scitus, sciens, Gal. sçauant, actiuè significat. Scitè respondet, Gal. il respond sçauamment. Secundò scitus, bellus, Gal. ioly. Terentius: Scitus puer natus est Pamphilo.

philo. Scitè, id est, pulchrè. Scitè tu quidem pingis, sed charta tua perfluit.

Seminarium, & semen idem sunt. Lib.1.cap.5.

Sector, qui accusat alium, & ex damnatione eius expectat dimidiam partem bonorum eius. Lib.1.cap.2.

Sectile, quod natura dissectum est, Gall. chose fendue, ut, Sectile porrum. Lib.1.cap.8.

Secundum præpositio, primò significat post. Cicero: Proximè autem secundum deos, homines hominibus maximè utiles esse possunt. Secundò, iuxta. Petrus secundum aurem uulneratus est, id est, iuxta aurem. Tertiò, pro: ut, secundum me iudica, id est, pro me. Quartò, in: Secundum quietem, id est, in quiete somni. Dicitur etiam secundum Platonem, id est, ex sententia Platonis. Lib.2.c.48.

Senes, qui multos habent annos. Veteres, qui priores & ante nos ætate fuerunt, licet non attigerint senium. Antiqui, utrique dicuntur, sed magis ueteres quàm senes. Veteres autores, id est, prisci, nō senes uel antiqui duces. Senibus deferendum est, uel antiquis, non ueteribus. Tamen uetulus pro sene uidetur posse accipi. Senium, senecta, senectus idem significant, nisi quòd senium pro tristitia usurpatur: En pallor, senium. Lib.4.ca.5.

Sementis, est satio uel seminatio ipsa, non semen. Vt sementem feceris, ita & metes, Gal. selon que tu auras semè, tu recuilleras. Seges, est eorum seminum ex quibus conficitur panis, nondum demessa. Capitur à poëtis interdum pro terra subacta. Gal. terre labourable. Fruges, uide loco suo. Lib.4.c.24.

Lib.4.c.63. Seditio, *tumultus populi*: Gallicè, commotion de peuple.

Lib.4.c.84. Senator, *qui aut est senator, aut fuit. Nam* Senatorius *non dicitur nisi possessiuè: ut senatoria dignitas, senatoria domus.*

Lib.4.c.107. Serò, *post tempus*, Gallicè trop tard: *Serò pultem coxeris ægro uita defuncto. Serò consulis quid fieri oporteat re iam peracta. Seneca, Sera parsimonia in fundo,* Gal. *Espargner est trop tard, quand on est au fond. Secundò tardè*: Gallicè, tard, Serotinus, *id est, uespertinus (ut quidam uolunt (Hora serotina. Aut serotinũ,* Gal. *tardif. Serotinæ uuæ, serotinæ ficus, serotinæ fruges, id est quæ tardius maturescunt quàm legitimo tempore.* Præcoces, *uide loco suo.*

Lib.5.ca.6. Sedet, *homo solus, & simia ex terrestribus. Aues sedent in alto, ut in culmine tecti, in arbore, in capite hominis, &c. Sedet quod quadrat, & sedet quod fixum est animo.*

Lib.5.ca.6. Sententiam dicere, *est consiliarij. Dic sententiam tuam,* Gal. *dis en ton aduis. Sententiam dicere, nonnunquam est ferre sententiam: Iniquissimam dixit uel tulit in eum sententiam.* Dicere leges, *uel ius, est iudicis.* Ferre legem, *est ad populum deferre.*

Lib.5.c.48. Seuum, *siue* Sebum, *pingue durum*, Gallicè, suif. *Vnde candelæ sebaceæ.*

In Raud. Seriosus *non dicitur, sed serius, a, um: id est grauis, seuerus,* Gal. *chose graue. Sed tamen amoto quæramus seria ludo.*

Lib.1.cap.5. Siliquastrum, *est siliqua syluestris, ut sterilium auenarum*

narum. Siliqua, *est tunica hordei, uel nomen arboris.*

Siquidem, *una dictio, prima breui, idem quod nan=* Lib.1.ca.25.
que: ut, Qui præceptores non colit, planè ineptus est: plus enim illis debemus quàm parentibus: siquidem ab his ui=uere accepimus, ab illis bene uiuere. SI QVIDEM, *duæ dictiones interdum sunt: ut, Pulcherrimum tibi ingenium natura contulit, si quidem tu excoleres.*

Sin, *idem ualet quod* Si, *nisi quòd semper in secun=* Lib.1.ca.12
da parte ponitur: Si in priore, Si literis studiosè incum= & li.2.c.26
bas, maximam tibi gloriam comparabis: sin inertiæ uaca=re[illegible]ha lis, id senties posterius. Imperiti utuntur SIN AV-TEM, *pro* SI NON, *sed barbarè. Sin minus, sin aliter dicendum est: non, sin autem.*

Simul, *geminatum, uidetur significare quod* ET *ge=* Lib.2.ca.32.
minatum: ut, Frequenter ad me scribe, simul ut, quæ est in te dicendi facultatem exercitatione augeas, simul ut meum tui desyderium leues. VNÀ, *rarò hoc modo in=uenitur, nec* PARITER *quidem.*

Sicubi, *id est, si alicubi, duo uerba postulat. Sicubi* Lib.5.c.27.
te hodie offendero, non euades, Galli. si ie te trouue quel=que part ce iourdhuy.

Sicunde, *id est, si alicunde, duo uerba postulat, ut* Ibidem.
sicubi.

Sinus, *est intra complexum brachiorũ & pectoris,* Lib.4.c.37.
Gal. le sein. Absconde in sinu, Gal. cache le en ton sein. In tuum sinum inspue, & facilè alijs exprobrare desines.

Gremium, *Gal.* giron. Vide loco suo.

Signa, *præter uulgarem significationem, significat* Lib.4.c.135.
opera fusilia, aut sculptilia, aut huiusmodi, ad effigiẽ ani=

malium fabricata, Gal. medailles, images.

Lib.5.ca.6. Sisto, primò, facio stare. Siste gradum, Gal. arreste & li.3.c.31. toy. siste lacrymas. siste fugã. Secundò repræsento ut maneat. Siste illum iudicio, Gal. presentes le à iustice. Iussit eum in iudicio sisti. Inde stator, statoris, dicitur nuntius cõsulis, Gal. sergent, ou fourrier, aut similis persona. Statorem etiam Iouem uocamus, à sistendo: quia Romulum orantẽm ut fugam suorũ sisteret, adiuuit. Habet sisto statum in supino, ut sto steti statum.

Ibi lem. Sîdo, is, ere, prima longa, tendere deorsum, Gal. deualler, aller au fond. Oua plena sîdunt in aquis, Gal. descendent. Aues sîdunt cum ad sedendum in arbore, deuolant. Homo subsîdit, Gal. s'aßiet. Sido tertiæ coniugationis est, & mutuatur præteritum à sedeo. habent etiam sedi, subsîdo, desido, resido, subsedi, desedi, resedi.

Lib.9.ca.25. Situs, significat primò qualitatem loci, Gal. la situation. Secundò pædorem, id est, sordes & illuuiem, quæ est in locis opacis, ut in carceribus & penarijs. Transfertur ad animum & ingenium, quod dicitur sibi quendam contrahere situm solitudine & otio.

In Raud. Simultas, est mutuum odium: sicut amicitia, mutua beneuolentia. Nam odium potest esse unius hominis. Rancor, non est Latinum, neque Græcum, neque Hebræum sed Raudense.

Lib.1,cap.8. Solutilis, est quod facilè soluitur: ut, nauis solutilis, quæ non est fideliter compacta.

Lib.1,ca.20. Somnus, Composita huius uerbi quædã sunt secundæ declinationis, quædã tertiæ. Semisomnus, frequentius muenitur. Semisomnus, qui non perfectè dormit, Gal. demy

demy endormy. quales sunt recens experrecti, Insomnis *tertiæ declinationis di[illegible]mus, peruigil, Gal. ueillant. Totam penè noctem insomnem egi, id est, sine somno.*

Socius *socio est : non comes comiti, sed duci. Socius plerunque est in rebus serijs, & fortunæ subiectis. Turpe est te illi in prosperis adfuisse socium, & in afflictis deserere. Socius studiorum. Sodalis, plerunque est in rebus leuioribus, in conuiuijs, in lusibus, &c.* Lib.4.ca.38.

Solatium, *ipsa con[illegible]atio*, Gall. *soulas, sed in rebus ips[illegible]st. Solati[illegible] est miseris, socium habere miseriæ. S[illegible]amen idem est, sed magis apud poëtas tritum. [illegible]onsolatio fit uerbis. Qui se in miseriam mittit, ipse se consoletur necesse est. Ipse me consolor, Gal. ie me console.* Lib.4.c.77.

Solstitium, *est quum sol in centro stat, id est, neque ascendit neque descendit in Zodiaco.* Lib.5.ca.6.

Solicito te, *id est, metũ, spem' ue tibi ostendo, ut solicitare plebem. Vel inquieto, & curam inijcio.* Lib.5.c.75.

Spectaculum, *quod spectatur, ut ludum funambuli, aut ioculatorium, spectaculum dicimus. Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit. Secundò ipsa spectatio. Filius præsente matre trucidatur, ô acerbum spectaculum. Tertiò locus unde spectatur: Sedebat in spectaculo, & de spectaculo decidit.* Lib.4.c.16. & 69.

Spero & confido, *tam de præsenti & præterito, quàm de futuro. Quæ mea sit sententia, spero te intelligere, id est, credo. Confidimus rem nostram tibi curæ esse. Confido fore, ut te de me bene meritum esse non pœniteat. Cætera nota sunt.* Lib.5.c.47.

Sphæra, undique rotunda: Gallicè, une boulle, ou toute chose ronde.

In Raud. Specula, *est locus unde fiunt excubiæ, ne hostes ueniant, Gal. le beffroy, leschauguette.*

In Raud. Sperma *Græcum, nihil aliud est quàm semen Latinum, De semine, Græcè de spermate, Abraham.*

Lib.1.cap.8. Structilis, *hoc est, quod constructum est multis lapidibus. Structiles columnæ.*

Lib.4.c.29. Strepitus, *primò signifi[illegible] sonum qui fit ex collisione multarum rerum, & ex confusione uocum in [illegible]m, seu pedum ambulantium: ut in exercitu. Secundò c[illegible]tur pro fastu, & pompa diuitiarum: à strepitu comitantium.*

Ibidem. Stridor, *est acrior & quasi sibilans collisio: Vt canes dicuntur stridere, Gal. gronder. Et stridor dentium.*

Lib.4.c.49. Strues, *est propriè aceruus lignorum.*

Ibidem. Strages, *est multitudo cadauerum interfectorum humi iacentium.*

Lib.4.c.113. Stultus, *qui improuidus & imprudens est. Multi sapientes stultè agunt. ergo non à natura est stultitia.*

Ibidem. Stolidus, *Gal. morne, niès, qui proximè accedit ad naturam brutorum.* Fatuus, *qui nihil sapit, folastre, innocent: uidetur esse à natura. Cibi fatui, qui non sapiunt.*

Lib.5.ca.6. Stare, *est fluuij cùm stagnat, Solis cùm in centro est, Iuris cùm clausum est forum. Aues item in aëre non uolantes, stant. Homo stat. pisces stant in aquis cùm pendent immobiles. Præterea omnia erecta stant, crines, arbores, &c.*

Stella, *Gal. une estoille, singularis est.* Sydus,*idem significat, sed interdum pro signo compacto ex multis stellis: ut, Aries, Taurus, &c. Inde sydus hybernum, id est, signum hybernum.* Lib.5.ca.22.

Stuprum, *est omnis coitus lege uetitus, cum nupta, cum cognatis, cum uestalibus.* Adulterium, *est cum nupta. Igitur omne adulterium est stuprum: sed non è diuerso.* Lib.6.c.45.

Stragulum, *uel stragula, uestis est, quicquid insternitur uel lecto, uel equo, uel alij rei. Gal. couuerture ou parement, & tapis. Quod in festis ante altare sternũt in pauimento, stragulum ritè uocabimus.* Lib.6.c.46.

Sternere, *deijcere est. Gal. estẽdre sur quelque chose, & huius uerbi significatum inuertitur. Sternimus ramos humi. Sternimus uestem lecto. Tamẽ frequẽtius dicitur: sterne humum floribus, ramis. Sterne equum stragulo. Sterne mensam mappis, Sterne equum tapetis.* Ibidem.

Strophium, *est panniculus delicatus ad tergendas nares, Gal. ung mouchoir. Cicero reticulum uocat.* In Raud.

Stipendiarij, *qui principi aut Reipublicæ stipendia soluunt. Gallicè, uillains, ou roturiers qui payent taille.* Lib.1.ca.6.

Surdaster, *diminutiuum à surdus. Gal. sourdault.* Lib.1.cap.5.

Sutilis, *id est, consutus, Sutilis cymba.* Lib.1.cap.8.

Supina *in tum, si addatur* IRE *uel* IRI, *futurum significant, cum quodã motu præsenti:* IRE, *actiuè,* IRI, *passiuè: ut, uideo operam in te meam perditum iri, Gal. ie uoy que la peine que ie prens pour toy se perdra. Scio magistrum rescitum ire, Gal. ie scay que le maistre le scaura.* Lib.1.ca.27.

Supina

Lib.1.ca.29. Supina, *in tu, à uerbis paßiuis oriuntur, ſicut illa ab actiuis, nec ſignificant motum de loco, uel actum, ut barbari uolunt, Venio lectu, à legendo: ſed paßiuè ſignificant, & iunguntur adiectiuis tantùm. Dignum auditu. Miſerabile uiſu. Abſurdum relatu. Difficile creditu, id eſt, ad credendum, uel ut credatur, &c.*

Lib.2.c.50. Subinde, *Primò inde, uel deinde, ſtatim. Si negabit, ſubinde illi teſtes proferto. Secundò identidem, id eſt, frequenter, cum quodam interuallo. Gallicè par fois: ut Lupus cum canibus inſectantibus premitur, ſubinde reſpicit.* Identidem, *pro eodem capitur. Quid tam ſubinde uultum mutas? id eſt, quid nunc hilarem uultum, nunc triſtem oſtendis? ſubinde loquelam mutat, uel identidem, qui nunc Græcè, nunc Latinè, nunc Gallicè, nunc Teutonicè loquitur. Politè ſcribere cupientem, neceſſe eſt calamum identidem uel ſubinde reparare. Gall. il fault que cil qui deſire bien eſcripre, change de plume de fois a autre. Galli gallinacei inter bibendum identidem, uel ſubinde ſuſpiciunt, Gallicè, les coqs en beuuant regardent ſouuēt uers hault.*

Lib.2.ca.53. Super, *contiguitatem dicit. Sedet ſuper lapidem: non ſupra.* Supra, *non dicit contiguitatem. Supra nos uolat aquila, non ſuper. Super, relatiuum habet Subter. Supra relatiuum habet Infra.*

Lib.4.c.20. Suburbanum, *in ſingulari & plurali ſignificat prædium extra urbem, Gall. une metairie. Suburbana in plurali, ſignificat frequentias domorum extra urbem, quæ tamen ſub urbe ſint, Gallicè, quelque faulx bourgs, ou uillages.*

Sutrina, *officina sutoris, ubi fiunt calcei, Gallicè, l'ouurour d'ung cordonnier. Sutor, qui calceos suit, Gal. cordonnier.* Lib.4.c.44.

Suffragia, *sunt fauores eligentium: ut in comitijs, in eligendo episcopo.* Suffragari, *auxiliari, sed uerbis aut calculo, Gal. donner sa uoix & en aider. Nonnunquàm etiam factis.* Refragari, *id est, repugnare, sed propriè uerbis.* Lib.4.c.70.

Supplicare, *est gestu, id est, complosione manuum, flexu poplitum, ceruicis inclinatione, & item uoce adorare.* Supplex, *qui submittit se ut impetret.* Lib.5.ca.11.

Synecdochen *oratores maximopere fugiunt, ut hæc oratio, Pulchra facie, potest multifariam dici: Petrus est pulcher faciem, & pulcher facie. & in his duobus modis est synecdoche: quare tantùm tuti sunt apud poëtas & historiographos. Item dicitur, Petrus est pulchræ faciei, uel est pulchra facie: sed extremū est ornatissimum. Excelsus animum, excelsus animo, excelsi animi, excelso animo.* Lib.3.ca.17.

Syncerus, ἀ συν quod est con, & cera. *Donatus dixit sine cera. Significat integrum, sine dolo, & purum.* Lib.6.c.37.

T

Tantum & quantum, tam & quàm (*quæ idem ualent*) *positiuis iunguntur. Tanto & quanto cōparatiuis: aut certè ante* POST, ALITER, ALIVS, SECVS, *&c. quæ habent uim comparatiuorum. Literæ tuæ tanto fuēre gratiores, quāto diutius desideratæ. Tam mihi charus es, quàm frater.* Lib.1.ca.16. & 18.

Tametsi, *idem quod etsi: iungitur tam indicatiuo quàm* Lib.2.ca.21.

quàm ſubiunctiuo. Tametſi nihil noui hîc fuit, quod ad te ſcriberem, tamen aliquid ſcribere uolui. potuit dici fuit, uel fuerit.

Lib.2.c.48. Tantiſper, *aduerbium temporis eſt, id eſt, tandiu. & poſtulat poſt ſe* DVM, *aut* DONEC. *Tantiſper ſine te detineri, dum uenti ſecundi flare cœperint. Sed barbari utuntur pro* TANTVM, *uel* TANTILLVM: *ſed mendosè.*

Lib.3.ca.1. Tanti, quanti, tantidem, quantilibet, quanticunque, pluris, & minoris, *ſemper in genitiuo iunguntur, nunquam in ablatiuo, his uerbis,* Emo, *uendo, uenũdo, ueneo, mereor, comparo, æſtimo, taxo, liceor, addico, diſtraho, mẽtior, cõſtat, conduco, loco, fœneror, paciſcor, pango pepigi, cõdemno, poſtulo, & ſimilibus. Cætera omnia nomina menſurarum, ſiue ſint certæ, ſiue incertæ, iunguntur in ablatiuo, & nunquam in genitiuo. Quanti eſt emptus codex tuus? Reſpondebis, magno, & non magni. Hic liber minoris emptus eſt quàm tuus: non pluri uel minori. Quanticunq; alius æſtimet, ego non magni facio, non dicendum eſt quantocunq;. Hanc rem tantidem tibi tradam, quanti mihi conſtat. Si interrogetur per quanti, reſpondebitur in ablatiuo. Quanti emiſti hunc librum? tribus ſtuferis. Quanti emptus eſt codex? magno, uel paruo. Quanti ergo? tribus nummis. An pluris? non pluris, imò minoris. Si* TANTI, & QVANTI, PLVRIS & MINORIS *iungantur ſubſtantiuis, ponenda ſunt in ablatiuo, non genitiuo. Tanto pretio emi, quanto tu: non, tanti pretij.*

Lib.4.c.44. Taberna, *eſt locus ubi merces uenduntur.* Ta-

berna uinaria, lanaria, olearia, ubi diuenditur oleum, lana, uinum.

Tabulæ, *sunt opera pictorũ, Gal. tableaux paincts.* **Lib.4.c.115.**
Tabula Apellis.

Tandem, [illegible]*est, post longam moram, Gallicè, à la parfin.* Vergilius, **Lib.5.ca.21.**
Tandem progreditur magna stipante caterua.
Tandem interdum habet urgens quiddam & accelerans, eoq́; ferè per interrogationem. Dic quid tandem est; quod pecc[illegible]*i? Quæ* [illegible]*ista audacia est, docere quod non di*[illegible]*isti?*

Tantundem, *&* tantidem, *nõ habent alios obliquos. Tantundem, æquè tantum, Gal. autant. Siue tu proficias, siue non, mihi tantundem commodi erit. Gal. soit que tu estudies, ou non, ie y ay autant du profit à l ung comme à l'autre.* **Lib.3.cap.1.**

Tectorium, *est incrustatio parietum, Gal. la cressissure, ou blanchissure de parois. Transfertur ad omnem fucum.* **Lib.3.ca.6.**

Tenus, *præpositio semper postponitur suo casui: qui si sit singularis numeri, in ablatiuo ponendus est. ut, Capulo tenus, Galli. iusques aut manche. Collo tenus, Gal. iusques au col. Vmbilico tenus, Gal. iusques au nombril, Iscla tenus. Nilo tenus. Aethiopia tenus, id est, usque ad Aethiopiam, Nilum. Si dictio significat res geminas, aut caret singulari numero, tunc poscit ante se genitiuum pluralem: ut aurium tenus, Gall. iusques aux oreilles, crurum tenus, clunium tenus, non clune tenus, Galli. iusques aux fesses.* **Lib.2.cap.8. & 9.**

Temerè,

Lib.2.c.49. Temere, *inconsultè, uel sine causa, uel fortuitò. Prudentis uiri est nihil temerè agere. Quòd hodie Ioannes non uenit, haud temerè est, id est, non sine causa. Capitur pro ferè, unde in Ferè.*

Lib.4.c.80. Tenebras, *pro nocte accipimus nonnunquàm: si tamen partem noctis dicas, rectius tenebras quàm nocte uteris, primis tenebris, si crepusculum significes. Sed ante noctem rectius, quàm ante tenebras dixeris.*

Lib.1.ca.5. Terebra, *terebræ*, Gal. *tariere: format diminutiuum terebellum neutri generis, instrumentum perforandum*, Gall. *uiberquin, ou ung foret.* A' *terendo.*

In Raud. Thermæ, *Græcum est, significat locum, ubi calefimus, non lauamur, ut in balneis, Gall. unes estuues.*

In eundem. Teter, *malus, insuauis: Hostis teterrimus. Nihil hoc morbo tetrius. Tetro aspectu.* Teter *odor.* Tetra *uoce, &c. Ater significat nigrum.*

In eundem. Tempestiuus, *Sui temporis, Gal. chose de saison.* Tempestiuè *aduerbium, suo tempore. Intempestiuè, non suo tempore.*

In eundem. Tinnire, *propriè est metalli. sicut enim homines sono, sic æra tinnitu dignoscimus.*

Tibîcen, *qui canit tibia, Gal. fluteur.* Tubicen, *qui canit tuba, Gal. trompeteur.*

In eundem. Tignarius faber, *omnis qui ædificat*, Gallicè, *charpentier.* Tigni *enim nomine omnis materia continetur, materia nonnunquam omne lignum continet.* Contignatio *dicitur solarium domus, siue stratum sit cæmento lateribus'ue, siue non stratum*, Gallicè, *plancher, estage.*

Titubare, *est pedibus non ualentis insistere, quales sunt ebrij, infirmi. Transfertur ad animum, & ad linguam, ac sermonem. Solet plerunque sermo mentientis titubare. Gall. la parolle d'ung menteur ha de coustume de uaciller. Inde titubā[illegible]oris & linguæ, Gall. uacillation.* Lib. 5. ca. 84

Timeo te, *tanquàm inimicum, Gallicè, je te crains.* Lib. 3. ca. 45
Timeo tibi, *ne quid mali tibi accidat, Gall. i'ay crainte que mal ne ne t'aduienne.*

Tollo, *sustuli, significat accipere, uel habere ex aliquo [illegible]ic uxorem [illegible]tam tres liberos sustulerat, repudi[illegible]t. Fœmina cùm sit mater, peperit: uir cùm sit pater, [illegible]lit liberos. Secundò tollere, id est, educare. Mater ab se infantem abiecit, pater abdicauit, amici sustulerunt, id est, educauerunt.* Terentius: Lib. 5. ca. 13
Quicquid peperisset, decreuerunt tollere.
Tertiò tollere, auferre, Gall. oster, enleuer.
Iubet & sublata reponi Pocula. Vergilius,
Crudeles tollite claudum. Horatius,
Tollo librum meum, qui humi decidit. Quartò in altū tollere. Iam occidisset, nisi pater sublatum ensem à tergo detinuisset. Epigramma in Neronem: Quis neget Aeneæ natum de stirpe Neronem? Sustulit hic matrem (id est, è medio tulit) sustulit ille patrem (id est, humeris extulit.)

Tortile, *distortum, siue contortum, Gallic. retors, ou entortillé, ut funes tortiles.* Tornatile, *torno factum, Gallicè, tourné, faict au tour. Poculum tornatile, Gallicè, ung hanap faict au tour.* Tornare, *torno polire, Gall. tourner.* Tornus, *est instrumentum tornandi, Gallic. ung tour ou tournoir.* Lib. 1. cap. 8

l Toga

In Raud. Toga, *est genus uestis Romanorum, sicut pallium Græcorum. Vnde comœdias togatas dicimus, quæ à Græco non sunt traductæ: & Palliatas, in quibus personæ pallium habent.*

Lib.3.cap.35 Traijcio, *uerbum uehementissimæ transitionis, regit duos accusatiuos: ut, Cæsar traiecit exercitum mare, id est, transportauit trans mare.* Traijcio *Isselam, id est, transeo Isselam.* Rheno *traiecto,* Coloniam *intrabis: id est, transito.*

Lib.4.ca.34 Triclinium, *est locus trib... ...s instruc...s ad conuiuandum, uel tribus toris, in quibus sedeant con...æ.* Qui huiusmodi præest conuiuio, architriclinus uocatur. Conclaue, *uide loco suo.*

In Raud. Tribules, *dicuntur qui ex eadem tribu sunt: ut Romæ olim fuerunt sex & triginta tribus. In Iudæa, qui ex tribu Leui, tribules uocantur.*

In eundem Trieris, *est nauis tres habens sessiones. Idem pœnè quod triremis Latinè significat, Gall. gallere.*

Lib.4.ca.48 Tribunus, *qui magistratum tribunatus gerit.* Tribunitius, *qui tribunatum gessit.*

Ibidem Triumphator, *qui triumphat, aut qui triumphauit.* Triumphus, *est pompa illa celebris, quæ fit redeuntibus in urbem cum uictoria.*

In Raud. Trophæum, *est monimentum uictoriæ, quod publico in loco statuitur, aut gestatur, ut apud Thebanos equus æneus, monimentum uictoriæ contra Lacedæmones.*

Lib.2.ca.22 Tum, *capitur pro tunc: ut, Tum tua res agitur, paries cùm proximus ardet. Quid tum? id est, quid tunc est,*

uel

uel erit? Secundò pro coniunctione æquante duas, aut plures partes orationis: ut Petrus omniū artium peritißimus, tum Logices, tum Rhetorices, tum Grammatices, id est, tam Logices, tam Rhetorices, quàm Grammatices.

Turba, propriè & naturaliter significat perturbationem. Quid intus turbæ audio? Caue ne qua turba fiat. Inde Conturbare, perturbare, & deturbare, &c. Secundò turba significat multitudinem hominum, eò quòd uix sit sine turba. Turbidus, a, um, est homo iracundus & commotus. Aqua turbida, id est, commota. Turbidum, id est, concitatum & conturbatum. Turbo, turbinis, non turbonis, uentus contortus, quia concitatur & murmurat in morem irati, & turbati. Galli. ung tourbillon de uent. Lib.6.ca.61

Tuapte, meapte, suapte, id est, mea propria. Ignis suapte natura fertur in sublime. Petrus suopte consilio negotium meo suasu aggressus est. Adolescentes suopte ingenio ad turpia labuntur, ad seria & honesta uix trahuntur. Tam mihi curæ erit, quàm meapte causa: id est, mea propria.

V.

Valetudo, tam in bonum quàm in malum capitur. Ne te inuiserem, corporis ualetudo impedimento fuit. Qua ualetudine es? Incolumi ualetudine, recta, sana, optima, fausta, prospera ualetudine: uel, infausta, infirma, non recta ualetudine, mala ualetudine. Lib.5.ca.18

Valere & in bonam, & in malam partem accipitur. Vt uales? Gall. comment te ua il? Respondetur, malè ualeo. Lib.6.ca.30

Vale, aliâs est uox abeuntis. Valeant qui inter nos dißidium quærunt: id est, abeamus ab eis, & dicamus eis uale: non (ut quidam exponunt) pereant. Salue, uide loco suo.

Lib. 6. ca. 31 Vas, *uadis, est qui sponsor est alterius in capitis periculo. Quod de Pythia & Damone legitur: quorum alteri cùm tyrannus diem mortis dixisset, alter pro amico ad uisendum matrem ituro, uas factus est: ita ut si ille ad diem præstitutum non redijsset, hic capitis supplicium subiret.* Vadimonium, *est sponsio die certo se in iudicio uel per se, uel per aduocatos futurum.* V[illegible], *est reum u*[illegible] *uel uadibus mutare. Et iungitur accusatiuo. Liuius: Tot u*[illegible]*ibus accusator uadatus est reum.*

Lib. 5. ca. 84 Vacillare, *est instabilem esse, Gal. bransler. Quintilianus: Est & illa indecora in dextrum, ac sinistrum latus uacillatio, alternis pedibus insistentium. Nauis uacillat, Literæ uacillãt, Gal. les lettres panchent d'un costé & d'aultre, elles ne sont point droictement escriptes. Animus uacillat, quum inconstans in diuersa flectitur.*

Lib. 5. ca. 85 Vacare, *personale duo significat, uacuum esse, id est, carere, non habere. Vacas culpa, id est, cares. Et operam dare. Vaco Philosophiæ, uaco literarum studio, &c. Cum nomine tantùm significante actionem quandam, siue qualitatem, adiungemus A` præpositionem. Vacas à labore, uacas à studio, uacas ab agricultura. Secundò uacare impersonale, significat uacuum esse, seu liberum, ut ita dicam, Gallic. auoir loysir. Nunc dic, si quid me uis: cras enim non uacabit. Si uacat tibi audire, rem omnem narrabo ordine. Inuiserem te, si uacaret, id est, si uacuum ad hoc tempus esset.*

Vber

Vbertim, *id est, copiosè, Vbertas copia. Quæstus* Lib.6. ca.20
uberrimus.

Vernaculus, *à Verna, qui est seruus domus nostræ* Lib.1. cap.5
natus ex ancilla nostra, aut seruo. Vernacula lingua, id est, ea quam domi didicimus.

Versus, *præpositio regit accusatiuum, sed semper* Lib.2. cap.8
postponitur suo casui, Romam uersus, Gall. uers Romme. Componitur, & dicitur aduersus, uel aduersum: Sursum uersus deorsum uersus quoque uersus. Si autem accedat alia præpositio AD, *tunc* VERSVS *aduerbium est: ut ad Occidentem uersus.*

Væ, *datiuum postulat. Væ uictis.* Lib.2. cap.2

Verò & autem, *nunquàm in principio oratio-*
nis ponuntur, sed semper necesse est antecedere unam Lib.2. ca.24
dictionem. Porrò, *ferè semper in principio orationis ponitur: rarò post primam dictionem. Hæc tria idem significant.*

Verò, *non iungitur huic uerbo* NON: *ut, amicus*
tibi sum, non uerò assentator, non rectè dicitur: sed, non Ibidem
autem. Et quoties geminatur idem uerbum: ut, hunc doces, me non doces. Alienos curas, nos non curas. Non rectè dicitur: tuos autem non curas. Sed si uerbum repetitur sine contrarietate, tunc licet uti AVTEM, *uel* VERÒ *Sapies, si id facies: facies autem, si me amabis. De* AVTEM, *uide suo loco.*

Velut, veluti, vti, quasi, tanquam, ceu, *ima-* Lib.2. ca.39
ginem significant. Sicut, sicuti, vt, comparationem & similitudinem. Comedis tanquam canis: imago est, non ueritas. Comedis sicut canis, id est, sicut canis comedit.

Incedis uelut rex, id est, uelut rex esses. Incedis sicut rex, id est, sicut rex incedit. VT tamē uidetur esse commune omnibus. Vna tamen figura est loquendi, in qua SICVT & VELVT, idem ualent: ut, cùm enumeratis rebus, aliquid exempli caussa subiungimus. Quid est dementius, quàm cùm nihil discatur, præceptorem fallere, uelut tu facis? Omnibus quibus friget sanguis, minus ualet ingenium, uelut senibus, &c. VTI, interdum pro VT capitur. Vergil. Nanq; uidebat uti bellantes [illegible] circum, H[illegible] fugerent Graij. Ita Veluti, Sicuti.

Ceu, magis poëticū est. Item Vt, iunctum his uerbis, facio, & committo &c. Interdum non significat caussam finalem actus, sed ipsum actum, cui iungitur. Fac ut in uirum doctum euadas. Nunquàm committam, ut scribendi officio abs te uincar.

Lib.3.ca.86. Vector, qui in aliena naui pro pretio uehitur. Aliquando pro eo qui uehit, inuenitur.

Lib.4.ca.18 Venia, indulgentia. Cum uenia tua dixero, id est, concede ut liberè, uel audacter loquar. Secundò, licentia. Hodie dabitur nobis uenia ludendi.

Lib.4.ca.53 Vescor, uesceris, est comedere: sed proprium est hominum: Carne, caseo, butyro uescor.

Lib.4.ca.59 Vectigal, est prouentus ex aliqua re siue priuata, siue publica. Cice. Non intelligunt homines, quàm magnum uectigal parsimonia est. Fœnus, uide loco suo.

Lib.4.ca.93 Venale, id est, expositū uenditioni, Gall. chose estant a uendre. Hæc domus uenalis est, id est, proscripta.

Vendibilis res est, quæ talis est, ut facilè uendatur, Comme es pommes, celles qui sont les plus belles, sont mises

uises sur les moindres, ut sint uendibiliora mala, id est, ut magis alliciant, Gall. ... us uendable. Transfertur ad omnia quæ specie placent. Inde uenditare, iactare.

Vendicare, *est appropriare, ut barbarè dicam, & meum dicere: ut, Itali armorum gloriam, Græci sapientiæ laudem sibi iure uendicare possunt. Hunc ego agrum mihi uendico. Gall. ie saisis ce fond comme mien.* Lib. 5. cap. 8

Ventitare, *est frequenter uenire.* Lib. 5. ca. 10

Vertex, *est contorta in se aqua. Transfertur ad sum ma... partem capitis, eo quòd illic in se contorqueantur capilli more aquæ: & ad summa iuga montium.* Lib. 6. ca. 12

Verber, *est instrumentum longum & exile, quales sunt summitates sarmentorum, Gallicè, une uerge. Inde verberare, id est, percutere uirga, baculo, fuste, loro, flagello, ferula, arundine. Verbera inde pro ictibus accipiuntur, sed per translationem.* Pulsare, *uide loco suo.* Lib. 6. ca. 47

Versicolor, *generis omnis, quod est uario colore infectum. Caudam pauonis, marmora, lynces, angues uersicolores dicimus. Irim uersicolorem legimus. Vestis quæ uario colore est, uersicolor dicitur.* Lib. 6. ca. 55

Veterator, *seruus est, qui uenditur in seruum, quum prius apud alium seruierit.* Nouitius, *qui nunc primùm incœpit esse seruus. Vendebantur pluris nouitij, quàm ueteratores.* Lib. 6. ca. 59

Veruex, *est aries castratus.*

Viso, *is, ere, ire ad uidendum: uerbum est inchoatiuum, non desideratiuum, ut plerique uolunt. Laurentius corrigit uocabula horum uerborum. Inchoatiua, ut pa-* Lib. 1. ca. 23

tesco, crebresco, tremisco, uocat meditatiua, siue exercitatiua: ut qui calescit, id est, fit calidus, ille exercetur ad calorem: & habent eadem præterita quæ primitiua, calui, frigui, patui. Meditatiua uocat desideratiua, siue optatiua: ut, esurio, id est cupio edere: parturio, id est, cupio parere: cacaturio, id est, cupio cacare: micturio, cupio meiere. Verba desyderatiua uocat inchoatiua, ut, facesso, id est, eo ad faciendum: lacesso, id est, eo ad lacessendum, id est, prouocandum ad bellum: [illegible] id est, eo [illegible]candum. Viso, id est, eo ad uidendum. Vise ubi P[illegible]us sit, Gallic. *ua ueoir ou est Pierre. Vise aliquando ecquid ualeamus*, Gallicè, *Vien ueoir quelque fois comment nous nous portons. Tamen hæc omnia sæpe pro primitiuis usurpantur.*

Lib. 2. ca. 59 Vicissim, *ferè semper pro è diuerso, uel è contrario legitur. Quando tibi parui, superest ut tu uicissim tuo fungaris officio. In eadem significatione inuenitur inuicem, & mutuò, uide suis locis.*

Lib. 3. cap. 51 Videor, *rusticè cum* QVOD *utuntur: uidetur tibi quòd non amem te, &c. Sic dicetur, Videris mihi me non amare. Videor tibi stultè amare. Videtur mihi Petrus scribere. Videor tibi stultè agere. Videtur mihi uidere. Videmini nobis insulsè dicere.*

Lib. 3. cap. 83 Videas, *uidere licet*. Cernas, *licet cernere*. Videre est, cernere est, idem significant. *Videas nonnullos adeò sui ignaros, ut quò minus sciant, eò sibi plus arrogent. uidere licet nonnullos adeò peruerso animo: ut, quod maximè uetitum est, id uelint maximè.*

Lib. 3. ca. 20 Vicus, Gallic. *rue, est pars urbis ædificata, Vel frequentia*

quentia uillarum extra urbem, dicitur uicus. Villaige ou bourg.

Vicinia, *est congregatio uicinorum, Gallicè, uoisinaige. Vt, hic nostræ uiciniæ nuper commigrauit, Gallicè, cestuy est nagueres uenu demourer en nostre quartier.* Ibidem
Suburbanum, *uide loco suo.*

Villa, *est domus in agro, Gallic. une metairie. Eamus in uillam nostram.* Lib.6.ca.42

Vindicare [illegible] *significat ulcisci, Gallic. uenger. In [illegible] uindicta: & uindex, qui uindictæ cupidus est. Secundò ab iniuria defendere. Tu literas iam penè à Barbaris oppressas, ab interitu uindicasti. Vindicare in libertatem, est asserere.* Lib.5.cap.8

Victitare, *est cum aliquo conuersari, uel aliqua re uesci. Sarmatæ lacte uictitant, Gallicè, Les Sarmates uiuent de laict.* Lib.5.cap.10

Victus, *hoc solum & omne dicitur quo uiuimus: uestitus aliud est quàm uictus. Victus est genus uitæ quantum ad mores & conuictum.* Lib.6.ca.56

Visceratio, *est conuiuium quod magnificentiæ causa pluribus datur, ex carne. Seneca: Sine amico uisceratio, leonis ac lupi uita est.* In Raud.

Viritim, *per singula capita, Gallicè, de homme en homme. Viritim pugnare, dimicare, Gallic. combatre homme à homme.* Lib.6.ca.20

Vltro & citro, *tam ad dicta, quàm ad locum referuntur. Exemplum de loco, Non decet Christianum in ecclesia ultro citroq; cõmeare, Gall. deca, dela, d'un costé & d'aultre. Solent adolescentes in ecclesia, ut puellis uideantur* Lib.2.ca.57

tur,ultro citroq; deambulare. De dictis, *Multus hodie inter nos sermo de tua causa ultro citroq; est habitus*, Gallic. *ce iourdhuy a esté beaucoup parlé d'une part & d'aultre de ton affaire.*

Lib.3.ca.67 Vnus, *interdum idem ualet quod solus, & regit genitiuum,ut* SOLVS, *more superlatiuorum. Plurima dicenda occurrunt, sed hoc unum omnium commemorasse sat erit. Hoc solum ex omnibus. Tu unus omnium amicorum reliquus es,qui mihi in afflictis rebus opem ferre & poßis,& uelis.*

Lib.3.ca.49 Volo & oportet, *iunguntur supinis aut participijs pro uerbis præteriti uel præsentis temporis:ut, Parenti morem gestum oportuit, Gall. il falloit obeir a son pere. Liberis consultum uolumus. Nostræ amicitiæ consultum uolo.Huic mandes,si quid rectè curatum uelis.*

Lib.6.cap.5 Vociferari, *uide in* Flere.

Volare, *pro currere, uel festinare transfertur. Fac ad me quàm primùm aduoles.* Volitare, *pro discurrere transfertur. Volitant per forum, qui uagantur huc atque illuc.*

Lib.6.ca.45 Volumen, *à uoluendo dictum est, tantum codicis, quantum commodum est ferre manu, & legere.* Liber, *est tanta pars operis, quantum autor ingenio suo metiri uoluit. Vt Aeneis Vergilij in unum coacta codicem, unum quidem uolumen est, sed duodecim libri. Tamen librum in singulari sine apposito, pro codice licet accipere siue uolumine. Habet librum in manu: sed non rectè dicitur, librum Vergilij, pro Aeneide tota.*

Vomica

Vomica, à uomendo, Gal. quelque bosse ou apostume. Est tumor ille cuti, quo rupto effluunt humores. In Raud.

Vtpote, causalis coniunctio. uide in Quippe.

Vtique, & profectò, idem quod certè, affirmant. Sed VTIQVE frequentius apud posteros: apud priores, Ciceronem, & cæteros, ferè nunquàm. sed PROFECTO plerunque adhibemus in responsione ad interrogationem. Quis hæc renuntiauit? Vtique qui interfuit. Vter magis [illegible] est, an cui paulum satis est, an qui omnia putat esse [illegible]? Profectò cui paulum satis est. Idem facimus per CERTE, NIMIRVM, NEMPE. Interdum tamen citra interrogationem reperiuntur. Lib. 2. ca. 17

Vt, pro utpote, seu quippe. Senes nemini fidunt, ut quibus omnia sunt suspecta. Et pro SECVNDVM. Magna habenda est gratia, siquis quid reddat, ut nunc sunt mores: Id est, secundum quod nunc sunt mores. Satis moratus est Ioannes, ut in hac ætate, id est, secundùm quòd sunt homines in eius ætate. Lib. 2. ca. 18

Vt ne, interdum ponitur pro ne: ut, Apprimè utile est in uita, ut ne quid nimis.

Vter, & neuter, vterq;, de duobus tantùm dicuntur. Vter utrum prior lacessiuit? Gal. qui a assailli l'autre le premier? Vix Latine respondetur, uter utrũq;. Sed, uterq; alterum, id est, & hic illũ, & ille hunc prouocauit. Aut, neuter alterũ: nõ, neuter neutrũ. Vterq; alterum odit, id est, & Petrus odit Ioannẽ, & Ioãnes Petrũ: nõ, uterq; utrũq;. Neuter alterũ amat: non, neutrum: id est, mutuò se odio habent. Lib. 1. ca. 13

Vtor re illa, in qua non constituo finem, sed alterius rei gratia. Vtor libro, utor tua opera. Vtor tuo consilio Lib. 5. cap. 5

consilio. Inde Vsus, *usage. Omnibus meis rebus ut tuis utere. Vtor, secundò conuersor. Petro uiro literatißimo familiarissimè utor, id est, uersor cum eo. inde usus, familiaritas. Vsus mihi tecum est, id est, conuersatio. usus, id est, utilitas uel fructus. Quamuis istud sciam usui mihi non fore, tamen tua causa faciam.* Fac intelligat Marcolphus *meam apud te commendationem magno ipsi usui fuisse.* Fruor, *id est, delector re aliqua. uide loco suo.*

Lib.1, cap.13 Vti foro, *est se accommodare loco, tempori, rebus, personis. Nescis uti foro, Gallic. tu ne te scais gouuerner selon le temps.*

Vtrum, *de duobus interrogat cùm aduerbium est.* Cicero, *Vtrum istud conuertere est dicta Platonis, an peruertere? Vtrum hoc est docere, an dedocere?*

FINIS.

Farrago ſordidorum VERBORVM, SIVE

Augiæ ſtabulum, accuratius iam repurgatum, per Cornelium Crocum Amſterodamum.

SVM contentus (ut hinc auſpicemur, quoniam uix aliud uulgatum magis) La= Contentus.
tinum quidem eſſe quis neget? ſed ferè non
abſque ablatiuo, aut infinito reperias: ut
Nihil felicius animo ſua ſorte contento. Et,
Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel. Porrò Contentor Contentor.
prorſus Barbarum eſt. Proinde dicas elegantius, Non re=
cuſo, Placet, Perplacet, Placet ut dicis. Fiat, Percupio, &
in Terentij Heautonti. Paratus ſum. Non hic exemplis, ut
in hoc argumento, ob diffidentem ac moroſum lectorem, in
rem præſentem adducendis, prolixam ac moleſtam operam
ſumere eſt animus, apud eruditiorem paulò lectorem etiam
inanem. Nam breuitatẽ mihi quidem occupatiſſimo neceſſa
riam, pueris uerò quibus potiſſimùm hoc laboris ſuſceptum
eſt, commodam, quoad licet, perſequi decretum.

Diu eſt prima, nec elegans, nec Latinum eſt, pro Ian= Diu eſt pri=
dudum præterita eſt, uel ſonuit. Quærenti quoque, iam'ne ma.
ſonuit prima? Iandudum reſpondebis, non diu, ut uulgò
loquuntur. Terentius: Iandudum dixi, idem'que nunc dico
Lache. Nec quandiu ſonuit prima, ſed quandudum, in= Quandiu.
terroges licebit. Idem, Venit Chærea. PH. Frater'ne?

DO. Ita. PH. Quando? DO. Hodie. PH. Quandudum? DO. Modò. Plautus, Quandudum è foro aduenisti domum? Non ita dudum. Et apud Terentium, ni malè memini, Haud dudum. Atque hæc quidem de tempore breuiori: nam de longiori, quampridem & iandiu, uel iampridem, aut pridem dicere memineris. Idem, Quærit quampridem pater mihi & mater mortui essent, dico iandiu. Cicero: Quæro, quampridem hoc nomen Fannij in aduersaria retulisti? Plinius, Medici non pridem uenêre in Italiam. Verùm hìc refert attente obseruare Laurentij Vallæ diligentißimi hominis differentiam: Tuba dudum, inquit, aut iandudum sonuit, non, Iandiu sonuit. Iandiu mortuus est, non, Iandiu animam emisit, Diu nauigaui, diu equitaui: non autem, Diu receßi, aut diu equum ascendi. Diu etenim & Iandiu, temporis continuationem significant. Plautus tamen, ne quid dißimulemus, Ex Anactorio, inquit, ubi prius habitauerat, huc commigrauit in Calydonem haud diu.

Vt aliud ex alio incidit, Terentianum illud ex Eunucho proxima annotatione adductum, commodùm me admonet, ut de ITA nonnihil attingam, quod parum eruditi perinde accipiunt, quasi respondeat negationi non: cum affirmatiua responsio, autore Valla, hæc propria sit, Etiam. Plinius, Studes inquam? Respondet: etiam. Vbi? Mediolani. Cicero, Si non, quomodo tabulas conficis? si etiam, quam ob rem hoc nomen triennio amplius in aduersarijs relinquebas? Sed dictu mirum quàm non placeat, imò quàm lapidetur ab indoctis particula hæc, etiam: adeò in teneris assuescere multum est. At reperitur quidem ita apud

Ita.

Etiam.

apud Terentium, sed dictum ab improbius respondente: ut in eo quem dixi, loco, uel inde intelligere est, quòd per- contanti Phædriæ: Quando? parum commodè, ut seruis mos est, responde, Hodie. Tum in eo sensu, ut subaudia- tur Est: quod ipsum nonnunquam exprimitur, quod ge- nus est & Sic est. Terentius, Hic quoque bonam ma- gnamq; partem ad te attulit. TH. *Ita est. Idem, Ain' tu?* CR. *Sic est. Nam quòd Sic, per se in responsione apud eundem inuenitur, Siccine est sententia?* ME. *Sic. id fit foluini Latinis respondendi more, quo quum alijs uoca- bulis, tum maximè uerbo quo interrogatum est, respon- deri solet. Plautus, Audin' tu illum?* BL. *Audio. Te- rentius, Est Simo intus?* DA. *Est. Idem, Scis'ne hoc cer- tò?* GE. *Certò. Possunt huiusmodi uerò proferri pluſ- quàm sexcenta.*

Ex opposito, *equidem negarim receptum esse usu do- ctorum, quamuis uulgatum sit, pro è regione, aut exad- uersum dictione composita, uel diuisa, ex aduerso. Teren- tius, Apud ipsum locum est pistrilla, & exaduersum est fa- brica. Ibi est. Idem, Exaduersum ei loco tonstrina erat quæ- dam. Et mox, ea sita erat exaduerso.* *Ex opposi- to.*

Eiusdem farinæ Econuerso & Econtra *sunt, quo- rum hoc constanter reijcitur: de illo Grammatici cer- tant, & adhuc sub iudice lis est. Ac producuntur quidem exempla non pauca è probatißimis undecunque autori- bus, sed quæ non uacent mendi suspicione: nulla tamen è poëtis, apud quos an mendum esset, facilè deprehendi posset. Eruditorum centuriæ, Contrà, Econtrario, & Ediuerso dicere amant.* Econtra. *Econuerso.*

Similis

Rubeum. Similis de rubeo controuersia est, quòd sunt non parum multi, qui negent probum esse uocabulum: sunt rursum qui contendant apud Plinium extare. equidem erratum suspicor in litera, & e pro r, po[illegible]um, Vtcunque est, quum rubri nomen habeamus, tutius præstat quàm licentius loqui. At uerò Grizeus & Blaueus, palàm improba sunt, cuiusmodi plurima sciens prætereo, ne lectori fastidio sim. Pro illis subijce, Cineritius, Cæsius, Cæruleus, Glaucus, Venetus, Thalaßicus. Erasmus, Si quis pro cineritio pallio sumat atrum, aut pro [illegible] ste sumat [illegible]. Terentius, Rubicundus, crispus, crassus, cæsius. Vergilius, Olli cæruleus supra caput astitit imber. De multiplici colorum facie, uide Gel. lib. 2. cap. 26.

Grizeus. **Blaueus.**

Accommodare. Non Accommodare, nec Rogare aut Dare accõmodatò, sed commodare, & rogare ac dare commodatò dicet, qui rem dat aut petit utendam. Erasmus: Præstat habere domi, quàm rogare commodatò. Nam accommodare significat aptare. Vergilius:

—Lateriq; accommodat ensem.

Et hinc accommodatus, aptus. Erasmus, Ridicula, inquies, comparatio: imò si propius intendere uacet, haud scio an ulla sit accommodatior. In Rhetoricis ad Heren. siue illa Ciceronis, siue alterius sunt, accommodare pro commodare legitur. Verùm id haud dubium, quin librariorum acciderit errore, quod uel ipsa clamat compositionis asperitas. Locus sic habet: Ait se ædes maximas cuidam amico ad nuptias accommodasse. Vtut est, unum exemplum non facit usum, non magis quàm unica hirundo uer. Addam illud, etiam si minutius, ineptè dici: Quæso ut

com

commodes mihi librum tuum pro hoc die, pro paucis diebus, pro duabus hebdomadis: uel ad paucos dies, ad duas hebdomadas: cum dicendum sit: in hunc diem, in paucos dies, in duas hebdomadas. Nec cum hoc uerbo solo sic loquuntur imperiti, circunforaneus ipsorum lepor est: quare profuerit nō hic tantùm quod dictum est obseruare, sed exemplis pauculis nostra confirmemus. Plautus, Alium conuiuam quærito in hunc diem tibi. Liuius: Obsidio in loco nudo atq; inopi uix in paucos dies tolerabilis erat. Idem, [illegible] menses induciæ factæ. Idem, Vtrum in unum annum creati sint. *Cōmoda mihi pro hoc die.*

Nec confundere, idem significat quod pudefacere, uel incutere pudorem, ut male quibusdam persuasum est, sed commiscere, & nonnunquam perturbare aut consternare. Erasmus, Hæc tamen ille confundit, ut multa iura coquus. Liuius, Confusam eam ex recenti morsu animi cum pater fortè uidisset. Erasmus, Quos pudet negare ijs, qui petunt quod æquum non est, postea pudefiunt ab ijs, qui merito uocant in ius. Horatius: *Cōfundere.*

–Nec mox incutiant aliena tibi peccata pudorem.

Poßibile est, & impoßibile est, cum uix usquam reperiantur, nisi forte apud recentiores, nec doctis plerisq; ad stomachum faciant, nos illis omißis usitatius iuxtà ac elegantius, Fieri potest, uel non potest, dicemus. Cicero, Potest fieri ut is, unde te audisse dicis, iratus dixerit: potest etiam fieri, ut tu nō rectè intellexeris. Erasmus, Fieri potest, ut ipse uos reuisam à pascha. Idem, Fieri non potuit quin hoc pectus inhabitarit spiritus sanctus. *Poßibile est.*

Qualis liber est? aut qualem librū habes? aliud signifi- *Qualis liber est?*

m cant

cant, atq; indocti quidam persuasum habent, pro quibus dicendum, Quid libri est? &, Quid libri habes? Erasmus: Quid libelli profers è crumena?

Non semel. Non semel, pro ne semel quidem, haud scio insolentius'ne sit, an ineptius. Nam non semel Latinis usitate dicitur, pro plus semel: ut Erasmus: Scis quàm grauiter paulò antè laborarim, idq; non semel. Idem, Salsamenta non semel recocta. Paulò diuersius, at nihil contra nos, Plaut. Liberare, inquit, iurasti me haud semel, sed decies.

Pergere. Nihilo ineptum minus Pergere pro proficisci: nam pergere significat in re aliqua procedere. Terentius: Si pergis, abiero. Persius: Perge, tacebo. Sic: Si mihi molestus esse pergis, dicam præceptori. Nonnunquam tamen usurpatur pro uado, ne quid dissimulem. Terentius: Quò pergis? Idem, Postridie ad anum rectà pergit. Loquitur ita sæpius. Proinde uulgare illud, Pater meus perrexit Antuerpiam: ad Gothos relegandum est.

Vigiliæ mortuorum. Funeralia, siue, ut Iouianus Pontanus habet, mortualia, pro uigilijs mortuorum. Is enim cum uinarius promptor nusquam compareret, Quid moramur, inquit, quin cantemus illi mortalia? Erasmus, cantiones funerales appellat in Colloquijs. Idem funebre sacrum usurpat, pro missa animarum, quam uocant. Et quod dicendum

Missa animarum. hîc fiet, sacrum pro missa, doctis omnibus usitatius est, Latinis' que auribus familiarius. Facere enim sacrum aut

Celebrare missam. primum sacrum; non celebrare missam, aut primitias dicunt illi. Et ministrare aut inseruire sacerdoti sacrificanti, & huiusmodi. Neque uerò suggillatum uolo solennem Ecclesiæ usum, sed sermonis quotidiani abusum

correctum. In ijs enim quæ recitantur, aut cantantur in cultu ecclesiastico, religio pietas'ue spectari potest, sermonis polities in alijs. Sunt item in sacris literis uoces aliquot receptiores quam ut loco moueri uel debeant, uel possint: quod genus sunt Benedicere, pro laudare & prædicare. Benedictus, pro laudatus siue præclaram famam. fides pro persuasione siue fiducia. Nam fides Latinis, magis pertinet ad eum, qui pollicetur, aut præstat, quàm ad eum, qui credit, aut fidit: cùm appellata sit, ut placuit Stoicis autore Cicer... fiat, quod dictum est: nisi cùm dicimus, Habere fidem, fidem facere, fidem accipere: quo in sensu Martialis extulit, Fides.

–Accepit fabula prisca fidem.

Et huc pertinere arbitror, Preces matutinas, primæ, tertiæ, sextæ, & nonæ horæ preces, & uesperas preces, Latinius dici, quàm ut uulgus, matutinas, primã, tertiam, sextam, nonam, aut uesperas per se. Quanquam matutinæ duntaxat & uesperæ sic tolerari possunt, quo modo Cicero subinde duodecim usurpat absolutè, pro duodecim tabulis. Et autor Rhetoricorũ ad Herennium, Huc, inquit, decima uenitote: pro decima hora. Sed exemplis, quæ diximus, doceamus. Erasmus, Quodam die cùm persolueret pensum precum matutinarum cum suo sodali. Idem, Primæ horæ precibus nondum dictis. Ad hæc preces horariæ, quas imperiti horas appellitant. Idem, Prætermisi hodie audire sacrum, ac dicere preces horarias. Idem codicem precum horariarum uocat, qui uulgato uerbo breuiarum indoctis dicitur. Matutinæ. Vesperæ. Horæ. Breuiarium

Facere locũ, pro dare locũ, improba oratio est. Plau- Facere locũ.

tus, Date mihi locum ubi accumbam amabò.

Mittere trāsire. *Facere uiam, uel mittere transire, apud eruditos minime idem est, quod dare uiam. Plautus, Date uiā mihi. Idē, Date uiam, qua fugere liceat. Nam facere uiam aliud significat. Vide Vallam & Paraphrasim.*

Patronus. *Patronus item pro præside, uulgatius quàm Latinius est: ut, D. Hieronymus est studiorum præses. Erasmus, Apollo eius insulæ præses. Idem, Adhortans ut diui, quisquis esset eius templi præses, auxilium imploremus.*

Ratus. *Glis pro sorice non rectè accipitur: siquidem glis nihil minus significat, quàm quem quidam ratum uocant. Erasmus in prouerbio. Sorex suo ipsius indicio perijt. Soricum, inquit, proprium est uel stridere clarius quàm mures, uel strepere magis. Et diuus Augustinus, Licentius pulsata tabula, soricem strepitu absterrebat. Quid quod Erasmus in Naufragio, Quidam, inquit, aulsit ligneam statuam uirginis matris iam putrem, atq; excauatā à soricibus. Glires porrò quos Græci ἀιξίους uocant, non omnis regio nouit. Eos in ipsis arboribus pinguescere, & hyberna quiete senium finire, tradunt autores quidam, rursus æstate iuuenescere.*

Celebrare et facere nuptias. *Celebrare nuptias, non temere dicet cum uulgo, qui Latinè loqui uellet. Erasmus, Cum rem diuinam facimus, aut nuptias celebramus. Nec tamen continuò dicemus celebrare primitias, sed facere primum sacrum, quomodo Plautus etiam dixit, facere nuptias, & cæte. Quando fient nuptiæ?*

Est uerum? *Est uerum? grammaticè quidem dicitur, at multò elegantius idemq; usitatius, Ain'tu? Terentius, Ain'tu? R.*

Sic est

Sic est. Erasmus, Auctioni hodiernæ interfui. Ain' tu? Licitatus sum uectigalia. Plautus, Si scias reliquiæ quæ sint, perna, abdomen suis, [illegible]ladium. R. Ain' tu omnia hæc?

Cum emendare rectè interdum significet corrigere, ineptè tamen uulgò dici solet, Ego non potui emendare, pro Mihi in manu non fuit, ne fieret. Terentius, Tibi in manu est ne fiat. Emendare non potui.

Lar pro foramine uel rima, prorsus barbarum est, sed po[illegible] pro domo usurpatur. Erasmus, Tibicines quædam obturatis tibiarum foraminibus canunt. Horatius: Fortè per angustam tenuis uulpecula rimam, &c. Lar.

Mitte me, uel omitte me, uenustè significat, quod indocti dicunt, mitte me ire. Plautus, Iam crepabũt manus male tibi, nisi me omittis. R. Non omitto. Idem, Mittis me, an non mittis? Nec minus ineptus est hic loquendi modus, Mitte me ire.

Mitte me uidere, mitte me legere, &c. sed dicendũ est, Sine inspiciã, Sine legam. Terentius. Sine ad me ut redeam. Idem, Sine respirem. Idem, Tace parũper, sine me uicißim loqui. Idem, Abire non sinam te. Mitte me uidere.

Adinuicem quoq; imperitis relinquendũ est pro coniunctè. Cicero in calce secundi de Oratore, Mihi coniunctè est uisus de utraque re dicere. Et secundo Rhetor. ad Herennium: Coniunctè de confirmatione & confutatione dicendum est. Adinuicem. Coniunctè.

Foderatus, inusitata dictio est, pro suffultus. Erasmus, Est enim ea tunica partim nigro, partim subnigro suffulta, pileum nocturnum lineum, &c. Foderatus.

Vulgus inscitè accipit nepos pro omni cognatione aut affinitate. Est autem propriè nepos filij nostri filius, cuius Nepos.

filius pronepos est huius abnepos, cuius atnepos. Item nepotes pro posteris capimus. Horat. lib. 1. Od. 2.

Siue neglectum genus, & nepotes Respicis autor.

Idem in Odis, *Vt immerentis fluxit in terram Remi sacer nepotibus cruor.*

Dictamen. *Dictamen nō rectè ponitur pro dictato, uel, quod usitatius, argumento.* Asco. Pædianus, *libellum uult intelligi unde magister dictata pueris præbere consueuit.* Persius,

Tén' cirratorum centum dictata fuisse

Pro nihilo pendas?

Erasmus, *iußi erant scribere ad Erasmum, & quidem suo quisq; Marte, nec argumentum est suppeditatum.*

Amphora. *Amphora non idem indifferenter est quod cātharus. Nam amphora genus est uasis uinarij, & magis mensura quàm poculum.* Plautus, *Vno cantaro potare. Sic idem creberrimè.* Erasmus, *Qui domi nihil habent supellectilis, quoties opus est cantharo aut patella, à uicino petunt utendam.*

Spinter. *Spinter pro acicula:* Erasmus, *Non uiuit corpus si punctionem aciculæ non sentiat.* Idem, *Dum inter tot Græcos, Latinos, Hebræos codices sursum ac deorsum discurrimus, uelut aciculum, quod aiunt, in aceruo quærentes.*

Fibula. *Ab hoc diuersam fibulam arbitror, quæ mihi quidem unicum illud uidetur significare, quo uestes maximè mulierum connectuntur.* Cornelius Tacitus *in libello de situ populisq; Germaniæ: Tegumen, inquit, omnibus sagum fibula, aut si desit, spina consertum, cætera intecti.* D. Hieronymus: *Fibulā quæ chlamydis mordebat orā, excußit. in quem locum* D. Erasmus, *Fibulis, inquit, astringunt*

gunt extremas oras uestium. Spinter & armilla, humerorum ornamenta sunt.

Congruè loqui, ... prorsus idem esse uidetur, quod emendatè loqui. ...rian. Cardinalis, Cum eloquẽtia constet ex uerbis & sententijs, proficiendum est ut purè & emendatè loquentes, uerborum elegantiam persequamur. Congruè autem quis dicit, qui conuenienter, aptè, & ad rem loquitur. Congruè loqui.

Sagittare, apud solos neotericos eosq; raros, inuenire licuit pro iac..., iaculo figere, iaculo petere, aut sagittam torquere. Oratius in Odis: Sagittare.

Qui breui fortes iaculamur æuo multa? Idem,
Ceruos iaculari, & celer arcto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

Erasmus, Exttat & hodie iocus prouerbialis in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit. Idem in Adagio, In cœlum iacularis. In cœlum sagittam torques. Petere iaculo dicimus, aut alia quauis re: ut, Malo me Galatea petit: quod indocti sagittare post aliquem dicũt. Cõsequitur ergo sagittatus quoq; Latinũ non esse pro sagitta ictus. Ictus globo tormẽtario. Erasmus, Aquilam ictam sagitta. Item nec sagittator pro sagittario Latinè dici. Idem, In sagittariorum certaminibus non ille laudatur, qui quàm plurimum emittit iaculorum, sed qui uel uno scopum ferit. Sed exemplorum affatim est ubiq; satis. Facit huc quod idem dialogo ex Lucianicis traducto, Quid tandem in causa est Cupido? cum sæpicule, quæ eius est copia, uariet sermonem ipsius sagittare, ab hoc tamẽ religiosè abstinet, quanquam aliàs non abstinuit, sed opere non serio. Sagittare post aliquẽ.

Superiori cognatū est quod Fabius annotauit lib.8.c.2. Qui iaculum emittit, iaculari dicitur: Qui pilam aut sudem, appellatione priuatim sibi assignata caret. & ut lapidare quid sit, manifestum est: ita glebarum testarumq; iactus non habet nomen. In quibus uerbis animaduertendum est, nec pilare Latinum esse, qua uoce uix quidquam

Pilare. hodie uulgatius. ac proinde nec pilatorium pro sphæri-

Pilatorium. sterio. Idem iudico, si quid ego iudico, de globare, aleare, similibusq;, quæ quotidiano indoctorū usu frequentantur, pro ludere pila, trocho, alea, uel, ut in Suetonio, aleā, mittere globum. Horatius:

Nanq; pila lippis inimicum & ludere crudis.

Aleator tamen & Aleatorius, Latina esse nemo negauerit.

Non scire. Minus hæc miretur, qui Non scire, facundiæ literarumq; Latinarum parenti Ciceroni barbarum quiddam oluisse norit, pro nescire: quemadmodum Magis uelle, & non uelle, pro malle & nolle, aures ipsæ quodammodo respuunt. Eius hæc sunt uerba, Non scire, quiddam barbarum nimirum habere uidetur, nescire dulcius. Quanquam (ut dicam ingenuè) haud scio num id in totum, quoties diuisum est, reijciendum putarit Cicero, maximè cum ab eo loquendi modo neque Plautum, neque Terentium abhorruisse uideam. Sed ex hoc unum aut alterum exemplum adduxisse contentus ero. In Hecyra: Quid? non sciunt ipsi uiam, domum qua redeant? Et in Eunucho: Istam Thaidem non sciui nobis uicinam. Illud quoque, quando in huius uerbi mentionem incidimus, non grauabor adscribere. Nescire melius ad animum

mum quàm, ut uulgus, ad corpus referri debere. Sic enim loquuntur: Ego nescio hoc tangere. Onus hoc ferre nescirem, & huiusmodi, pro non possum hoc contingere, &c. quod tamē perpetuū non esse, ne dißimulem, exempla profero. Horatius: *Nescio hoc tangere.*

-Naturam mutare pecunia nescit. Idem:

-Nescit uox missa reuerti.

Et humilis pro submissus, & humilitas pro submißione, atq; animi deiectione, uitanda ei qui elegāter & Latinè loqui uelit. Cicero, Neq; submissum nimis, neq; se nimium efferentem. Idem, Quantò superiores sumus, tantò nos submißius geramus. Vergilius: *Submissus.*

Submißi petimus terram.

Erasmus, Odit Deus in hominibus animi ferocitatem: delectatur animis submißis ac deijcientibus sese. In aßis Budaici margine est à nescio quo ascriptum, demissus animus, quam humilitatem uocant. Atqui aut ego fallor, aut non idem est demissus animus, ac submissus. De hoc iam dixi: ille autem significat putidulum, iacentem, prostratū: quod inde deductum aduerbium demissè testatur, id est, abiectè. Cicero, Nam cum statuisset, uerbera, tormenta, cruciatus, patriæ euersiones, exilia, orbitates, magnā uim habere ad malè miserequè uiuendum, non est ausus elatè & amplè loqui, cum humiliter demisseq; sentiret. Humilis uerò id significat quod bassus, uox omnino Latinis inaudita, cōtrarium est edito seu alto: & ad personam relatum uilis significat. Erasmus, Humile est ostium, uide ne capite impingas. Idem, Vnde & despicere dictum à Latinis pro contemnere, quòd quisquis in eminenti loco est, *Humilis.*

is uelut tutior, negligit eũ, qui ſtat in humiliore loco. Idẽ, Si quos habeamus affines, aut cognatos humiles, & inutiles, eos tamen non uſquequaq; ſpernere debemus.

Baßè loqui, uel baſſa uoce.

Nã quod baßè loqui, uel baſſa uoce dicũt, ſubmißè dicendum nemo mediocriter quidem doctus ignorat, opinor, qui uel tria uerba Latinè ſonare norit. Cicero, Qui breuiter aut ſubmißè dicunt. Et ſubmißè alicui loqui, in

Alta uoce loqui.

Quintiliano. Similis omnino elegantiæ eſt, altè, uel alta uoce loqui, pro clarè. Horatius:

Iane pater, clarè, clarè cùm dicit Apollo.

Eraſmus, Recita puer diſtinctè & clarè. Plautus, Clara dixit & recta, clara uorſum fabulabor, hic auſcultet quæ loquar. Illud præter hæc adijcimus, humilis, gracilis, agilis, facilis, & ſimilis, habent in ſuperlatiuo ſimplex l, ut

Humilimus.

humilimus, &c. At poëtæ uerſus cauſa geminant l, ut apud Iuuenalem:

Rara auis in terris, nigro; ſimillima cygno.

Manere ſtans.

Manere ſtans, parum ornatè dicitur pro reſiſtere. Eraſmus, Heus heus quò properas? reſiſte pauliſper. Idẽ, Ne arctam uiam ingreſſus uacilles, uel reſiſtas, uel deflectas. Terẽtius, Heus heus dico tibi Chærea, inquit: reſtiti. Properanti item dicimus, ſiſte gradum: & in terrã lapſo, recipe te in gradum.

Hoc non tenet.

Diploma aut epiſtolium ratum.

Hoc nõ tenet, Romanis auribus prorſus indigna oratio pro uacat, uel redundat, id eſt. ſuperfluum eſt, ac ueluti inutile: ut, Hic uerſus uacat, &c. Diploma uerò aut epiſtolium iam deſitum, non ratum eſſe dicitur. Illud obiter annotare uiſum eſt, non deeſſe, qui negent ſuperfluitatem eſſe uocem Latinã. Ego ſanè non uideo qui minus à

ſuper

superfluo,liceat dicere superfluitatem, quàm ab exiguo exiguitatem,ab aßiduo aßiduitatem.

In sinu impro[illegible] e potius quàm Latinè,quidam dicũt pro gremio. N[illegible] sinus propriè dicitur pars illa quæ est intra pectoris brachiorumq; complexum. Inuenias etiam in sinu positum pro in pectore,ut in sinu gaudere, & in sinu esse,pro in occulto,& in potestate habere. Cicero ad Q. fratrem, Mihi crede, in sinu est,neque ego discingor. [illegible]emij uerò dictionis alius usus est. Terent. Qui se in suo gremio positu[illegible] puerum dicebat. Erasmus in conuiuio fabuloso, Vis ait,quinque libras? annuenti, tantum fico=rum effudit in gremium. Sinus.

Angustia,nunquàm,quod sciam,nisi apud neotericos, anxietas & angor sæpe lecta sunt mihi, pro animi mole=stia & afflictione. Cicero, Separatim suis angoribus & molestijs implicatos. Ouidius: Angustia.

Anxietas animi,continuusq; labor.

Alioquin usitatißimè dicimus loci,tẽporis,aut spatij an=gustiam,atq; ad hunc modum metaphoricõs animi angu=stiam,quam D.Paulus obijcit Corinthijs, & cui obnoxij sunt Crœsiani isti,Craßiani uerius quàm Christiani,qui omneis cogitationes suas,omneis animi sensus,omneis ui=tæ actiones,omnia publica priuataq; officia, & uiuendi deniq; moriendiq; rationem non nisi ad res fluxas nibiliq; referunt,nec ij soli. Verùm hæc parerga sunt.

Per quinque dies,per sex hebdomadas,menses,aut an=nos,quod dicunt barbasculi: Latini,quinq; ab hinc dies, uel quinque diebus, dicere amant. Plautus in prologo Caßinæ, Ab hinc annos factum est sedecim. Terẽtius, Ab Per quinque dies.

hinc

hinc triennium ex Andro commigrauit huic uicinæ. Cicero: Horum pater ab hinc duos & uiginti annos mortuus est. Idem, Ab hinc annis amplius uiginti quinque. Erasmus, Septimo ab hinc die istic me uidebis. Septimo ab hinc die mecum cœnabat. Haud negarim tamen illa esse bene Latina, sed in diuerso sensu, nempe cùm spatium temporis significat. Cicero: Tenuisti prouinciam per decem annos. Suetonius: Cibo per quatriduum abstinuit. Quæ per accusatiuũ sæpe citra præpositionem, uerò per ablatiuum efferuntur. Prætereà de die qui sequitur crastinum, hoc est, pro perendino die, aut perendie. Post cras iidem dicere solent. Quod etiam postridie alij, hoc est, post tres dies accipiunt. Sed de perẽdie nemo dubitat. De perẽdino die exemplũ profero. Cæsar in Cõment. Qui si per te liceat, perendino die cum proximis hybernis cõiuncti cõmunem cum reliquis belli casum sustineãt.

Post cras.

Post tres dies.

Per uices.

Per uices, haud scio equidem num apud emendatè loquentes reperiatur, pro uicissim aut inuicem. Vergilius:

Vis ergo inter nos, quid possit uterq;, uicissim
Experiamur? Erasmus: Vicissim carpimus & carpimur, ridemus & ridemus: Vergilius:
Inq; uicem speculantur aquas, & nubila cœli,
Aut onera accipiunt uenientum, &c. Persius:
Cædimus, inq; uicem præbemus crura sagittis.

Vergilius etiam alternis dixit:

Alternis dicetis: amant alterna Camœnæ.

Eiusdem farinæ, sed intolerabilius est, Per ter, pro ter, aut tertiò: quis enim unquam dixit, per semel aut per bis? quod ego minutius esse ducerem, ut admoneretur, nisi extaret

taret & in uulgata noui instrumenti editione, Actorū 10. Atq; ex hoc solœcismo natus uidetur apologus, qui uulgò fertur, non infestiuus: Pastor quidam rusticanæ plebis, aquam tingendis per anni curriculum infantibus ex more consecraturus, qui antea nunquam idem expertus erat, cū in eo unde solennia uerba pronunciaturus erat libro, scriptum esset, Salta per ter, quibus uerbis admonebatur tres retrò Paginas esse uertendas: id ille non intelligens, ædituum iubet hastile adferat, ad quod sacrum uexillum suspēditur: cui innixus, eidem sacram ter transilijt. Apologus.

Hæc me (ut barbaries barbarismum uelut ansam ansa trahit) admonent, ut quæ Nicolaus Perottus à Desid. Erasmo laudatus, super his ablatiuis Vice, & Vicibus prodidit, referam. Cauendum, inquit, est ne dicatur, hac uice tantum faciam: sed nunc tantum. Nec una uice tantum, sed semel tantum. Nec duabus, tribus, aut quatuor uicibus, sed bis, ter, quater. Nec quot uicibus, sed quoties. Nec multis uicibus, sed plerunque, aut sæpenumero, non multoties. Nec ueniam ad te alia uice, sed aliâs. Nec prima, secunda, tertia uice, sed primò, secundò, tertiò. Nec ultima uice, sed demum, tandem, postremò, ultimò. Hactenus ille. At in his passim uulgò peccatur creberrimè. Terentius, Nec illi ridebant primò. Erasmus, Cum primùm esset baptizaturus infantem. Idem, Venia primùm experienti. Idem Actorum 10. Hoc autem factus est tertiò. At idem Ioannis ultimo: Hac iam tertia uice, inquit, manifestatus est IESVS discipulis suis. Sed non quia semel lectum est, ideo Latinum. Atque ut hoc utcunq; reperitur, ita nusquam est inuenire pro prima uice & hu

& huiusmodi. Quibus tamen adeò non offendunt isti, quorum delicatæ aures ne breuem quidem particulā Etiā pro ita ferunt, ut nihil crepent frequentius. Illud leuiculum, quod ijdem, Est primum meum: ~~dor~~ didius, ne dicam putidius. Est prima uice, quod dicere solent, Latinè efferri posse, Nunc primùm experior: uel Antehac nunquam idem expertus sum.

Est primū.

Vbi mansisti ultimatè.

Erasmus, Recita puer ab eo loco, ubi proximè destitisti. Autor Rhetor. Ad Herennium: Breuis erit, si unde necesse est, inde initium sumetur. Ac paulò post, Et si non ab eo, in quo proximè desitum erit, deinceps incipietur. Pro his nouum sermonis decus commenti sunt indocti, dicentes, ubi mansisti ultimatè.

Complexio.

Ijdem complexionem pro qualitate & temperamento naturæ corporis accipiunt. Atqui complexio Ciceroni est, quam nostræ tempestatis dialectici conclusionem appellant, nempe enunciationem, quæ ex propositione, quam maiorem, & assumptione, quam minorem uocitāt, necessariò sumitur. Quam autem complexionem illi, Cicero modò naturam, modò constitutionem, aut affectionē corporis uocat. Medico, inquit, diligenti, priusquam conetur ægro adhibere medicinam, non solùm morbus eius, cui mederi uolet, sed etiam consuetudo ualentis, & natura corporis cognoscenda est. Idem, Metrodôrus quippe eum perfectè putat beatum, cui corpus bene constitutum sit, & exploratum ita semper fore. Idem, Tu uerò Metrodôre, qui omne bonum in uisceribus, medullisq; condideris, & definieris summum bonum firma corporis affectione, explorata spe contineri, &c.

Qui

Qui dicat pro illo, Ne feceris, Non feceris, in uitium incidit. Quintilianus ait: Quia alterum negandi est, alterum uetandi. Accedit eodem D. Erasmus, Ne prohibentis uel imperatiuis, & subiunctiuis additur, Ne nega, Ne dixeris. Non, autore Linacro, omnibus modis præter imperatiuo iungi potest: ut, Non omnibus seruio, utinam non faciam, non fecissem, quum non facerem, non seruire optimum. Cum tales tantosq; habeamus autores, plerique tamen peccare non desinunt, pro Ne, Non perpetuò dicentes: Non dicas, Non facias, & huiusmodi: aut quod grammaticum quidem magis, cæterū nihilo elegantius est, Noli dicere, Noli facere. Illud autem quod est in Terentij Hecyra, Num uisam uxorem Pamphili, cum in proximo hic sit ægra? PAR. Nō uisas: potest quibusdā mouere scrupulum, quasi uetet: cum reuera neget, si propius contempleris. Aequè peccatur uulgò in An, Aut, & Vel, dum male interrogant, hic aut ille sit, & præsente patre uel absente patre. Hæc enim disiungunt: illud quærit: aut dubitat: ut, Aut ipse fuisti, aut tui similimus. Quot ibūt mecum, duo, an tres? Nescio an eloquar, an sileam. Sed hæc copiosè à Valla disserta sunt. Noli dicere

Succurrere, opitulari, auxiliari, opem & suppetias ferre, auxilium ferre, dareque nota sunt. Vergilius, Succurritis urbi incensæ. At pro his, adiuuare paßim & à mediocriter eruditis non rectè usurpari audias. Adiuuat enim qui est particeps operis: ut qui adiuuat cupiam onus aut sarcinam, quod indocti Adiuuo portare, dicere solent. Terentius, Tu pueris curre Parmeno obuiam, atque his onera adiuta. Gellius lib. 2. cap. 29. Fac amicos Adiuuare.

adeas

adeas, & roges ueniant, operamq; mutuam dent, & messem hanc nobis adiuuent. Erasmus, Igitur frater adesto uiro, ut habet prouerbiũ: quare tu, si quid hic prætermisit, adiuua. Item alijs compluribus locis reperire licet hoc uerbi sic positum. Nobis unum atq; alterũ adduxisse satis est, nec temere aliter inuenias, nisi unum Bruti ad Ciceronem, tale est, Adiuua nos tua sententia: *quod quidem mihi minime uidetur, cum poßit commodè in hunc, quem diximus, accipi sensum. Nam & ad Senatum Brutus dedit ut literas. Sed hoc in medium relinquo.*

Ponere casum. *Fac esse, Fac me multis debere, Vt demus in significatu nihil discriminis esse: quæq; huius generis aureolo planè de* Verborum copia *libello uidere est cap.54. idem eleganter efficiunt, quod dialecticorum uulgus minime, ut solent, eleganter,* Ponere casum *dicit.*

Apud me didici. *Frequenti imperitorum usu trita sunt, apud me, apud te, apud se, pro per me, &c. hoc est, meopte, tuopte, suopte ingenio, citraq; auxilium.* Martial. *Hoc per me didici dicere, Cæsar aue.* Horat. *Quamuis Scæua satis per te tibi consulis.* Fabius: *Præcepta citra exercitationem per se nihil prosunt. Hoc etiam separandi sermonem habet.* Columel. *conterito in mortario per se utrumq;, id est, separatim. Ab hoc diuersus est loquẽdi modus, De me scio, De me coniecturam facio, id est, meo ipse experimento comperio: sed Latinis diuersus, non barbaris, qui quidem eodem utrumq; flore uenustant.*

Mingere. *Mingere pro meiere, à nonnullis reijcitur: mihi tolerabile uidetur: cæterùm hoc, quàm illud, non paulò est frequentius, nisi quòd præteritum minxit, & supinum,*

mictũ,quibus caret,ab illo mutuatur.Perſius,Extrà meijte. Eraſmus, immingere, niſi mauis immeiere. Martialis, niſi mẽdoſus eſt codex, incipit in medios mingere uerba pedes. Eraſmus,adagio, matella immeiere:Si(quod aiunt)in matellam immingant.

Mouere magiſtratu, ſenatu, ædilitate, tribu, ordine, eruditis in uſu ſunt,prò deponere de officio.Cicero:Quum Africanus Cenſor tribu mouebat eum Centurionem, qui in Pauli pugna non adfuerat, cum ille ſe cuſtodiæ cauſa diceret in caſtris [illegible] iſſe, quæreret'que cur ab eo notaretur: Non amo, inquit,nimium diligentes. Valer. Max. Geta cùm à L. Metello, & Cn. Commitio Cenſ. ſenatu motus eſſet,poſtea Cenſor factus eſt.Plures huius generis formulæ extant primo de copia Eraſmi cap. CXXVI. At Suetonius auſus eſt dicere, Ne imperio turpiter depoſitus, priuatus uiueret. *Deponere de officio.*

Quòd modicum uulgò pro puſillo accipiunt, ſuo more faciunt, cùm Latinis modicum dicatur moderatum, & modicè moderatè à modo, contrariaq; modicè & immodicè. Plautus, Cui animus modicus, continens, expers ambitionis. Colum. Immodica poßidendi libidine. Cicero, Modicè hoc faciam, uel etiam intra modum. Colum. Magis'que conducere agricolæ frequenter id potius, quàm modicè facere. Niſi fortè quis putabit Horatianum illud uulgi more dictum, Nec modica cœnare times holus omne patella. Quod mihi quidem non probatur, cùm non ſordidè accipere uelle ſe Torquatum Horatius ſignificet, ſed citra luxum. *Modicum.*

Illiberalis ille planè ſermo eſt à Franciſco Syluio

n ambro

ambro, ante me notatus, quo de possessione interrogantes, Pro quo est, dicunt: aut de patria, natione, similibusq́;, de qua patria, aut natione est: pro, cuium est, in genitiuo: uel (quod antiquius) Cuius cuia cuium est, [illegible] cuias est. Illa, de possessione: hoc, de patria, natione, factione, & huiusmodi quærit: cui respondet, nostras & uestras. Vergilius, Cuium Pecus? an Meliboei? Terent. Cedò cuium puerum huc apposuisti? Idem, Quid? uirgo cuia est? Chær. Nescio hercule. Par me. Vnde est? Chær. Tantundem. De genitiuo cuius, & nominatiuo, cuias cuiuis possunt exempla repetere.

Pro quo est. *De qua patria.*

Verùm hæc minoris sunt momenti, illud fortasse maioris paulò, quod tamen admonendum non duxissem, nisi passim in eo multi ambigerent, & errarent. id autem est, attinere, pertinere, & spectare, uulgi usu penè detrita uerba, non possessionem significare, sed præter alia officium esse, curæ esse, decêre, conuenire. Plautus: Quid istud ad uos attinet? Idem, Quod ad me attinuit, ego curaui: quod mandasti mihi, impetratum est. Terentius, Scin' tu turbam hanc propter te esse factam, & adeò ad te attinere hanc omnem rem? Cicero, Nihil attinet me plura scribere, quòd mihi necesse sit eius salutem, & fortunas quibuscunque rebus possim, tueri. Quintilianus, Pertinet ad causam puto, quicquid ad dicentem pertinet. Idem nouè dixit, pertinet in utranque partem. Erasmus, Ista res nihil ad me pertinet. Caue itaque dicas puer, iste liber attinet, pertinet, spectat ad Ioannem: multò minus in datiuo, Ioanni. Nec, est pro Ioanne, sed ut diximus, est Ioannis. Valla, Ad me spectat, id est, ad me pertinet. Ad mortem spectat, id est, ad mortem tendit.

Attinet. *Pertinet.* *Spectat.*

Est pro Ioanne.

Quod

Quod autem uulgò perquàm familiariter, Nihil ad me, nihil ad te, quid ad me? quid ad illum? dicunt, subaudito uerbo Pertinet, uel Attinet, ne quis damnandum putet, ex Catullo exemplum hoc adductum uoluimus, Istud quod modò dixeram me habere, Fugit me ratio, meus sodalis Cinna est Caius, is sibi parauit. Verùm utrum illius an mei, quid ad me? Vtor tam bene, quàm mihi pararim. Cæterum elegantius multoq; usitatius iniquã comparationẽ his uerbis significamus. Terentius, Est' ne ut fertur forma? P. Sanè. S. At nihil ad nostram hanc. Cicero, Equites non optimos misisse, nihil ad tuum equitatum. Idem, Quem cognouimus uirum bonum & non illiteratum, sed nihil ad Persium. Erasmus, Ego nihil sum ad illos.

Haud illiberalis minus ille loquendi usus indoctorum est, imò fœdus abusus uerius, quo semel Vnus aut Aliquis cum Alio, uel Aliquis & Vnus, aut bis Vnus cum dictione Alius geminata coniungunt: ut, aliqui diuitias, alij amant honores. Vnus habet sensum in uno studio, alius in alio. Nimio dicas elegantius usitatius'que, Alij diuitias, alij honores amant. Alijs alij studijs delectantur. Alius alio dicendi genere gaudet. Alijs alia magis probantur. Hic lector obiter animaduerte, quibus uerbis uulgare illud unum, omnium facilè sordidißimum, Habere sensum in re quapiam, efferri conueniat: quod qui dicunt, quæso te, an illum ipsi habere sensum putandi sunt? Huiusmodi si persequi sit animus, nullus futurus esset libello nostro neque modus, neque finis: sed præstat id quod erat institutum, persequi. Non alienum est ab eo quod diximus, Ciceronianum illud, Aliud alijs uidetur optimum

Aliqui, alij.

Habere sensum in re quapiam.

mum. Erasmus, *Studium igitur omnium commune debet esse, ut alijs alij uicißim benefaciamus, si quid possumus: & ab alijs alij subleuari ne grauemur, si quid egemus. Verùm cùm uariæ sint dotes Dei, a[illegible]o, uelut in eiusdem corporis membra diuersa, distributæ, in eam partem erit cuique potißimum incumbendum, qua senserit se potißimum usui esse posse*. Item unus & alter. Erasmus, *Oscitante uno, deinde oscitat & alter*. De duobus uerò, *non* Alius & alius, *sed alter & alter dici, humanioribus paulò ignotum non est, sed exemplum unicum duntaxat adscribemus*. Plautus, *Postquàm conspexit angues ille alter puer, citus è cunis exilit, alterum altera apprehendit eos manu perniciter*. *Tale etiam est*, Indocti non curantes comparatiui & superlatiui differentiam, altero pro altero utuntur.

Apotheca, *pro pharmacopolio. & quanquàm eius uocis usus latius extenditur, quod liquet ex libro, quem idem ex* Thucidide *traduxit, septimo, ubi hæc leguntur:* Athenienses castellum apud Labdalum excitant in summa crepidine epipolarum, ut esset illud apotheca uasorum atque pecuniarum.

Apothecarius, *pro pharmacopola non rectè dicitur*. Nam apotheca, *ut annotauit* Valla, *propriè est uini*.

Amodo, *pro posthac apud Latinos non legitur, quemadmodum nec*,

Arrestare *pro uadari, inijcere manus, & diem dicere, ut adnotauit* Budæus.

An, *quærit & dubitat, ut antè diximus*: Aut & Vel *disiungunt: ut*, Quot ibunt mecum, duo an tres? Præsente an ab

an absente patre? Donat. in illo Adelph. Iube nunc dinumeret Babylo illi uiginti minas. Cui, inquit, illi? Ctheſiphoni, an lenoni, an Aeſch[illegible]o, an Syro? Idem, An Aeſchinum nimis prodig[illegible]? Vbi an ſubiunctiuo iungitur. Apud Gell. uerò indicatiuo adhibetur, quum ait: Cur aquæ ex niue glacie'ue liquatæ ſunt uitioſæ: An quia quū aqua quæuis gelu concreſcit, eius pars tenuiſsima difflatur? In cuſtodiam traditus: ſed in publicam, an priuatam, non ſatis ex literis in[illegible]igere potui[illegible] Vbi minime liceret dicere Aut, Vel, quibus ſæpe uulgus utitur.

Arguere pro argumentari, imperitorum uox eſt, qui dicunt, Ad emendam condemnare, pro in ærarium referre.

Arcus pedalis, pro baliſta chalybea, e orum elegantia eſt qui Anormalum uerbum, pro anomalo corrumpunt.

Aqua ſacra Latinè dicitur, benedicta nō item. Eraſmus, Cùm aqua ſacra quotidie aſpergimur.

Affectus, pro diſpoſitus. Cicero, Eos enim ſanos intelligi neceſſe eſt, quorum mens motu, quaſi morbo, perturbata nullo ſit: qui contrà affecti ſunt, hos inſanos appellari neceſſe eſt.

Item male affectus, & affectus, pro male diſpoſitus. Male diſpoſitus. Cæſar in Comment. In corpore affecto. Liuius: Exercitum affectum prælio, uia nocturna excepere. Cicero, Quem quidem Neapoli grauiter affectum uideram. Idem ſignificat Diſpliceo mihi, ut Cicero, Cumq; de uia languerem, & mihimet diſplicerem. Cuius contrarium, pro bene diſpoſito, ſimiliter extulit Eraſmus: Iam, inquit, firmus eram ac robuſtus, iam mihi pulchrè placebam.

Ad plenum, eleganter dicitur pro plenariè, quo utuntur

tur Romanæ linguæ imperiti.Erasmus j.*de Copia,Si quod admonuit Fabius,ad plenum tradere* [illegible]*luisset.*

Præuenio. Anteuerto,*uel anteuertor,pro* pr[illegible]*enio.* Cicero,*Mihi uero erit gratum , atque id ipsum cum* [illegible] *agere cona- rer,* Fannius *anteuertit.*

Accerse,uel adduc Petrum ad me. Latine dicitur, pro eo quod pueri dicunt, Affer Petrum. Plautus,Attuli hunc. Alius, Quid attulisti? respondetur, Adduxi uolui dicere. Hadria. Barland.Iam triduū totum [illegible] *morbo labo*[illegible] *puer ille,qui nuper adductus est ex Gandauo.*

Facere reuerentiam. *Aperire caput,Honore afficere, Habere honorem,pro Facere reuerentiam.*

Quictantia. *Apocha Græca dictio,pro quictantia,Iuriscōsultis ue- teribus usurpata,Latine acceptilatio dicitur.*

Allegare, pro citare uel adducere aliquem autorem in rem suam. Allegare est quasi in legationem quem roga- tum pro paruis priuatisq; causis mittere. Plautus, Si alle- gassem aliquem ad hoc negotium, in Epidico. Idem in Amphi. Aliquem hominem allegent, qui mihi aduenienti os ocillet probe. Plinius, Tum multa allegauit, quæ ad rem propositam pertinere minime uidebantur.ubi allegare pro adducere ponitur.

Sūt plusquā sex menses. *Cicero pro Roscio,Amplius sex menses sunt: pro quo barbari dicūt, Sunt plusquā sex menses. Amplius horas qua tuor mutus iacuit,pro quo dicūt,plus quam quatuor horas.*

Bassa uox,Barbari dicunt pro pressa uel graui.

Item bassus lectus,bassa arbor,pro humili.

Bonum Latinum,pro bene Latinū, aut bona Latinitas.

Benedico & maledico te,pro tibi.

Bene

Benedicendi uerbum apud Latinos inusitatum est, in sacris literis frequentissimum. Est autē & laudantis & bene precantis, et gratias agentis. Nec refert datiuum casum addas, an accusatiuum. Siquidem Græci ut dicūt, benefacio tibi, & benefacio te: ita dicunt, benedico tibi, & benedico te. Id Christiani in dicendo minus curiosi sunt imitati.

Biblia bibliæ, uulgatius quàm Latinius dicitur, pro biblia bibliorum.

Cogitata mentis proferre, Quod sentimus efferre pro exprimere mentis conceptum. Hoc Erasmi, illud Rodolphi est. Cicero, hoc autem uno præstamus uel maximè feris, quòd colloquimur inter nos, & exprimere dicendo sensa possumus.

Corruptus, pro destructo, dictione in ea significatione barbara. Verg. Cererem corruptam undis. Et corrūpo pro destruo. Plaut. Ne corrūpe oculos, ad flentē Alcumenam. Quin & hominem corruptum pro destructo. & , corrumpunt bonos mores colloquia praua. Destructus.

Curare negotium, aliud quàm facere negotium, uel ire pro negotio. Nam facere negotium, est exhibere molestiam. Item transigere negotium. Hadrianus Barlandus, Veni ad curanda negotia cuiusdam amici. Item, Si rectè curare sua negotia uelit. Item, Simulat'que redierit à negotio, quod transigendum susceperat. Facere negotium.

Cœnitare, pro facere collationem: cœnula, collatio. Facere collationem.

Curare literas mittēdas ad amicū, rectè dicitur: disponere literas, nō item. Gellius, Ex duobus malis, quos apud eum uidisset, uter maior esset, eum mittendum curaret. Disponere literas.

Curare, pro tractare. Terentius, Aedepol Syrisce te curasti Tractare.

rasti molliter. Plautus, Hospes cura ut curetur. Sed apud Ciceronem tractare in hoc significatu legisse uideor.

Prædicator dixit de ambone. Concionator è suggestu pronunciauit, pro Prædicator dixit de Ambone.

Caputium. Cappa. *Caputium & cappa uoces improbatæ, pro cuculla & capitio per i, quod est capitis tegimen, ut Capitium morionis. Porrò autem quod artium professores gestant, epomidem Eras. uocat, quidam cucullam philosophicam.*

Confuto, refuto, mediam longam habent.

Capitosus. *Capitosus, pro cerebroso aut moroso. Capitosus enim est qui magnum habet caput, nonnunquan etiam duri capitis, quem & ceruicosum appellamus.*

Confessor. *Confessor, quem uocant, Confessarius Erasmo dicitur, ut adnotauit Despauterius in epistola ad Gauerum. Pœnitentiario utitur pro eodem, nempe auditore confitentium.*

Compilare, undique diripere, ac in unum condere, & pro componere accipiunt.

Contrarior rectè dicitur, pro contrarius sum, & aduersor.

Cruento idem quod cruore inficio, cuius paßiuum est cruentor, quod quidam accipiunt, pro sanguinem è naribus mitto.

Consodalis, ineruditis est sodalis, qui coæquales pro æquales, & Commensales pro conuictores dicunt.

Capitaneus. *Copiarum dux dicendum, pro capitaneo, quæ Gothica uox est, Idem imperatorem & ducem militarem significare arbitror.*

Color rhetoricus. *Colores rhetorici rectè, pro schematis & figuris rhetoricis. Et nobis colores nostros consumptos esse dicimus*

mus, quum non sit facilè inuenire, quo nosmetipsos excusemus. Ita dicimus, consumpsi colores omnes excusandæ improbitatis meæ.

Ceruis[illegible]quere, & ceruisiæ coctor, pro brassare, & brassatore. Brassator.

Cambio barbarum est, pro cōmuto, muto, & permuto: neq; cambio in ullo significatu esse Latinum arbitror. Cambio.

Decidere & deducere Latinis idem significat quod negociatorum quorundam uerbum defalcare. Erasmus, Lucrum exilius est, quam ut inde possit aliquid decidi. Cic. Seruilia comparauit hunc agrum, deducta tertia. quod apophthegma cum anceps sit, in altero sensu deducta pro defalcata, dictum arbitror. Dicimus & cum hoste decidere, hoc est, data bonorum parte cum eo pacisci. Defalcare.

Dedita opera, data opera, uel uolens Latini dicunt: Totum autem à proposito, Barbari. Totū à proposito.

Do tibi damnum, aut incommodo tibi, Latinius dicas, quàm facio tibi damnum. Facere enim damnū, pro eo quod dicimus, pati damnum. Facere damnum.

Delere pro annihilare. Cice. Neque enim assentior his, qui hæc nuper disserere cœperunt, cum corporibus simul animas interire, atque omnia morte deleri. Annihilare.

Dare operam Latini dicunt, non adiuuare: cuius antè mentionem fecimus, cùm dicimus, Ego mox iuuabo te, uel ut alij, expediam te. Plautus, Quam mox mihi operam das? Rogat numeraturus seruo stomachanti cum altero argentum. Expediam.

Dimitto fabulam, ineruditè, pro missam facio, uel omitto.

De Roma. De Roma, de Gauda, imperitis placet, pro Romanus, pro Gaudanus, & de Atrebato, pro Atrebas. ut, Comius Atrebas, apud Cæsarem. Sic Thomas Aquinas, non de Aquino, Paludanus, non de Palude. Sic Phocion Atheniensis, nõ de Athenis. Quis enim unquam dixit, Annibal de Carthagine, aut Publium de Cornelijs?

Dios Latinè ac Græcè generosus, diuus, bonusque dicitur.

Dium substantiuum ueteres dixere diurnum sub cælo lumen. Vnde sub dio fieri dicitur, quod non fit sub tecto. Vergilius tamẽ tertio Georgicorum, sub diuo extulisse uidetur: Ne mihi, inquit, tum molles sub diuo carpere somnos. nisi etiam uersus constet, si dio legas. Interdum etiam diuum pro Deum dicimus.

Doleo caput, poëticum est, pro dolet mihi caput.

Doctus in Grammatica, bene doctus in Logica, pro doctus grammatices. Cicero tamen rudem in iure ciuili dixit, quod docto contrarium est.

Doctor uulgus dicit pro professore, ut professor Theologiæ, &c. Nam doctor, officij nomen, actiuè ferè dicitur. Erasmus tamen in epistolis dicit, doctoris insigne accipere in Italia.

Degener est, qui sui generis moribus non respondet, quare non rectè dicitur pro notho. Et degenerare tam à bono quàm malo dicimus.

Displicentia, pro offensione uel molestia.

Dare licentiam, pro facere potestatem, aut permittere: ut, Permitte præceptor ut à prandio ludamus. Item, Fac nobis ludendi potestatem.

Dispensare, usitatius quàm Latinius, pro canonis gratiam facere, uel sol[illegible]re canonibus. Item legis gratiam facere, uel legibus sol[illegible]re.

Excip[illegible] doctore dictante, elegantius est quàm scripsi hoc sub illo magistro. Politianus in Miscel. Quæ tanto antè tam multi sub nobis excepêre: eodem sensu dixit. Scripsi hoc sub illo.

Exercere cauponam, pro tenere hospitium. Vlpianus, Si qua cauponam exercens, in ea quæstuaria corpora ha[illegible]at, &c. Tenere hospitium.

Experiri calamum nouum, pro probare pennam. Erasmus, Pudet uersiculos istos non sine cura modò, sed omnino sine mente effusos, dum calamum nouum experior. Sic fortasse non ineleganter diceretur, Experiri discipulos pro tentare, hoc est, periculum scientiæ eorum facere. Nam id, apud nescio quem, legisse uideor. Pobare pennam.

Ex sententia, uel ex animi sententia, uel ad uotum succedere, pro Ad uoluntatem. Ad uoluntatem.

Eo tecum unà, Terentianum est. Sic, Vis mecum unà: pro quo pueri dicũt, Vis etiam. Sic Plautus, Vin' me tecum illò ire? pro Vin' etiam ire?

Extra ordinem, pro Ex ordine. Liuius, Extra ordinem in hostem pugnasti. Nam sententiam ex ordine dicunt senatores, ut quisq; ætate antecedit.

Episcopus designatus, pro coadiutore. Coadiutor.

Euaginare, pro Gladium educere, uel distringere.

Econtra, & econuerso, pro Econtrario, quod significat ediuerso, contrà.

Explicit, pro Liber est explicitus, uel finitur.

Est purus grammaticus, pro solùm grammaticus.

Nam

Nam purus immaculatum significat.

Emi pro tribus florenis, pro emi tribus aureis. Pro enim circa uerba æstimandi omitti deb

Exibam, transibam in præterito imp non exiebam.

Excopiare, pro excribere, uel describere.

Confiscare. Facultatibus ex condemnatione exuere, & facultates redigere in publicum, pro confiscare, Iurisconsultorum uerbo. Erasmus, Aliquanto post facultatibus exutus est condemnatione. Sabellicus, Negotiatorum res & pecuniam in publicum redegit.

Fortis ciuitas. Firma ciuitas, pro forti. Cicero, Quæ enim domus tam stabilis, quæ tam firma ciuitas est, quæ non odijs atque dißidijs funditus poßit euerti? Cæsar, Quæ est longè firmißima totius prouinciæ ciuitas. Erasmus in Lingua, Firmißima turris. Idem in De contemptu mundi, Rate parum firma.

Saluus conductus. Fides publica, pro saluo cōductu. Sallustius, Vt in castra ad Iugurtham mitteretur: eumq; interposita fide publica, Romam perduceret.

Fratres de obseruantia, pro De obseruatione.

Facere barbam Galli dicunt, pro Tondêre, aut radere barbam. Nam & qui tondetur, Tondêre & radere dicitur. Vergilius, Postquàm tondenti barba cadebat. Gellius, Comperimus autem cæteros quoque in iisdem temporibus nobiles uiros minores quadraginta annorum barbam rasitauisse.

Florenus, pro Aureo nummo.

Brigatores. Grassatores nocturni, pro Brigatores dictiōe Gothica.

Gentili

Gentilitium sacerdotium, pro Beneficio iuris patronatus.

Gratum uel in[illegible]atum cœlum, pro Pulchra uel bona aura: in[illegible]nificatione mihi nondum inuenire auram licuit. Pulchra aura.

Gratia, pro De gratia. Cicero: Quòd si non possumus quid proficere suadendo, gratia contendimus. Florus, L. Lucullus, A. Posthumius Albinus Coss. quum seuerè dele[illegible]m agerent, nec quenquam gratia dimitterent, à Tribb. Pleb. qui pro am[illegible] uacationem impetrare non potuerunt, in carcerem coniecti sunt. De gratia.

Habes me risui, uel, pro delectamento me habes, pro, Habes me in derisum.

Hastiludia, pro hasticis ludis: ut, Exhibebuntur hodie ludi hastici.

Habui hunc librum pro nihilo, pro habui librum gratis. Pro nihilo.

Intus, pro ab intus, uel ab intro. Plautus, Ecquis intus exit? Ab intus.

Infinitè pro in infinitum. Erasmus primo de Cop. Vt rem infinitè uariam summatim dicam. In infinitū.

Incestu polluere, pro incestare. Erasmus primo de Copia, Vestalem incestu polluit. Incestare.

Ianitor pro portario. Portarius.

Iudicare pro præsumere, theologico uerbo. Masurius Sabinus, Qui alienam rem attrectauit, cum id se inuito domino facere iudicare deberet, furti tenetur.

Insummatur in conuiuium, pro eo quod dicunt, Sit in antipodio. Antipodiū.

Item

Item: Lusu pilæ uini sextarios aliquot lucrifaciemus in cœnam, uel in compotatiunculam, pro Ludemus pro aliquot potis uini in antipodio.

Mediare. Interesse, aut intercedere, pro media[illegible]rmediare. Lex duodecim tabul. Eundem magistratum, ni interfuerunt decem anni, ne quis capito. Sic: Verba paßiua regunt ablatiuum intercedente præpositione, pro mediante.

Iusta excusatio, pro Bona, apud Ciceronem.

Vsq; ad reuisum. In reditum, pro usq; ad reuisum Horatius, Pascitur in uestrum reditum uotiua [illegible]enca.

Habere campos. In agros, aut campos excurrendi copiam, aut potestatem facere, pro dare ad campos, ut in pædagogijs loquuntur. Hadrianus Barlandus, Hac septimana bis in agros compascuos excurrendi nobis copiam fecit præceptoris benignitas. Idem, In campos & uirentia excurrere prata libet: pro eo quod dicunt, libenter irem, aut haberem ad campos.

In uita, pro de uita. Eras. Nibil de uita mea, &c.

Non feci sponte. Imprudens feci, pro eo quod dicunt, non feci sponte.

Item bini dicendum, pro bini & bini. Plinius, Bina apposita, id est, singulis duo, non bina & bina. Eras. Abierunt Apostoli bini, & prædicabant, &c.

Itinerari imperitorũ uerbum, pro iter facere, in uiam se dare, ingredi iter, aut uiam.

Iurista uel fallista, pro Legulario, id est, qui legibus studet, uel pro Iurisconsulto.

Intitulari collegiatica uoce, pro inscribi.

Infra horam unam, infra tres menses, pro eo quod Latinè dicitur Intra: ut, Veniam intra horam, Intra tres horas

ras hæc scripsi.

Iecit me luto, absurdè dicunt, pro iecit in me lutum.

Intentio, pro Pr[illegible]posito.

Iudicatus ad [illegible] tem, pro damnato capitis.

Latet me, frequenter à multis audias, pro nescio, quum uerbum latet negationem sibi adiungi postulat: ut, Non me latet, id est, non me clam est.

Locus, pro passu. Gellius, Non uerba autem sola, sed [illegible]sus propè totos, & locos quoque Lucretij plurimos sectatum esse Ve[illegible]m uidemus. Passus scripturæ.

Linteum lecti pro linteamine.

Modo, de præterito: Mox de futuro dicitur, pro immediatè, uoce parum Romana. Immediatè.

Missum facere, pro licentiare, ut adnotauit Hadrianus Cardinalis. Licentiare.

Cicero in epistolis extrudere dixit pollucem: Si adhuc non est profectus, quàm primùm fac extrudas.

Item dicimus, Aedibus eijcere, aut domo exturbare. Hadrianus Barlandus, Vt deploratum, ut insanabilem ædibus meis eijciam te. Item, Fore ut reuersus domo exturbaretur herili.

Meæ, tuæ, suæ autoritatis, pro mei iuris, &c. Aelius Spartianus, Decoctores bonorum suorum, si suæ autoritatis essent: catamidiari in amphitheatro, & dimitti iussit. Dicimus item, meus, pro mei iuris. Persius: Vindicta postquàm meus à prætore recessit. Catamidiari, id est, risus gratia publicè exhiberi.

Moderator pædagogij, pro regente. Erasmus, Qui multis annis moderatus est pædagogium Liliense. Sic Regens. Rector.

mode

moderator Academiæ,pro rectore.

Metiri uersum,pro scandere.Erasmus,Quo pacto metiendus sit hic uersiculus.

Bene retinere. *Memoriæ mandare, uel commendare, pro bene retinere.*

Male uel bene meritus est de me, pro Fecit *mihi multa mala, uel bona.*

Mitto,uel facio te scire,pro Facio *te certiorem,aut significo tibi.*

Materialiter poni rectè dicitur, non Technicè *poni.* Technicῶs *Græcè, artificiosè.*

Multor,& molendinarius, pro molitore.

Moram trahere,pro habitare.

Multotiens,pro frequenter.

Milesies, pro milies. Sic, uigesies, trigesies, quadragesies,centesies,&c.pro uicies,tricies,quadragies,centies.

Nihil attinet ad propositum, Ciceronis est in præfatione ad Herennium,pro Non est ad propositum.

Non est bene affectus. *Non est æquus Petro, ornatè dicitur, pro Non est bene affectus erga Petrum: ut, indocti doctioribus non perinde æqui sunt.*

Nescit Latinum,Græcum,Gallicum,pro Latinè,Græcè,Gallicè.

Nónies corruptè dicunt pro Nóuies: & Octuaginta pro octoginta.Item Octuagesimus pro octogesimus.

Dispẽsator. *Procurator peni apud Plautum,pro dispensatore.*

Banquetum. *Procœnium uel comessatio, pro Banqueto.Vnde licebit diminutiuum deducas Comessatiunculam.*

Pecunia uel nummus iusti ponderis, uel non iusti, pro

Pecu

Pecunia leui aut graui.

Personarum discrimen, pro acceptione personarum. Valer. Max. Neq; [illegible]tus haustum suum cum aliquo personarũ discrimi[illegible] [illegible]argũ malignum'ue præbet: sed omnibus æqualiter exposita, &c. Vbi notandum haustum malignum ac largum dixisse Valeriũ, quemadmodũ & mensuram largam malignam'ue dixerim, pro bona & mala mensura. Acceptio uero personæ Latinus nihil significat, [illegible]etsi frequens est in diuinis literis. Acceptio personarũ. Mensura mala.

Gellius: La[illegible]antistius iuris quidem ciuilis disciplinam principali studio exercuit, & consulentibus de iure publicè responsitauit, pro principaliter studuit iuri. Principaliter.

Pastor pro curato. Hadrianus Barland. Videre est quosdam decies esse canonicos, ac toties pastores. Curatus.

Porrò pro consequenter. Liuius: Agere porrò armẽtum cœpit. Consequenter.

Progressu temporis, pro successiuè.

Ponè, pro à retro. Terẽtius: Puer ad me accurrit, ponè apprehendit pallio. Nam Donatus & Seruius grammatici, tradunt præpositionem separatim non debere applicari aduerbijs: proinde hæc esse barbara, ex tunc, pro nunc, ab extra, à longè, &c. sed pro Extunc, dicendum, Ex illo tempore. Vergilius, Ex illo Corydon Corydon est tempore nobis. Pro Ab extra, Memoriter. Pro A' longè, Eminus uel procul. Sic enim Erasmus, Petrus autem sequebatur eminus. Licet quædã usurpentur aduerbia præpositionibus adiuncta: ut, inibi, decætero, dehinc, & pauca prӕterea. A' retro.

Patienter ferre Latinius quàm habere patiẽtiam. Val. Habere patientiam.

Fer mater patienter: & licet causam dolēdi habeas, æquanimiter tolera imperium Iouis.

Inclinatus. Propensus, procliuis, pronus, pro inclinatus, quæ uox aliud significat, & Propensio pro in[clinatione], ut dicūt, Est inclinatus ad libidinem, pro Propensus.

Pro posse meo Barbaris placet, pro Pro uirili mea, & pro mea uirili. Iidem dicūt, Prælatus pro Antistite. Et Pecunia falsa uel mala, pro Adulterina, uel adulterinæ monetæ. Itē Bona pecunia, pro Proba, uel legitima. Erasmus: Neq; illud prius expendunt cuiusmo[di n]umisma legitimū sit. D. Hieronymus, Probum nummum dixit. Item Plautus, Probum argentum.

Pro meliore pretio dicunt, pro uilius, uel minoris, & Pro quanto pretio, pro quanti, uel quanto pretio.

Pilare, pro Pila ludere, de quo alibi diximus.

Pro quāto pransus es? nepotū elegantia est, pro Quāti pransus es? Item, Per digitos uidere, pro Conniuere.

Ponere mappam, non propriè dicitur pro Sternere mensam, nec deponere mappam, pro mensam remouere.

Vergilius:

Postquàm exempta fames epulis, mensæq; remotæ.

Plagare dicunt, pro plagam inferre, atque pœnam. Et paßio & paßiones, pro affectibus uel affectionibus, & perturbationibus. Item, Pro maiori parte, pro Ex maiore parte: ut Ex maiore parte uerba Ciceronis sunt.

Offa. Panis iurulentus fortasse pro Offa, ut caro iurulenta dicitur. Despauterius autem Panem è iure scribit dici, quem uulgò offas uocant.

Ad qđ pro positum. Quorsum Latini dicunt, pro eo quod quidā Ad quod propo

propositum: ut, Quorsum tot epulæ? Quorsum hæc dicis? &c. Quorsum hæc? absolutè.

Quid habes l[illegible] ad faciendum? dicunt imperiti, pro Quid hic nego[illegible] uel rei est tibi?

Quantu exoluis, uel adnumeras pro annuo uictu, scitè dicitur pro eo quod dicunt, Quantum das pro expensis? Et, Emere annuum uictum, pro expensas emere.

Quantum fieri potest, pro quo alij dicunt, Quantum possibile est, &c. Fieri potest ut fallar, pro Possibile est, &c. Cicero: C[illegible]ssequuntur quantum homines possunt, naturam optimam rectè uiuendi ducem.

Quàtocyus, inusitatius est pro ocyus, uel quàocyssimè.

Quomodo uocaris, aut qualiter uocaris? inscitè dicitur, pro Quis uocaris, aut Qui uocaris, uel Quo nomine uocaris? Sic, Qui inscribitur liber? non qualiter.

Quid hoc est dictu? eleganter pro eo quod alij, Quid hoc est dicere, uel Quid sibi uult?

Religio est mihi, pro Ego facerem conscientiam. Terentius, Nam nihil esse, mihi religio est dicere. Budæus in Annot. prior. in Pàdect. citans illud Plaut. in Curgul. Vocat me ad cœnam, religio fuit, denegare nolui. Verba, inquit, sunt parasiti, significantis se (ut uulgi uerbis loquar) conscientiam fecisse, si homo ipse parasitus, ad cœnā uocatus non iret. *Facere conscientiam.*

Ruminare, pro Masticare, uerbum medicis peculiare.

Religiosus pro Deuoto, & Religio pro deuotione fortasse. Nam Erasmus in Colloquijs, Religiosior, inquit, es quàm pro ætate. Respondetur, Nullam ætatem nō decet religio.

Manere ſtans. Reſiſtere, pro eo quod inſcitè dicitur, Manere ſtans, Eraſ. Infirmitas animanda eſt, ne uitam arctam ingreſſus uel uacilles, uel reſiſtas, uel deflectas. E[illegible]dem diximus antè in Manere ſtans.

Scholaris pro Scholaſtico : & Signetum pro Sigillo, barbari dicunt. Item, Supplebo locum tuum, imperitis Placet, pro Geram uicem tuam. Item dicunt, Saluo pro Seruo, Submonere pro Subdocere, & Submonitor pro Hypodidaſcalo.

Sedere ad menſam, pro Accumbere [illegible]ſæ, uulgò dicitur. Addatur de thermis & de hypocauſto, pro quibus Stufæ. ſtufas ferè dicunt. Thermæ ab aquarum caliditate dictæ ſunt, θερμὸν enim calidum eſt: hypocauſtum locus ad arcendum à corpore frigus, & ad ſudandum, quod ὑποκαίειν, hoc eſt, à ſuccendendo dicitur.

Sortiamur, uel fiat ſortitio, Latinè dicitur: Faciamus phœbe, aut phœbiſſemus, non item.

Facere proprias expenſas. Suo uiuere, pro Facere proprias expenſas. In duodecim tabulis: Aeris confeſſi rebusq; iudicatis triginta dies iuſti ſunto. Pòſt deinde manus iniectio eſto, in ius ducito ni iudicatum facit. At qui pſeudo eo in iure uim dicit, ſecum ducito, uincito, aut neruo aut cõpedibus decem pondo, ne minore, aut ſi uolet maiore uincito. Si uolet, ſuo uiuito. Ni ſuo uiuit, qui eum uictum habebit, libras farris in dies dato. Si uolet, plus dato.

Solœciſmi notare dicendum potius quàm, Dare ſignũ de incongruo: & Scholaſticus pro clero uel ſtudente.

Subalbus, & cæruleus, pro grizeo uoce barbara.

Gellius dicit: Earundem diſciplinarum ſectato res. Sic & for

& fortaſſe logices, aut melius philoſophiæ ſectatores ſiue ſtudioſi, pro artiſt[illegible] *Artiſtæ.*

Sinapi media [illegible]*oducta, pro ſinapio.*

Sphæ[illegible]*, pro pilatorio, uel ludo palmæ.* *Sinapium.*

Suppeditat mihi quæcunque opus ſunt, pro, *Exponit* pro me omnia neceſſaria, ut in Pædagogijs loquuntur.

Qualem etiam Expoſitorem uocāt, quem ego opinor *Expoſitor.* non peßimè Curatorem dici poſſe.

Sagitto, cuius anteà meminimus, geminato tt, ſcribendum auguror, ut nomen ſagitta. Nam ſic ſæpicule impreſſum offendi.

Sodalis pro ſocio, cū dicūt, Audiui ex ſocio meo, &c. *Socius.* Eraſmus: Ad colum ſedenti matronæ, ſodalis aut cognata ex Euangelio recitet aliquid. Nam ſocium eſſe in dignitate, Valla adnotauit.

Sextarius uini, pro potto uoce ebrijs nota. *Pottus uini.*

Submittere, Latinis dicitur id quod alijs Humiliare. *Humiliare.* Cicero: Qui ſuperiores ſunt, ſubmittere ſe debent in amicitia. Idem, Quanto ſuperiores ſumus, tanto nos ſubmiſſius geramus.

Terra uel terræ, & regio, pro patria & partibus. *Patria.* Cùm dicūt ſuo more, In patria Leodienſi, & in illis partibus creſcunt bona uina. Vergilius, Dic quibus in terris, &c. Gellius, proficiſcebatur terras inclytas Siciliam atq; Italiam uiſere. Horat. In regione Pedana. *Partes.*

Tolerabile, Latini pro eo quod aulici quidam dicunt Poteſt paſſare. Eraſmus, Si detur concionator tolerabilis. *Paſſare.* Item: Non poteſt tolerari, pro paſſare.

Thorax, pro Diploide. Nam ſic in Colloquijs uſum

Erasmũ crediderim, Thorace undulato, pro eo quod uulgò dicunt, diploidem ex cameloto. Sic thoracem holosericum, pro diploide ex uelutio. *Camelotus. Velutium.*

Tene pro te. Tibi serua, pro Tene pro te.

Triuialis schola, fortasse pro parua schola.

Tunica interior, quam interulam quidam appellant, indoctiores uerò, Subtunicale, uel paltochium. *Subtunicale.*

Tabulatum, pro Solario, ni fallor.

Totaliter prorsus barbarum, pro omnino, penitus.

Timeo quòd magister resciscet, dicunt pro Timeo ne magister resciscat. Nam frequenter post uereor, metuo, timeo sequitur ne, nunquàm quod. Terentius, Timeo ne pater iam rure redierit.

Taliter qualiter, pro utcunq; uel mediocriter.

Vectigal soluitur portitori, quod & portorium dicitur.

Vicarius pastorius dicendũ, pro Sacellano, uel suppastore. Item, Vxorem duxit, pro, Est uxoratus, Terentius, Vxorem duxi, nati filij duo sunt.

Valetudinarium aut Nosocomium, pro hospitali, uel infirmatorio, ut monachi uocãt. Porrò xenodochium penultima longa, pro hospitali peregrinorum.

Pro & contra. Vtranq; in partem disputare, pro Pro & contra. Plinius: Vtranq; in partem disputes, ex altera tamen fortius, ne me suspensum, incertumq; dimittas.

Bona mea expecto. Vehementer expecto supellectilem meam, si uestes, libros, lectum, &c. Si cibaria, Cõmeatum meum, pro Ego quotidie expecto bona mea, qualiter solent loqui Louanij qui sua uiuunt quadra. Nã commeatus etiam priuati hominis

minis est, teste Cicerone: Nec dicimus uictualia pro commeatu, maximè exercitus: tamen etiam priuati hominis. Cicero pro lege M[illegible]ilia: Iam commeatu priuato uel publico proh[illegible]

Vinum patrium pro Landonio: & hæc loquendi farrago, Louanij familiaris est.

Vacatio studij, pro Vacationibus, id est, cessatio à studijs.

Vendidi pro pecunia, pro Vendidi pecunia. Sic, Emi pecunia.

Videtur mihi quòd male facis dicunt, & uidetur tibi quòd sedeo, &c. pro Videris mihi male facere: Videor tibi sedere. Item, Videtur mihi quòd uideo tẽpus illud, &c. pro, Videor uidere diem illum, &c.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE PASSIM HOC IN LIBELLO

sparsa sunt, non obseruato alphabeti ordine: reliqua omnia, suo ... reperientur.

A

Breuia

Dispen

Exibam

Sunt

INDEX.

FINIS.